

Bahare Hassanpour

«Det blir vanskeligere å vite grensa for hva som er greit...»

En kvalitativ studie av hvordan ungdommers holdninger til seksuelle overgrep
blir påvirket av massemediene

Masteroppgave i sosialt arbeid

Veileder: Riina Kiik

Trondheim, august 2018

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for sosialt arbeid

Forord

Å jobbe med denne masteroppgaven har vært krevende, spennende, slitsom, og ikke minst lærerik. Når jeg sitter her i sluttfasen må jeg si det har vært en fin tid til tross for utfordrende perioder.

Jeg vil først og fremst takke alle ungdommene som tok seg tid til å delta i denne masteroppgaven. Denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten dere. Jeg vil også takke de skolene som ga meg tillatelse til å spørre elevene om de ønsket å delta.

Jeg vil takke min veileder Riina Kiik for gode råd og veiledning underveis – og spesielt for hjelpen og rådene i perioder hvor jeg har uttrykt frustrasjon.

Jeg er også takknemlig for familie og venner som har hatt troa på meg og støttet meg gjennom hele prosessen. Takk til Daniel som har lest og kommentert oppgaven, lagd middager, motivert og utført praktiske gjøremål slik at det ble lettere for meg å fullføre dette prosjektet.

De siste jeg vil takke er fem utrolig viktige mennesker: Stine, Christina, Rikke, Maria og Marte. Jeg hadde ikke klart dette uten deres hjelp under studiene, og studietiden hadde ikke vært det samme uten dere. Jeg er utrolig takknemlig for deres bidrag både i og utenfor lesesalen.

Oslo, juni 2018

Bahare Hassanpour

Sammendrag

Bakgrunn: De siste årene har det vært stort fokus på seksuelle overgrep i massemediene. Spekteret for hva som blir ansett som et seksuelt overgrep har blitt utvidet i takt med fremveksten av nye medier. Spredning og publisering av intime bilder har eksempelvis fått stor oppmerksomhet i massemediene det siste året, men også andre overgrepssaker har vært i fokus. For å belyse oppgavens problemstilling er tre forskningsspørsmål inkludert.

Hensikt: Studiens hensikt er å undersøke hvordan ungdommer mellom 17-19 år påvirkes av massemedienes fremstilling av seksuelle overgrep.

Metode: Denne studien er kvalitativ, hvor datamaterialet er hentet fra fire fokusgrupper og ett individuelt intervju. Det var til sammen 14 ungdommer som deltok i studien, med åtte kvinnelige og seks mannlige informanter. Analysen tar utgangspunkt i Malterud (2011) sin systematiske tekstkondensering.

Resultat: Datamaterialet viser at ungdommene mener at alkohol er hovedårsaken til at seksuelle overgrep skjer. Dette begrunnes med at det blir mer utfordrende å vite hva grensene er og fordi det blir vanskeligere å uttrykke at man ikke ønsker å delta i seksuell samhandling, spesielt når alkohol er involvert. Det fremkommer også at flere av ungdommene er usikre på forskjellene mellom seksuelle overgrep og voldtekt. Flere av ungdommene beskriver voldtekt som mer fysisk voldelig, og at det muligens etterlater mer fysiske bevis. Kun én ungdom beskrev hevnporno som en form for seksuelt overgrep. Størst påvirkning hadde mediens omtale av anmeldelser og rettspraksis i etterkant av en voldtekt eller et seksuelt overgrep. Flere av ungdommene mener det vil være tungt å anmelde overgrep, spesielt om den utsatte kjenner overgriperen. I tillegg mente flere at anmeldte overgrepssaker ofte bare blir henlagt, og at det derfor vil være unødvendig å anmelde ettersom at det bare blir en byrde for den utsatte.

Summary

Background: The focus on sexual assault has increased in the mass media the last few years. New media technologies have affected how sexual violence is perceived by both the public and the judicial system. Spreading private photos of others is among several issues that have received increased attention in the mass media over the last couple of years, as well as the general coverage of sexual violence and rape. To highlight the issue of this study, three research questions are included.

Purpose: The purpose of this study is to highlight how teenagers between the age of 17 to 19 is affected by the coverage of sexual assault in mainstream media.

Method: This is a qualitative study in which the data is derived from four focus groups and one individual interview. There were 14 informants who participated in this study, whereas eight are female and six are male. The analytic framework is based on Malteruds (2001) systematic text condensation.

Results: The data shows that the informants consider alcohol the main reason why sexual abuse occur. They argue that alcohol blurs the boundaries of consent, and makes it more difficult to express these boundaries. It also appears that several of the informants are unsure about the differences between sexual violence and rape. Several of the informants describe rape as more physically violent, and that it might leave more physical evidence. Only one of them describe revenge porn as sexual violence. The biggest influence seemed to be the media coverage of the judicial aspect of sexual violence, namely reporting to police. The informants consider it difficult to report a sexual assault, especially if the survivor knew the abuser. In addition, several of the informants argue that reported cases often gets dismissed. They claim that reporting sexual assault is unnecessary because it will only be a burden for the survivor.

Innhold

Forord.....	iii
Sammendrag.....	v
Summary.....	vii
1 Innledning.....	13
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	13
1.2 Studiens hensikt og problemstilling.....	15
1.3 Studiens relevans for sosialt arbeid.....	16
1.4 Begrepsavklaringer.....	17
1.4.1 Ungdommer.....	17
1.4.2 Massemedia, sosiale medier og nye medier.....	18
1.4.4 Utsatte og overgripere.....	18
1.4.5 Seksuelle overgrep.....	19
1.5 Oppgavens oppbygging.....	20
2 Kunnskapsgrunnlag.....	23
2.1 Alkohols medvirkning til seksuelle overgrep.....	23
2.1.1 Hookup-kultur.....	25
2.1.2 Hookup-kulturens utvikling.....	27
2.2 Voldtektsmyter.....	29
2.3 Ikke-samtykket pornografi og hevnporno.....	32
2.4 Konsekvensene av seksuelle overgrep.....	33
2.5 Konsekvensene av å anmelde.....	35
2.6 Forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep.....	38
3 Metode og forskningsdesign.....	41
3.1 Vitenskapsfilosofisk grunnlag og valg av metode.....	41
3.1.1 Vitenskapelig utgangspunkt.....	41
3.1.2 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming.....	42
3.1.3 Kvalitative metoder.....	43
3.1.4 Individuelle intervju eller fokusgruppe.....	43
3.1.5 Forforståelse.....	44
3.2 Utvalg.....	46
3.2.1 Inklusjonskriterier.....	46
3.2.2 Rekruttering.....	47
3.2.3 Beskrivelse av informantene.....	48
3.3 Datainnsamling.....	49
3.3.1 Utarbeidelse av intervjuguide.....	49
3.3.2 Gjennomføring av datainnsamling.....	50
3.3.3 Fordelene og ulempene med datainnsamlingen.....	52

3.4	Analyse av data	53
3.4.1	Fremgangsmåte	53
3.5	Reliabilitet, validitet og overførbarhet	56
3.5.1	Reliabilitet	56
3.5.2	Validitet	57
3.5.3	Overførbarhet	58
3.6	Forskningsetiske hensyn.....	59
3.6.1	Informert samtykke	59
3.6.2	Konfidensialitet	59
3.6.3	Konsekvenser	60
3.6.4	Min rolle som forsker	61
4	Presentasjon av funn.....	63
4.1	Ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep	63
4.1.1	I hvilken sammenheng skjer seksuelle overgrep	64
4.1.2	Hookup-kulturens påvirkning og alkohols medvirkning til seksuelle overgrep.....	66
4.2	Voldtektsmyter og hevnporno	68
4.2.1	Ansvar rettet mot deling eller publisering av intime bilder	68
4.2.2	Opplevelsen av å få et intimt bilde spredt eller publisert	71
4.3	Konsekvensene av seksuelle overgrep	73
4.4	Forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep	76
4.5	Ungdommers forståelse av håndteringen av anmeldte saker.....	79
4.5.1	Konsekvensene av å anmelde, oppmerksomheten og rykte	80
4.6	Ungdommers tanker rundt forebygging av seksuelle overgrep.....	82
5	Diskusjon.....	87
5.1	Alkohols medvirkning til seksuelle overgrep.....	87
5.1.1	Hookup-kultur og alkohols medvirkning til seksuelle overgrep	88
5.2	Voldtektsmyter og hevnporno	89
5.2.1	Ansvar rettet mot deling og publisering av intime bilder	90
5.2.2	Opplevelsen av å få et intimt bilde spredt eller publisert	90
5.3	Konsekvensene av seksuelle overgrep	92
5.4	Håndteringen av anmeldte saker	94
5.4.1	Konsekvensene av å anmelde	95
5.5	Forebyggende tiltak	96
6	Avslutning	99
6.1	Studiens betydning for praksis	102
6.2	Anbefalinger for videre forskning	103
	Referanser.....	105
	Vedlegg 1 NSD godkjenning	113

Vedlegg 2 Samtykkeskjema	116
Vedlegg 3 Intervjuguide	118
Vedlegg 4 Intervjuguide – ny versjon	120

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Seksuelle overgrep er blant de mest voldelige, kriminelle handlingene i samfunnet i dag, likevel er det også i stor grad underreportert og generelt en misforstått kriminell handling (Sacks, Ackerman og Shlosberg, 2017). Ifølge Amnesty er antallet voldtekter og voldtektsforsøk blant kvinner i Norge anslått å være mellom 8000 til 16 000 i året¹. Både seksuelle overgrep, seksuell vold og trakassering har i høy grad preget den offentlige debatten gjennom de siste årene (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 11). Både Metoo-kampanjen, individer som går ut i massemediene fordi de har opplevd å få private og seksualiserte bilder publisert på sosiale medier eller andre nettsteder, samt omtale av voldtektssaker som Hemsedal-saken², er eksempler på dette. Ungdommer og unge voksne er i stor grad eksponert for massemediene, herunder i kanaler som sosiale medier og andre nettbaserte medier (Rodenhizer og Edwards, 2017). Ifølge Connolly et.al (2010) kan fremstilling av seksuell vold i populærkulturelt innhold (film, tv-serier, dataspill, etc.) øke risikoen for seksuelt skadelige holdninger. Andre risikofaktorer er alkohol og overgrep i barndommen (Vagi et.al, 2013). Regelmessig bruk av pornografi er også assosiert med seksuell tvang, overgrep og negative kjønns holdninger, spesielt blant gutter. (Stanley, et.al, 2016).

Det er utfordrende å kartlegge hvor mange det er som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, både fordi det er mange som ikke anmelder og fordi mange ikke forteller om overgrepet (Øverlien, 2015, s. 45-46). Ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 41) er det langt flere som melder ifra om seksuelle overgrep i omfangsstudier enn til politiet, og dermed blir det store mørketall. Voldtekt er ofte begått av en kjæreste, eks-kjæreste eller en jevnaldret venn enn en ukjent voksen (Thoresen og Hjemland, 2014). Dette kan være en faktor som kan bidra til at det er vanskelig forstå om hendelsen var et seksuelt overgrep. *Overfallsvoldtekt* er et begrep som brukes i både massemediene og i fagbøker. Dette er et seksuelt overgrep begått av en eller flere ukjente personer, som inkluderer og er forbundet med vold og fysisk tvang. Ifølge Franiuk (et.al, 2008) er seksuelle overgrep noe mange assosierer med et alvorlig lovbrudd

¹ <https://www.amnesty.no/kampanje/voldtekt-i-norge>

² <https://www.aftenposten.no/norge/i/OWOyO/Derfor-kunne-voldtektssaken-i-Hemsedal-ende-med-frifinnelse>

begått av en ukjent person, hvor overgriperen fortjener hard straff. Likevel er det mange saker som henlegges på bakgrunn av bevisets stilling.

Fremveksten av nettverksmedier har komplisert den juridiske prosessen ytterligere, og spesielt hvordan seksuell vold kan utføres, og bør defineres (McGlynn og Rackley, 2017). Det finnes flere eksempler på saker hvor tenåringer som publiserer bilder eller videoer av andre tenåringer i seksuell akt, har blitt straffet for dette under straffelovens § 311, da ungdommen/ungdommene som har blitt filmet eller tatt bilder av er under 18 år³. Denne paragrafen omfatter fremstilling av seksuelle overgrep mot barn, eller fremstillinger som seksualiserer barn⁴.

Som nasjon ligger Norge på verdenstoppen i bruk av tradisjonelle og sosiale medier (Newman, et, al. 2017). Dette kommer med fordeler som at det er lettere å holde kontakt med venner og familie, så vel som at den høye graden av avislesing bidrar til en informert befolkning. I dag er kommunikasjon over sosiale medier en av de mest grunnleggende måter å holde kontakt med hverandre på (Aalen, 2013, s. 12). En av ulempene med den ustrakte bruken av sosiale medier, spesielt blant barn og unge, er faren for uønsket eksponering. Bilder, videoer og informasjon kan publiseres og spres på noen få tastetrykk. I mediene blir begreper som for eksempel *hevnporno* brukt for å beskrive spredning av ikke-samtykket pornografi (Bates, 2017). Hevnporno beskrives som videresending av intime bilder som blir gjort av eks-kjærester, og som lastes opp til et stort publikum mot den tidligere partnerens vilje (Bates, 2017). Ifølge McGlynn (et.al, 2017) har spredning av intime og seksualiserte bilder blitt mer vanlig etter utbredelsen av smarttelefonen, og omtales her som et kjønnsbasert seksuelt overgrep som i størst grad rammer kvinner.

Ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 15) er kunnskap om seksuell vold aktuelt for alle som skal arbeide med mennesker, spesielt innenfor helse og sosialfag, politi, sosiologi eller kriminologi. Dette fordi seksuell vold kan påføre mennesker store psykiske og fysiske skader

³ <https://www.nrk.no/troms/17-ar-ang-hardt-straffet-for-nakenbilder-pa-snapchat-1.13030085>

⁴ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#%C2%A7316

(Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 15). For å kunne hjelpe mennesker som er blitt utsatt for seksuelle overgrep vil kunnskap om tema være viktig.

1.2 Studiens hensikt og problemstilling

Seksuelle overgrep eller voldtekt kan føre til flere sosiale problemer eller utfordringer i et individs liv. Med henblikk på massemedienes brede dekning av ulike saker som omhandler voldtekt, seksuelle overgrep og seksuell trakassering, vil det være interessant å utforske holdninger rundt temaet. Hensikten med oppgaven er å undersøke hvordan ungdommers holdninger til seksuelle overgrep blir formet av massemedienes fremstilling av temaet. Dette for å få et innblikk i hva ungdommen selv tenker om seksuelle overgrep. Det vil også være viktig å belyse massemedienes samfunnsansvar, da pressen har et særskilt ansvar for å forvalte sin formidling- og påvirkningsmakt på en etisk forsvarlig måte.

Med utgangspunkt i de presseetiske og teknologiske utfordringene som de nye mediene legger opp til, samt forskningen som er blitt presentert innledningsvis, lyder problemstillingen for oppgaven:

Hvordan blir ungdommers holdninger til seksuelle overgrep påvirket av massemediene?

For å kunne belyse problemstillingen, har jeg valgt å ta utgangspunkt i ytterligere tre forskningsspørsmål:

- I hvilke situasjoner tenker ungdommer at en vil være mest sårbar for å oppleve et seksuelt overgrep?
- Hva vet ungdommer om forskjellen mellom et seksuelt overgrep og voldtekt?
- Hvilke tanker har ungdommer rundt det å anmelde et seksuelt overgrep?

Jeg har valgt å inkludere tre forskningsspørsmål for ytterligere å konkretisere og innsnevre problemstillingen. Det fortonet seg hensiktsmessig å ta utgangspunkt i flere forskningsspørsmål for å strukturere den påfølgende analysen.

1.3 Studiens relevans for sosialt arbeid

Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i sosialt arbeid. Sosialt arbeid er et fagområde med hensikt om å hjelpe mennesker med å løse deres sosiale problemer (Levin, 2004, s. 10). Ifølge sosiologien er sosiale problemer en situasjon som ikke stemmer overens med verdiene til et stort antall mennesker, som mener at det kreves tiltak slik at situasjonen ikke oppstår (Rubington og Weinberg, 2011). Hva som anses å være et sosialt problem forandrer seg over tid, og i noen tilfeller vil noe et samfunn ikke anser å være et sosialt problem, bli det i fremtiden (Rubington og Weinberg, 2011, s. 3). Sosialt arbeid beskrives som et fag som fokuserer på problemer mellom individ eller grupper og samfunn (Berg, Ellingsen, Levin og Kleppe, 2015). Seksuelle overgrep er et samfunnsproblem (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 11) og dette samfunnsproblemet kan lede til sosiale problemer (Fisher, Daigle og Cullen, 2008). Det kan være sosiale problemer som rusmisbruk eller arbeidsledighet som er forårsaket av de psykologiske og/eller somatiske plagene etter et seksuelt overgrep.

I arbeid med mennesker er relasjon en viktig faktor. Både relasjonen mellom bruker og sosialarbeider, samt bruker og dens omgivelser (Levin, 2004, s. 10). I arbeid med enkeltpersoner er det viktig å se mennesket i den situasjonen vedkommende er i (Berg, Ellingsen, Levin og Kleppe, 2015). Det kan være utfordrende for en sosialarbeider å oppfordre noen til å anmelde et seksuelt overgrep hvis vedkommende har et inntrykk av at saker vedrørende seksuelle overgrep uansett blir henlagt. Rettssystemet og massemediene har et ansvar, men sosialarbeideren er nødt til å legge til rette for trygge omgivelser i samtale og samarbeid med en bruker/utsatt. Ifølge Levin (2004, s. 10) er sosialt arbeid et praktisk og samfunnsbasert arbeid som skal bidra til å fremme likeverd og respekt, samtidig som brukere skal få muligheten til å få bruke sine ressurser og få dekket sine behov. Hovedmålet med sosialt arbeid er å hjelpe mennesker til å løse problemene sine slik at de får muligheten til å leve fullverdige liv (Damsgaard, 2014, s. 35).

Det finnes ulike instanser hvor en sosialarbeider kan komme i kontakt med en som har blitt utsatt for seksuelle overgrep. Det er være innenfor rus og psykiatri, NAV, barneverntjenesten eller i frivillige organisasjoner. Noen av instansene nevnt ovenfor tyder på at konsekvensene av seksuelle overgrep kan føre til flere sammensatte utfordringer, hvor det seksuelle overgrepet ikke er i fokus. Det kan være fordi enkelte ikke tenker at utfordringene er knyttet til overgrepet/overgrepene, eller fordi sosialarbeideren i den enkelte instansen ikke vurderer overgrep som et mulig alternativ – dermed får ikke brukeren mulighet til å prate om eller bearbeide problemet. Seksuelle overgrep er et tema som ikke har blitt forsket mye på i sammenheng med sosialt arbeid. Til tross for at jeg i arbeid som sosialarbeider har jobbet med mennesker som har blitt utsatt for seksuelle overgrep og voldtekt, har temaet vært gjenstand for lite oppmerksomhet under studiet. Det vil være hensiktsmessig for et samfunn å forebygge seksuell vold, samt bistå de som har blitt utsatt for det (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 11)

Kunnskap er et redskap for sosialarbeidene for å kunne redusere eller forebygge et sosialt problem. For å kunne møte behovene og utfordringene til en som er blitt utsatt for et seksuelt overgrep, er en sosialarbeider nødt til å ha kunnskap og forståelse. Denne studien er knyttet til holdninger rundt seksuelle overgrep. Å utforske holdninger vil kunne være med på å skape mer debatt, forandre holdninger og kanskje forandre lovverket. Studien er også knyttet til massemedienes fremstilling av temaet, fordi massemediene er med på å forme individuelle så vel som kollektive holdninger gjennom å sette saken på dagsorden.

Ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 15) er kunnskap om seksuell vold aktuelt for alle som skal arbeide med mennesker, spesielt innenfor helse og sosialfag, politi, sosiologi eller kriminologi. Dette fordi seksuell vold kan påføre mennesker store psykiske og fysiske skader (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 15). For å kunne hjelpe mennesker som er blitt utsatt for seksuelle overgrep vil kunnskap om temaet være viktig.

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Ungdommer

«Ungdom» kan være et vidt begrep som varierer fra sted til sted. For noen kan det gjelde de som er mellom 13-19 år, mens for andre kan det andre aldre gjelde. Ungdommene jeg har valgt å intervjuer i denne studien er mellom 17-19 år. Som 17-åring er man fortsatt under

myndighetsalder, mens som 19-åring kan man fortsatt betegnes som tenåring, men også ung voksen.

1.4.2 Massemedia, sosiale medier og nye medier

Massemedier er et begrep som vokste på 1930-tallet da radio og film vokste og ble utbredt (Schwebs og Østbye, 2013, s. 12). Aalen (2013, s. 14-15) beskriver to tradisjonelle kategorier for medie- og kommunikasjonsteknologien. Det ene kategorien er en-til-en-kommunikasjon som kalles *kommunikasjonsmedier* som er brev eller telefon. Den andre er en-til-mange-kommunikasjonen som kalles massemedier. Massemedier inkluderer bøker, aviser, TV og radio (Aalen, 2013, s. 14). På 1930-tallet da massemediene først ble stort, tok det utgangspunkt i at alle tok imot budskapet på samme måte (Schwebs og Østbye, 2013, s. 14). Forskning i senere tid har vist at folk reagerer og tolker budskap fra massemedier på ulike måter (Schwebs og Østbye, 2013, s. 14). I denne studien vil jeg omtale aviser, TV, radio og nettaviser som massemedier eller media.

Sosiale medier er et begrep som ikke er brukt i studiens problemstilling, men som vil forklares kort på bakgrunn av at jeg har pratet mye med informantene om deres bruk og forhold til sosiale medier. Ifølge Aalen (2013, s. 16) er sosiale medier det som i forskning blir kalt «social network sites», eller på norsk blir kalt «sosiale nettverkssider». Boyd og Ellison (2007) har utformet en utbredt definisjon på hva sosiale medier innebærer, som Aalen (2013, s.16) også bruker for å definere begrepet. Ifølge Boyd og Ellison (2007) innebærer sosiale nettverkssider en nettjeneste hvor en bruker kan ha en helt offentlig eller begrenset offentlig profil, hvor brukeren kan lage en liste over andre brukere den har en relasjon til, og hvor brukeren kan se både sin egen og andres relasjonslister. I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i de sosiale mediene ungdommene bruker mest. Dette inkluderer Facebook og Messenger, Snapchat og Instagram.

1.4.4 Utsatte og overgripere

Begrepene som skal gjøres rede for her er ikke begrep som er i oppgavens problemstilling eller forskningsspørsmål. Likevel ønsker jeg å ta det med i begrepsavklaringen, fordi det er to begrep som vil bli tatt i bruk mye i denne masteroppgaven.

I ulike artikler brukt i denne oppgaven, samt bøker⁵ som skriver om seksuelle overgrep, er det brukt flere begrep for å beskrive den som har opplevd seksuelle overgrep og den som utfører overgrepet. Noen av de ulike begrepene som blir brukt, er overlevende (survivor), offeret (victim), den utsatte og victim-survivor. Begrep som beskriver den som har gjennomført et overgrep er utøveren, overgriperen og gjerningspersonen. I denne masteroppgaven har jeg tatt i bruk begrepet «den utsatte» for å beskrive den som har opplevd overgrep. Dette har jeg valgt å gjøre for å ikke bruke et stigmatiserende begrep som «offeret». Det kan oppleves stigmatiserende å bli kalt et offer for noe, om man ikke føler seg som et offer. Det kan for eksempel være om en som har blitt utsatt for seksuelle overgrep mestrer flere aspekter i livet og ikke ønsker å defineres som et offer. Til tross for at det kunne vært mer hensiktsmessig å ta i bruk begrepet overlevende, har jeg valgt å ikke gjøre dette på bakgrunn av at jeg ikke brukte dette begrepet under intervjuene med ungdommene og ønsket derfor ikke å bruke begrepet i oppgaven heller. Jeg mener likevel at overlevende er et godt og beskrivende begrep. Begrepet som blir brukt for å beskrive den som har gjennomført overgrepet er «overgriperen». Dette har jeg valgt å gjøre fordi jeg mener dette er det mest hensiktsmessige begrepet å ta i bruk i denne sammenheng. Dette er også begrepet som ble brukt av ungdommene under intervjuene.

1.4.5 Seksuelle overgrep

World Health Organization (WHO) bruker begrepet *seksuell vold*. I dette begrepet legger de vekt på en hvilken som helst seksuell handling, forsøk på seksuell handling, eller andre ondsinnede handlinger brukt for å utnytte en persons seksualitet, uavhengig av forholdet mellom individene og setting. Ifølge WHO inkluderer dette voldtekt, som defineres som fysisk eller verbal tvang som fører til penetrasjon av vulva eller anus, med en penis, annen kroppsdel eller et objekt⁶.

Ifølge straffelovens §192 skal den som skaffer seg seksuell omgang ved bruk av vold eller truende adferd eller skaffer seg seksuell omgang med noen som er bevisstløse eller av andre grunner ikke kan å motsette seg handlingene eller ved bruk av vold eller truende adferd får noen til å ha seksuell omgang med andre eller utføre tilsvarende handlinger med seg selv, skal

⁵ «Tabu! En overgrepshistorie» av Tor Tor Halstvedt

⁶ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>

straffes for voldtekt. Videre tar straffelovens §193 for seg den som skaffer seg eller noen andre seksuelle omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold også skal straffes. Ifølge straffelovens §201⁷ kan en person som med ord og handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd på offentlig sted, i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykket til det, eller i nærvær av eller overfor barn under 16 år, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.

Ifølge straffelovens §311 skal den som en fremstiller seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn, straffes. Denne ble merkbart relevant da det i massemediene fremkom at ungdommer fikk dom for å dele seksualiserte bilder eller videoer av andre ungdommer som var under 18 år, på sosiale medier som Snapchat.

Et seksuelt overgrep skjer når noen gjennom manipulasjon, tvang eller trusler, lurer eller lokker en annen til å delta i seksuell aktivitet, når den andre ikke kan si nei på grunn av modenhet, eller av andre grunner ikke kan forstå eller vurdere omfanget av det som skjer, eller ikke har lyst til å delta (Aasland, 2009, s 31). Jeg har valgt å bruke begrepet seksuelle overgrep, fordi dette dekker både voldtekt og andre former for overgrep av seksuell art. Det vil egne seg å bruke et begrep som dekker et større spekter enn kun voldtekt da oppgaven også skal ta for seg sosiale medier og anse deling av intime bilder som et seksuelt overgrep. Jeg velger å forholde meg til den strafferettslige definisjonen for spredning av intime og private bilder (som et seksuelt overgrep), fordi det også er en form for ufrivillig og seksualisert vold.

1.5 Oppgavens oppbygging

I kapittel en blir studiens tema og hensikt redegjort for. Studiens problemstilling og forskningsspørsmålene vil også presenteres, samt studiens relevans for sosialt arbeid og begrepsavklaring.

⁷ https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-12#KAPITTEL_2-12

Kapittel to vil innebære kunnskapsgrunnlag som presenterer forskning og teori som er relevant for problemstillingen og forskningsspørsmålene.

I kapittel tre vil de metodiske valgene presenteres på en grundig måte.

I kapittel fire vil studiens funn bli presentert.

I kapittel fem skal funnene drøftes opp imot teori og tidligere forskning.

I kapittel seks vil skal hovedfunnene i studien oppsummeres, betydningen for praksis vil påpekes og deretter gis anbefalinger for videre forskning.

2 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapittelet vil teori knyttet til oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål presenteres. Jeg vil først begynne med å presentere teori som omhandler hvordan alkohol kan tilknyttes til seksuelle overgrep. Videre vil oppgaven ta for seg voldtektsmyter, spesielt knyttet til om, og eventuelt hvordan, massemediene viderefremmer disse. Deretter vil forskning knyttet til ikke-samtykket pornografi og hevnporno presenteres. Så vil forskning om konsekvenser av seksuelle overgrep og utfordringer knyttet til å anmelde bli lagt frem. Avslutningsvis vil forskning om forebyggende arbeid presenteres.

2.1 Alkohols medvirkning til seksuelle overgrep

En stor andel av uønskede seksuelle handlinger skjer mellom jevnaldrende til tross for at betydelig andel også begår uønskede seksuelle handlinger mot en som er mye yngre (Mossige, 2007) og alkohol er en faktor som ofte assosieres med seksuelle overgrep (Ullman, 2003; Benson, Gohm & Gross, 2007). Ifølge Abbey (et.al, 2002) skjer over 50 prosent av bekjentskapsvoldtekter og date-relaterte voldtekter mens overgriper og/eller den utsatte er påvirket av alkohol. Sammenhengen mellom alkohol og seksuelle overgrep blir spesielt utbredt blant unge voksne i universitetsalder hvor bruken av alkohol øker for mange (Benson, Gohm og Gross, 2007). I Benson, Gohm og Gross (2007) sin studie rapporterte over 70 prosent at det seksuelle overgrepet eller overgrepforsøket skjedde i sammenheng med alkohol. Til tross for at flere mener at høye mengder med alkohol er hovedårsaken til seksuelle overgrep (McCauley, Calhoun og Gidycz, 2010), er det noen studier som påpeker at seksuelle overgrep er årsaken til at enkelte drikker store mengder alkohol (Humphrey og White, 2000).

Abbey og Harnish (1995) argumenterer for at konsum av alkohol kan oppfattes som seksuelle antydninger. Om kvinner som er påvirket av alkohol oppfører seg mer vennlig, kan dette oppfattes som seksuell interesse for menn (Abbey og Harnish, 1995). Da påvirkning av alkohol fremmer en kognitiv svekkelse, vil det være vanskelig for kvinnen å si ifra om at hun ikke ønsker å delta i seksuell samkvem (Abbey og Harnish, 1995).

Jenter og gutter har ulike måter å reagere på under påvirkningen av alkohol (Mossige, 2001). Mens gutter rapporterer om mer fysiske reaksjoner, rapporterer jenter om flere emosjonelle

reaksjoner (Mossige, 2001). Langt flere gutter rapporterer at de har havnet i slåsskamp, oppført seg dårlig eller gjort andre noe vondt, enn jenter under påvirkningen av alkohol (Mossige, 2001). Jenter rapporterer i større grad enn gutter om triste opplevelser knyttet til alkohol (Mossige, 2001). Ifølge Romero- Sánches og Magaís (2010) er menn mer tilbøyelig til å servere kvinner alkohol eller andre rusmidler i håp om å komme i seksuell kontakt med dem, enn kvinner.

Ifølge Abbey og Harnish (1995) er alkohol ofte en betingelse for seksuell samhandling, all den tid alkohol er en naturlig del av sosiale sammenhenger (fester, stevnemøter, etc.) som partene inngår i. I Abbey og Harnish (1995) sitt utvalg av studenter, fremkommer det at begge kjønn er mer tilbøyelige til å inngå seksuell samhandling om begge partene har konsumert alkohol. I denne studien fremkommer det at deltakerne som i høy grad uttaler seg i tråd med voldtektsmyter, ikke anser alkohol for i større grad å predikere seksuell samhandling enn de som i mindre grad forfekter denne holdningen.

Menn som er mer tilbøyelige til å godkjenne *voldtektsmyter* har også større sannsynlighet for å tilby kvinner alkohol eller andre rusmidler som et forsøk på å komme i seksuell kontakt (Romero- Sánches og Magaís, 2010). Menn har også større tendenser til å se på kvinner som har konsumert alkohol som seksuelt tilgjengelige (Testa og Parks, 1996) eller som seksuelt promiskuøse (Abbey og Harnish, 1995). Menn som godkjenner voldtektsmyter har også større sannsynlighet for å se på kvinner som tar imot alkohol fra menn, som promiskuøse (Romero- Sánches og Magaís, 2010). I tilfeller hvor den utsatte er hemmet av alkohol eller andre rusmidler, er flertallet av overgriperne en den utsatte kjenner (Gross, Winslett, Roberts, Gohm, 2006).

Ifølge Santos-Iglesias og Sierra (2012) vil en kvinne som opplever seksuelle overgrep i barndommen oftere ha flere sexpartnere og lavere seksuell selvtilit, noe som gjør dem mer sårbare for å oppleve seksuelle overgrep i ungdoms- eller voksen alder. Det er større sannsynlighet for at menn misforstår kvinners seksuelle interesse enn at kvinner misforstår menns (Wegner og Abbey, 2016). Wegner og Abbey (2016) påpeker at menns personlighetstrekk er en viktig faktor når det gjelder misforståelser rundt seksuell interesse.

Fiendtlig maskulinitet og hyppigheten av upersonlig seksuell aktivitet blir ansett som viktige faktorer når det gjelder misforståelser rundt seksuell interesse (Wegner og Abbey, 2016). Mens det var en sammenheng mellom narsissisme og fiendtlig maskulinitet, noe som fører til misforståelser, var det ingen signifikant sammenheng mellom alkoholinntak og misforståelser (Wegner og Abbey, 2016). I studiene til Fisher, Daigle og Cullen (2008) og Farris, Viken og Treat (2010) viser de hvordan høyt alkoholinntak hos menn forårsaker at deres sensitivitetsevne svekkes, og hvordan det øker risikoen for å forveksle vennlighet med seksuell interesse.

Sammenlignet med hvordan kvinner beskriver sine intensjoner, har menn en tendens til å tolke kvinner som mer seksuelt interessert enn de er (Farris, Treat, Viken og McFall, 2008; Abbey, Jacques-Tiura og LeBreton, 2011). Menn som har større sannsynlighet for å misforstå kvinners intensjoner, er menn med seksuelt krenkende holdninger og menn som forfekter kjønnsrollestereotyper (Farris, Treat, Viken og McFall, 2008). I en studie med mannlige og kvinnelige studenter fremkom det at både menn og kvinner anser provoserende antrekk og attraktivitet som viktige faktorer når de vurderer kvinners seksuelle interesse (Treat, Church og Viken, 2017). Kvinner vektla i større grad enn menn på kvinners kroppsspråk, mens menn vektla i større grad enn kvinner kvinners attraktivitet, når det gjelder vurdering av kvinners seksuelle interesse (Treat, Church og Viken, 2017). Situasjonelle faktorer som alkohol er også med på å øke feilpersepsjoner blant menn, når det gjelder kvinners seksuelle interesse (Farris, Treat, Viken og McFall, 2008).

2.1.1 Hookup-kultur

Flere beskriver en «hookup» som to parter som inngår i en seksuell akt uten en intensjon om at det skal utvikle seg til et forhold eller at de har planer om å bli bedre kjent (Sutton og Simons, 2014, Heldman og Wade, 2010). Til tross for at en hookup i utgangspunktet skal være et følelsesløst samleie, har kvinner i større grad enn menn et håp om at det skal utvikle seg til å bli et romantisk forhold (Grello, Welsh og Harper, 2006). Reling et.al (2017) argumenterer for at ungdommer som tenker at hookups er harmløst og øker sosial status er også med på å øke utbredelsen av voldtektsmyter. Samtidig påpeker Reling et.al (2017) at ungdommer som har en normativ tilnærming til seksuell frihet i mindre grad forfekter

voldtektsmyter. Resultatet i Reling et.al (2017) sin studie viser at utbredelsen av hookup-kultur er den største prediktoren for utvikling av holdninger relatert til voldtektsmytene.

Ifølge Heldman og Wade (2010) skjer hookups mellom venner eller bekjente. Sutton og Simons (2014) argumenterer for at hookup-kulturen er spesielt utbredt blant studenter. Flere mener at det er en sammenheng mellom alkoholinntak og tilfeldig samleie (Sutton og Simons, 2014; Grello, Welsh og Harper, 2006). Ifølge Sutton og Simons (2014) har seksuelle overgrep vært et kjent problem på campuser for studenter i flere tiår, og til tross for at myndighetene i USA har iverksatt tiltak for å redusere dette problemet, har det vært uten hell. Det tilfeldige og tvetydige i en hookup gir menn en mulighet for å bruke press eller aggresjon i seksuelle møter med kvinner, noe som kan forsterkes når store mengder alkohol er involvert (Sutton og Simons, 2014). Ifølge Heldman og Wade (2010) er også hookup-kultur mer fordelaktig for menn enn kvinner. Både fordi det er mer sannsynlig at menn får mer fysiske glede av den seksuelle akten og sannsynligvis får økt sosial status, mens kvinner blir satt i en mer sårbar posisjon i forhold til seksuelle overgrep fra menn (Heldman og Wade, 2010). Likevel påpeker også Heldman og Wade (2010) at mange studenter opplever negative emosjonelle og/eller sosiale konsekvenser som et resultat av et hookup. Det legges ikke vekt på hvorvidt det er snakk om jenter eller gutter. I en annen studie påpekes det at det finnes en sammenheng mellom hyppigheten av tilfeldig samleie og depresjon hos kvinner, men ikke hos menn (Grello, Welsh og Harper, 2006). Ifølge Bradshaw, Kahn og Saville (2010) foretrekker kvinner i større grad enn menn mer tradisjonelle stevnemøter, mens menn i større grad foretrekker «hookups».

Ifølge Flack et.al (2007) er det store forskjeller blant de som deltar i hookup-kulturen og de som ikke deltar i hookup-kulturen i relasjon til seksuelle overgrep. En fjerdedel av studentene som rapporterer om hookup, rapporterer også om å ha blitt voldtatt, mens av de 55 studentene som ikke rapporterer om hookup, er det ingen som rapporterer om voldtekt heller (Flack et.al, 2017). Om hookup-kulturen blir mer normalisert enn det å ha en fast partner, er kvinner i større risiko for å føle mye skyldfølelse, bli deprimert eller bli voldtatt (Bradshaw, Kahn og Saville, 2010).

Ifølge Fjær, Pedersen og Sandberg (2015) er ungdommers og kvinners seksualitet i større grad møtt med sosial aksept i nordiske land sammenlignet med mange andre land. Likevel ligger det en dobbelstandard i unges moralske kompass når det gjelder hookups (Fjær, Pedersen og Sandberg, 2015), i dette tilfellet under russefeiringen. Til tross for at det er en større aksept rundt det å ha flere partnere (som en kysser eller har samleie med) i løpet av en kveld - vil kvinner i større grad være tilbøyelige for å distansere seg fra «de andre» som gjør det, til tross for at de selv også deltar i hookup-kulturen (Fjær, Pedersen og Sandberg, 2015). I Armstrong (et.al, 2014) sin studie fremkom det at kvinnelige studenter fra familier med høy status og inntekt og kvinnelige studenter fra familie med lavere status og inntekt, har ulike måter å distansere seg fra «hore-stempelet» på. Studentene fra høystatus familier hadde en større tendens til å se på dannet feminitet, gjerne assosiert med økonomiske fordeler, som en distanse fra det som innebærer å være «hore» (Armstrong, et.al, 2014). Studentene fra lavere status familie vektla snillhet og så i større grad på festing som seksuelt umoralsk (Armstrong, et.al, 2014). Ifølge Armstrong (et.al, 2014) hadde kvinner med lav sosioøkonomisk bakgrunn større sjanse enn kvinner med høy sosioøkonomisk bakgrunn til å få «hore»-stempelet, mens menn alt i alt har større fordeler og frihet når det kommer til seksualitet (Fjær, Pedersen og Sandberg, 2015).

2.1.2 Hookup-kulturens utvikling

Heldman og Wade (2010) utforsker årsakene til hvorfor og hvordan hookup-kulturen utviklet seg slik den har gjort. Ifølge Heldman og Wade (2010) er det forskjell mellom studentenes hookup på campus og den generelle hookup-kulturen. Hookup blant studenter på campus har forekommet over flere tiår (Bogle, 2008). En faktor som bidrar til å normalisere hookup-kulturen, både blant studenter og andre unge, er stor aksept rundt alternative seksuelle praksiser (Heldman og Wade, 2010). Sex med en tilfeldig partner har utviklet seg til å bli en mer vanlig praksis, mens ønsket om et forhold og kjærlighet i større grad blir sett på som uønsket (England et.al, 2008). Ifølge Heldman og Wade (2010) har tilfeldig sex vært en del av studielivet i flere tiår, men den nye kulturen med fraværet av meningsfulle og betydningsfulle parforhold går fra å være en subkulturell praksis til å være det som er vanlig. Heldman og Wade (2010) tar opp ni faktorer som de mener kan være betydningsfulle i utviklingen av denne hookup-kulturen:

- Høgskole og universitets-politikk

- Kjønnfordelingen av studenter
- Økende alkoholinntak
- Tilgjengeligheten og bruken av pornografi
- «Pornofiseringen» i media
- Selv-objektivering
- Den nye narsissismen
- Oppfattelsen av risiko rundt seksuell aktivitet
- Høyere alder for inngåelse av ekteskap

Til tross for at Heldman og Wade (2010) viser til flere faktorer som har vært med på å bidra til hookup-kulturens utvikling, finner Chia og Lee (2008) til andre tendenser blant studenter i Singapore. Det fremkommer at studentene som deltok i studien har en tendens til å overvurdere sine medelevers syn på midlertidige seksuelle relasjoner. Det fremkom også at de fleste hadde konservative holdninger når det gjaldt midlertidige seksuelle relasjoner, men at de likevel hadde vanskeligheter for å se at deres medelever samme konservative holdninger (Chia og Lee, 2008). Det var også tegn til at denne feilpersepsjonen kunne være i sammenheng med forbruket av massemediene, spesielt seksualiseringen som finner sted i massemediene (Chia og Lee, 2008).

Skilbrei og Stefansen (2018, s. 35) presenterer «gråsonesex» som et begrep som har blitt presentert i massemediene de siste årene. Blant annet tok radiokanalen NRK P3 for seg begrepet gråsoner i en episode av «P3 sjekker ut» (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 35). Begrepet er omdiskutert og går ut på at det er enkelte seksuelle handlinger som kan være ubehagelige og uønsket, men som ikke beskrives som voldtekt (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 35). Ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 35) er begrepet gråsonesex omdiskutert fordi det kan bagatellisere seksuelle overgrep, mens andre er opptatt av at det kan nyansere debatten. Cahill (2016) utforsker også begrepet gråsonesex. Hun tar for seg to kategorier: Etisk akseptabel sex og etisk uakseptabel sex. Et eksempel Cahill (2016) presenterer på etisk akseptabel sex, handler om en kvinne som har frivillig sex med en mann for å tilfredsstille

ham. Cahill (2016) beskriver videre forskjellen mellom etisk uakseptabel sex og voldtekt som at under voldtekt vil den utsatte ikke ha autonomi og bestemme over egen kropp, mens under etisk uakseptabel sex vil den utsatte ha en viss grad av autonomi (Cahill, 2016). Forskjellen mellom etisk akseptabel sex og etisk uakseptabel sex, er at autonomien er begrenset under etisk uakseptabel sex, men ikke totalt fraværende (Cahill, 2016).

2.2 Voldtektsmyter

Franiuk et.al (2008) beskriver *voldtektsmyter* som en bagatelliserende oppfatning av seksuelle overgrep. Ifølge Edwards et.al (2011) er voldtektsmyter blitt til en rettferdiggjøring av seksuell vold, og som blir gjort på både individuelt og institusjonelt nivå. Franiuk et.al (2008) diskuterer i hvilken grad stereotyper og misoppfatninger av voldtekt, altså voldtektsmyter, fortsatt blir brukt når seksuelle overgrep blir tatt opp i media og hvordan dette påvirker menneskers oppfatning av hva et seksuelt overgrep er. Massemediene som dekker seksuelle overgrep fremmer stereotyper og myter om voldtekt, overgriperen, og offeret (Burt, 1980). Ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 13) presenterer massemediene voldtekt og seksuelle overgrep som er av spesiell grov art, noe som bidrar til at myter om seksuelle overgrep, utsatte og overgripere forsterkes (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 13, refererer til Skjørten, 1996). Voldtektsmytene Franiuk et.al (2008) tar opp når det gjelder den som er blitt utsatt for et overgrep omhandler:

1. Den utsatte lyver
2. Den utsatte har underliggende motiver for beskyldningene
3. Den utsatte ville ha det (sex)
4. Den utsatte ba om det

Voldtektsmytene Edwards et.al (2011) presenterer er:

1. Ektemenn kan ikke voldta sine ektefeller
2. Kvinner nyter voldtekt
3. Kvinnen ba om det

4. Kvinner lyver om å ha blitt voldtatt

I motsetning til de strenge mytene om de som utsettes for overgrep, er mytene i større grad fordelaktig for overgriperens oppfatning av hendelsen. Et eksempel på dette er at overgriperen ikke mente det, og at folk som utøver seksuelle overgrep er «gjerne psykopater» (Franiuk et.al, 2008). O'Hara (2012) sin studie analysere hvordan massemediene viderefremmer voldtektsmyter. Et av funnene var at massemediene hovedsakelig presenterer voldtektsmyter som 1. enten skylder på offeret, eller 2. overgriperen er sosiopat, eller en blanding av disse mytene. I tillegg til voldtektsmytene massemediene presenterte, fant O'Hara (2012) ut at i majoriteten av artiklene ble konsekvensene av overgrepet for den utsatte oversett. Selv når massemediene ikke gjentar voldtektsmyter, bruker de språk som fremmer feilforståelser/feiltolkninger av seksuelle overgrep. (Sacks, Ackerman og Shlosberg, 2017).

Franiuk et.al (2008) argumenterer for at til tross for at det å godkjenne voldtektsmyter kan virke skadelig og slem, er ikke disse holdningene nødvendigvis ment å være verken skadelige eller slemme. En årsak som nevnes er at en prøver å distansere seg fra det faktum at det kan skje hvem som helst, inkludert en selv. Det er med på å fremme en ukorrekt tanke om at gode ting skjer med gode mennesker og fæle ting skjer med fæle mennesker (Franiuk et.al, 2008). Franiuk et.al (2008) påpeker også at flere studier har vist at en stor andel av befolkningen godkjenner voldtektsmyter. Flere påpeker at menn nesten alltid er mer aksepterende ovenfor voldtektsmyter enn kvinner ((Navarro og Tewksbury, 2017; Franiuk, et.al, 2008). Ifølge Treat, Church og Viken (2017) har kvinner og menn som i større grad aksepterer voldtektsmyter, også større sjanser for å misforstå kvinners seksuelle interesse.

Ifølge Franiuk et.al (2008) er voldtektsmyter en del av overført kultur, som går fra person til person gjennom sosialiseringprosesser på sosialt og institusjonelt nivå, hvor et eksempel er massemediene. Til tross for at mange forstår filmer og TV-serier som fiksjon og nyheter som faktisk informasjon (riktignok med synkende tillit), er likhetene mellom disse kanalene når det gjelder seksuelle overgrep overraskende likt (Franiuk, et.al, 2008). Edwards et.al (2011) argumenterer også for hvordan massemediene presentasjon av voldtekt, påvirker folks holdninger. Franiuk et.al (2008) påpeker at medienes fremstilling av seksuelle overgrep ikke

bare forsterker voldtektsmyter hos mennesker som allerede opprettholder dem, men også hos mennesker som ikke allerede opprettholder dem. Resultatene fra studien til Franiuk et.al (2008) viste at av de 156 ulike artiklene, presenterte 65,4 prosent av artiklene minst én voldtektsmyte. Edward et.al (2011) konkluderer også med at massemediene opprettholder og/eller forsterker voldtektsmytene.

Ryan (2011) beskriver *seksuelle skript* som kulturelt betingede mønstre av oppførsel i form av lyst eller ønske som påvirker seksuell oppførsel. I offentligheten eller i retten kan begrep som «relasjonsvoldtekt», «sovevoldtekt» eller «festvoldtekt» bli brukt i diskusjoner, og da er målet ofte å finne ut av hva en «ekte» voldtekt er (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 31). Begrepet «script» er hentet fra teater og film som skal direkte eller indirekte fortelle hvordan en skal oppføre seg i en gitt situasjon (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 31). Voldtektscripts vil være med på å avgjøre hva en «ekte voldtekt er» (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 31). En dominerende seksuell script på universitetene i USA er «hookups». Da Ifølge Ryan (2011) kan voldtektsmyter påvirkes av seksuelle scripts som er med på å fastslå holdninger og oppførsel. Seksuelle scripts inkluderer hookup, forføring, voldtekt og bekjentskapsvoldtekt (Ryan, 2011). Noen eksempler på vanlige seksuelle scripts Ryan (2011) beskriver er:

- At en har drukket for mye
- Mannen ønsker sex
- En venn som gikk over grensa

I Burt (1980) sin studie hadde over 50 prosent av informantene holdninger som blir ansett for å være i tråd med voldtektsmytene. Dette kommer frem i utsagn som at «i de fleste voldtektene har offeret en promiskuøs oppførsel eller dårlig rykte». Slike holdninger rettferdiggjør voldtekt og legger skylden på den utsatte i stedet for overgriperen (Burt, 1980). Branch (et.al, 2017) fant i sin studie også tegn til at studenter er villig til å akseptere voldtektsmyter som omhandler at individer som er villig til å sende private bilder, også er villig til å inngå seksuell samhandling med en tilfeldig partner. Skilbrei og Stefansen (2018, s. 12) bruker begrepet «victim blaming» når deler eller hele ansvaret blir lagt på den som har blitt utsatt for et seksuelt overgrep.

2.3. Ikke-samtykket pornografi og hevnporno

Ikke-samtykket pornografi er et relativt nytt fenomen som har vokst de siste årene (Bates, 2017). Det er opplasting av intime bilder eller videoer på internett av mennesker som ikke har samtykket til det (Bates, 2017, Waldman, 2017). Ifølge Bates (2017) er ikke-samtykket pornografi ofte i media blitt omtalt som hevnporno. Hevnporno er når en laster opp eller sprer intime bilder av en annen person via internett, ofte som hevn etter et brudd (Bates, 2017). Formålet med hevnporno er å ydmyke, trakassere eller straffe en (Branch, Hilinski-Rosick, Johnson og Solano, 2017). Hall og Hearn (2017) argumenterer for at hevnporno er en form for vold og overgrep. Også ifølge Branch et.al. (2017) er hevnporno en form for seksuell vold. Hevnporno går under kategorien ikke-samtykket pornografi, men ikke-samtykket pornografi er ikke alltid hevnporno (Bates, 2017).

Ifølge Citron og Franks (2014) kan en som har opplevd å få private bilder eller video av seg selv publisert på internett eller spredt gjennom andre kanaler, få store konsekvenser. Noen av konsekvensene er offentlig skam og ydmykelse, utfordringer knyttet til å finne en ny partner, psykologiske utfordringer som depresjon og angst, utfordringer knyttet til arbeidsplasser eller finne arbeidsplass, og trakassering og forfølgelse (Citron og Franks, 2014). Waldman (2017) argumenterer for at hevnporno har store psykologiske og sosiale konsekvenser i form av svekket tillit, noe som er essensielt mellom mennesker i samhandling på ulike arenaer. De som er i et forhold har større sjanse til å få lekket private bilder av dem og kvinner er i større grad enn menn utsatt for hevnporno (Branch, Hilinski-Rosick, Johnson og Solano, 2017). Til tross for at spredning av intime bilder kan ha store negative konsekvenser, fant Stanley (et.al, 2016) at blant unge mennesker flest, er sending av private bilder blitt normalisert. Flere bruker begrepet «sexting» når det gjelder sending og mottak av intime og selvproduserte bilder (Döring, 2014). I en annen studie fremkom det at mellom 18-68 prosent av unge voksne mellom 18-24 år bruker teknologi for å sende og motta private bilder (Dir og Cyders, 2015). I Dir og Cyders (2015) sin studie fremkom det at til tross for at «sexting» er påstått å være risikofylt og ha negative konsekvenser, skjer dette i få tilfeller. «Sexting» kan også assosieres med å opprettholde et romantisk forhold (Dir og Cyders, 2015), intim kommunikasjon i romantiske forhold eller blant unge assosierer med utforsking rundt seksualitet (Döring, 2014). I en studie fremkom det at 73 prosent av deltagerne har opplevd en form for seksuell aggresjon fra en seksuell partner i teknologisk kontekst (Marganski og Melander, 2018).

Ifølge Draucker og Martsolf (2010) kan kommunikasjon gjennom teknologi påvirke par til å utøve vold mot hverandre gjennom teknologien, fordi teknologi kan bidra til at ulike grenser blir uklare.

Smarttelefoner, digitale kameraer og datamaskiner har revolusjonert måten vi tar og behandler bilder på (Bates, 2017). Til tross for stor oppmerksomhet fra media når det gjelder ikke-samtykket pornografi, er det få studier som fokuserer på temaet (Bates, 2017). Ifølge Hall og Hearn (2017) er majoriteten av de som sprer intime bilder menn som sprer bilder av en eks-partner, og kan også forstås som kjønnsbasert vold. Når det gjelder ikke-samtykket pornografi kommer McGlynn, Rackley og Houghton (2017) med flere eksempler på tilfeller av dette. Det første eksempelet omhandler en ung mann som tok selvmord etter at en video av han i seksuell omgang med en annen mann, ble filmet og opplastet på internett (McGlynn, Rackley og Houghton, 2017; referer til Pilkington, 2010). Et annet eksempel er da en kvinne hadde samtykket sex, men som ble livestrømmet på internett uten hennes samtykke eller viten (McGlynn, Rackley og Houghton, 2017; referer til Richardson, 2012).

Ifølge Citron og Franks (2014) kan det være uheldig å bruke begrepet hevnporno i massemediene. Dette fordi begrepet ikke dekker alvorlighetsgraden eller konsekvensene av det handlingen innebærer. McGlynn og Rackley (2017) bruker et annet begrep for å dekke dette fenomenet, og det er *bilde-basert seksuell vold* (image-based sexual abuse), som de også beskriver som en kjønnsbasert og kvinnefiendtlig form for vold.

2.4 Konsekvensene av seksuelle overgrep

Ifølge Tsopelas et.al (2012) har seksuell utnyttelse tidligere vært assosiert med verbal tvang eller et voldelig overgrep, mens det nå er mer kunnskap rundt at det ikke trengs fysisk styrke for å utøve seksuell utnyttelse, spesielt mellom et barn og en autoritetsfigur. Massemediene bruker ulike begrep når det gjelder kjønn som utøver overgrep (Tsopelas et.al, 2012). Om det er en kvinnelig overgriper vil begrep som «affære» eller «relasjon» ofte bli brukt, mens når det gjelder mannlige overgriper brukes begrep som «mishandling» (Tsopelas et.al, 2012).

Ifølge Mossige og Stefansen (2007) er det store kjønnsforskjeller når det kommer til seksuelle overgrep. Kvinnelige studenter er i en større risiko for å oppleve et seksuelt overgrep (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003). Langt flere kvinner enn menn rapporterer å ha opplevd både milde og grove seksuelle overgrep (Mossige og Stefansen, 2007). Ifølge Sutton og Simons (2014) er det mange menn som rapporterer å ha utøvd en form for seksuell overgrep, mens flere kvinner rapporterer å ha opplevd et seksuelt overgrep. Da kvinner rapporterte om nesten kun mannlige overgripere, rapporterer menn en relativt høy andel kvinnelige overgripere (Mossige og Stefansen, 2007). Sutton og Simons (2014) påpeker at seksuelle overgrep ikke alltid er med en mannlig overgriper og en kvinnelig utsatt, men at de velger å fokusere på dette på grunn av størrelsen og styrken til menn sammenlignet med kvinner. Abbey, Jacques-Tiura og LeBreton (2011) valgte også å fokusere på mannlige overgripere av seksuelle overgrep. Nesten 50 prosent av deres utvalg rapporterte å ha tvunget en kvinne til å delta i uønsket seksuell aktivitet, på et eller annet tidspunkt etter at de selv hadde fylt 14 år.

Ifølge Tsopelas et.al (2012) fokuseres det mer på kvinnelige overgripere i dag. Antall menn som utsettes for overgrep øker. Tsopelas et.al (2012) påpeker at det eksisterer forskjeller mellom kvinnelige og mannlige overgripere. I hans datamateriale finnes det ingen rapporter om kvinnelige overgripere som den utsatte ikke kjenner (overfalls voldtekt), men til gjengjeld rapporteres det om mannlige overgripere som den utsatte ikke kjenner – til tross for at dette skjer i liten grad (Tsopelas, et. al, 2012). Og til tross for at flere (Gross, Winslett, Roberts og Gohm, 2006; Mossige og Stefansen, 2007) påpeker at mannlige overgripere er kjærester, venner eller bekjente, påpeker Tsopelas et. al (2012) at kvinnelige overgripere ofte er mødre, søsken eller barnevakter.

Konsekvensene av seksuelle overgrep er alvorlige og langvarige (Tsopelas et.al, 2012). Ifølge Sutton og Simons (2014) opplever kvinner oftere større negative fysiske og psykologiske konsekvenser av et seksuelt overgrep. Ifølge Tsopelas et.al (2012) er konsekvensene av seksuelle overgrep avhengig av flere faktorer. Intensitet og varighet av overgrepene, men også karakteristiske trekk ved den utsatte er faktorer som er av betydning (Tsopelas et.al, 2012). Noen psykologiske konsekvenser som er assosiert med seksuelle overgrep er posttraumatisk stresslidelse (Brown et.al, 2009). Noen av konsekvensene Tsopelas et.al (2012) tar opp er alkoholproblemer, rusproblematikk, selvskading, spiseforstyrrelser, sosial isolasjon og

samtidig er det påvist sammenheng mellom seksuelle overgrep og personlighetsforstyrrelser. Ifølge Kaysen et.al (2006) er det en sammenheng mellom seksuelle overgrep og alkoholproblematikk. Dette spesielt hvis overgrepet var blitt utført i en alkohol-relatert sammenheng og studenter er i risikogruppen (Kaysen et.al, 2006).

Andre konsekvenser er vanskeligheter med å innlede gode kjærlighetsforhold, og sårbarheten for å pådra seg andre psykiske plager (Tsopelas et.al, 2012). Som tidligere nevnt, påpeker Sutton og Simons (2014) at kvinner oftere opplever større psykiske og psykologiske konsekvenser etter et seksuelt overgrep. Ifølge Tsopleas et.al (2012) er overgrep utøvd av kvinner like skadelig som overgrep utøvd av menn, og i noen tilfeller mer skadelig. Dette spesielt i tilfeller hvor, som tidligere nevnt, om mor, søsken eller andre tillitspersoner er overgriper (Tsopelas et.al, 2012).

Ifølge Mossige og Stefansen (2007) selvd destruktiv adferd som for eksempel selvmordsforsøk også en konsekvens av å ha opplevd seksuelle overgrep. Det var en forskjell mellom grove overgrep og milde overgrep, men begge gir en økt fare for selvmordsforsøk (Mossige og Stefansen, 2007). Seksuell risikoatferd, som for eksempel å ha sex mot betaling, er også assosiert med både milde og grove seksuelle overgrep (Mossige og Stefansen, 2007). Ifølge Mossige og Stefansen (2007) er andre mulige konsekvenser av seksuelle overgrep dårlig selvbilde, angst, depresjon og dissosiasjon.

2.5 Konsekvensene av å anmelde

Det er viktig å forstå kvinners kamp mot seksuelle overgrep i en historisk og juridisk kontekst (Ullman, 2007). Historisk sett har kvinner måttet tatt ansvar for seksuelle overgrep (Ullman, 2007). Ifølge Fisher, Daigle og Cullen (2008) er seksuelle overgrep den mest underreporterte kriminelle handlingen på verdensbasis. Sett fra et juridisk perspektiv har voldtekt blitt ansett som vaginal penetrering på en kvinne mot hennes vilje eller gjennom trusler, men definisjonen er blitt utvidet (Ullman, 2007). Fordi seksuelle overgrep ble sett på som en kriminell handling som ble utført av en ukjent person frem til midten 1980-tallet, ble også forebyggingen av seksuelle overgrep å informere kvinner om at de ikke skulle gå alene ute alene på natta, ikke drikke mye alkohol og ikke ha på seg provoserende klær (Ullman, 2007).

Over halvparten av kvinner som opplever voldtekt er tilbøyelige til å kalle det noe annet enn voldtekt med mindre det involverte fysisk vold (Bondurant, 2001).

Relasjonen mellom den utsatte og overgriperen er en faktor som påvirker om hvorvidt overgrepet blir anmeldt eller ikke (Fisher, Daigle og Cullen, 2008). Det er større sannsynlighet for at kvinner anmelder voldtekt eller oppsøker hjelp om overgrepet ble utført av en ukjent person som har brukt fysisk tvang (Ullman, 2007). Det kan likevel ta flere år før overgriperen får straff, om overgriperen i det hele tatt blir dømt (Ullman, 2007). Tidligere har det vært slik at med mindre en kvinne kan bevise gjennom fysiske skader og det ikke er noen tvil om at hun ikke har oppført seg på en viss måte moralsk sett, har ansvaret delvis blitt satt på den utsatte (Ullman, 2007). Ifølge Melo, Beauregard og Andresen (2016) er det større sannsynlighet for at den utsatte anmelder overgrepet om det er blitt utført vaginal penetrering og eventuelt ejakulasjon. Det er sannsynligvis fordi det etterlater bevis, noe som kan være en faktor som gjør det lettere for den utsatte å søke hjelp, gjennomgå undersøkelser og muligens en rettsak (Melo, Beauregard og Andresen, 2016). Under 10 prosent anmelder voldtekt til politiet og slik har det forblitt i mange år (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003). Det er større sannsynlighet for at et seksuelt overgrep blir anmeldt om overgriperen er en ukjent person og/eller om overgriperen hadde et våpen (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003; Chen og Ullman, 2010). Flere påpeker også at det er større sannsynlighet for at overgrepet blir anmeldt om synlig og fysisk vold er involvert (Du Mont, Miller og Myhr, 2003). Om den utsatte var påvirket av alkohol eller andre rusmidler under overgrepet, er det også mindre sannsynlighet for at overgrepet ble anmeldt (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003; Du Mont, Miller og Myhr, 2003). Ifølge Chen og Ullman (2010) er det større sannsynlighet for at et overgrep blir anmeldt om den utsatte er eldre når overgrepet blir gjort. Ifølge Du Mont, Miller og Myhr (2003) er det kvinner som får fysiske skader som blåmerker eller brudd i bein, som i større grad anmelder overgrep, i motsetning til de som ikke tar fysisk skade. Det er heller ikke mer sannsynlig at en kvinne som ikke godtar myter om «et ekte overgrepsoffer» anmelder, enn kvinner som er mer mottakelige for det (Du Mont, Miller og Myhr, 2003).

I Fisher, Daigle, Cullen og Turner (2003) sin studie fremkom det at årsaker til at seksuelle overgrep ikke ble anmeldt var fordi den utsatte manglet bevis på at overgrepet hadde skjedd, var redd for represalier, og at den utsatte ikke ønsket at deres familier eller andre skulle få

vite om overgrepet. Lisak, Gardinier, Nicksa og Cote (2010) argumenterer for at stereotypen om at falske seksuelle overgrep blir anmeldt, er en årsak til at såpass få velger å anmelde. Stereotypen om at falske anklager rundt seksuelle overgrep er vanlig, er en misforståelse i samfunnet og i politiet, og er en direkte årsak og konsekvens som forårsaker at få anmelder seksuelle overgrep (Lisak, Gardinier, Nicksa og Cote, 2010). I Lee (et.al, 2012) sin studie fremkom det at det er en signifikant sammenheng mellom politiets holdninger mot kvinner og voldtektsmyter, og hvordan de forstår overgrepssaker. Dette gjaldt voldtektsmyter knyttet til at den utsatte sitter med noe av ansvaret for det seksuelle overgrepet. Lee et. al (2012) påpeker viktigheten av at politiet får opplæring og kunnskap om seksuelle overgrep.

Ifølge Jordan (2004) er det å bli trodd et sentralt problem når det gjelder seksuelle overgrep, mye på grunn av fraværet av bevis i slike saker. Utsatte for overgrep ønsker å bli trodd av politiet, og politiet ønsker at samfunnet skal ha tillit til at deres ferdigheter og mandat, samt at deres kunnskap om seksuelle overgrep er forbedret (Jordan, 2004). Ifølge Jordan (2004) er befolkningens mistillit til politiet et kontinuerlig problem, og vil sannsynligvis ikke forbedres så lenge den utsattes erfaringer mistenkeliggjøres i møte med myndighetene.

Spencer (et.al, 2017) sin studie utforsker årsaker til hvorfor kvinnelige studenter ikke melder ifra om seksuelle overgrep til universitetene de går på. Spencer (et.al, 2017) fant åtte punkter som de kvinnelige studentene rapporterer om at er årsaken til at de ikke melder ifra. Punktene vil presenteres i den rekkefølgen det ble mest nevnt:

- Det var ikke en stor nok «deal»
- Jeg visste ikke hvem jeg skulle rapportere til, eller at jeg kunne rapportere det
- Det skjedde ikke i sammenheng med universitet
- Jeg var redd
- Fordi jeg var full
- Skammet meg for mye til å rapportere
- Jeg ville ikke få ham i trøbbel
- Jeg tror jeg ville fått skylden for at jeg satte meg selv i situasjonen

Av 232 kvinnelige studenter var det 220 som hadde opplevd et seksuelt overgrep, men ikke meldt ifra til universitet de gikk på (Spencer, et.al, 2017). Ifølge Kahn (et.al, 2003) er det mest sannsynlig at en kvinne selv definerer overgrepet som et overgrep om de gjennom tvang og overfall blir utsatt for overgrep, av en de ikke er i et romantisk forhold med. I likhet med flere studier er det også mer sannsynlig at kvinner som opplever store traumer etter overgrepet og legger skyld på overgriperen, som mer tilbøyelige til å definere overgrepet som et seksuelt overgrep (Kahn, et. al, 2003).

2.6 Forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep

Flere mener det er en sammenheng mellom alkohol eller andre rusmidler og risikofylt seksuell aktivitet (Parker, Harford, Rosenstock, 1994; Ellickson, et.al, 2005). I en studie av Ellickson (et.al, 2005) fremkommer det at nesten 80 prosent av de 3392 ungdommene som deltok i studien enten havner i den moderate eller høye gruppen for risikofylt seksuell aktivitet (22 prosent høy risikofull seksuell aktivitet, 56 prosent moderat risikofull seksuell aktivitet). For de med moderat og høy risikofull seksuell aktivitet var den vanligste helserisikoen ofte og høyt inntak av alkohol. Av de med høy risikofull seksuell aktivitet var det over fire ganger mer sannsynlig at de hadde utsatt noen for vold, og mer enn tre ganger så sannsynlig at de hadde presset noen til å delta i seksuell aktivitet, sammenlignet med de med lav risikofull seksuell aktivitet. Det var også tre ganger så sannsynlig at de hadde opplevd å bli utøvd vold mot, tvunget til å utføre seksuelle handlinger eller voldtatt.

Ellickson, McCaffrey og Klein (2009) deler seksuelt risikofylt adferd i tre kategorier: inkonsekvent bruk av kondom, flere sexpartnere og ubeskyttet sex på grunn av rusmidler. Studien til Ellickson, McCaffrey og Klein (2009) tar for seg ungdommer som har fått et rusforebyggende program i skolegangen sin, og de som ikke har det. Rusforebyggende programmet de tar for seg i denne studien heter Project ALERT. Resultatene i studien viste at alle risikofaktorene var redusert blant ungdommene som hadde vært gjennom Project ALERT med unntak fra inkonsekvent bruk av kondom. Ifølge Ellickson, McCaffrey og Klein (2009) fungerte programmet på bakgrunn av at ungdommene som hadde deltatt hadde noe redusert bruk av alkohol og andre rusmidler. Forskerne presenterer dermed at det kan foreligge en

sammenheng mellom rusmidler og risikofylt seksuell adferd, og at et forebyggende rusprogram kan redusere risikofylt seksuell adferd.

Skilbrei og Stefansen (2018, s. 154) presenterer forebygging på primært, sekundært og tertiært nivå. Både holdning- og opplysningskampanjer og undervisningsopplegg for barn og ungdom på skolen blir ansett som forebyggende tiltak (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 154). Et annet forebyggende tiltak på primært nivå er kampanjen Kjernekar som er et initiativ fra Kripos (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 154). Denne kampanjen ble lansert i 2013 på Facebook, og er rettet mot unge gutter og menn (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 154). Kampanjen begynte på bakgrunn av at det var mange anmeldelser i forbindelse med fest og alkohol – og kampanjen ønsket å fokusere på menn som beskyttere, i stedet for overgriperne (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 154).

Skilbrei og Stefansen (2018, s. 159) beskriver sekundærforebygging som tiltak som fokuserer på utsatte grupper. I slike forebyggingstiltak brukes ikke film- eller plakatkampanjer – men andre mer målrettede former (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 159). En metode er å undervise personell i hjelpevesenet eller i organisasjoner som er i direkte kontakt med de utsatte gruppene. Et eksempel Skilbrei og Stefansen (2018, s. 159) gir er forebygging av seksuell vold mot personer som selger sex, fordi disse er i stor grad i risiko for å oppleve seksuelle overgrep.

Tertiærforebygging handler om å tilby hjelp til de som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, for eksempel i form av terapi eller psykologisk hjelp for å redusere skadevirkningene av seksuelle overgrep (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 159). Skilbrei og Stefansen (2018, s. 160) påpeker at det finnes mange måter å forebygge seksuelle overgrep på som faller bort når det deles inn i primær, sekundær og tertiær-forebyggende arbeid. Likevel kan det være hensiktsmessig med en slik fordeling, fordi det gir en oversikt over tiltak som finnes på de ulike nivåene og hvordan de ulike tiltakene jobber (Skilbrei og Stefansen, 2018, s. 160).

3 Metode og forskningsdesign

Ifølge Malterud (2012, s. 15) kan forskningsmetoder være et hjelpemiddel som setter erfaringer i system som til slutt kan brukes som kunnskap. Forskning handler om å se systematisk på årsak og sammenheng innenfor et tema, hvor hensikten er å kunne se om funnene kan ses utover den sammenhengen forskningen ble gjort i (Malterud, 2012, s. 15). I dette kapitlet vil jeg presentere min fremgangsmåte i valg av metode. Først skal jeg redegjøre det vitenskapsfilosofiske grunnlaget og valg av metode, samt utdype min forforståelse. Jeg vil videre vise til hvordan jeg fikk rekruttert informanter, inklusjonskriterier for utvalget og utformingen av intervjuguiden. Jeg vil også gjøre rede for hvordan jeg har valgt å analysere mine funn. Deretter vil studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet beskrives. Avslutningsvis, vil studiens etiske refleksjoner presenteres.

3.1 Vitenskapsfilosofisk grunnlag og valg av metode

3.1.1 Vitenskapelig utgangspunkt

Begrepet vitenskap kan defineres på ulike måter. En måte å definere vitenskap på er: kontinuerlig produksjon av ny kunnskap (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 142). Ifølge Thagaard (2011, s. 14) er den vitenskapelige fortolkningsrammen grunnlaget for hvordan forskerens forståelse utvikler seg gjennom forskningsprosessen. Vitenskap er en kontinuerlig utvikling av kunnskap om mennesket, samfunnet eller naturen (Aadland, 2010, s. 49). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, 142) er det nødvendig med presentasjon av tidligere forskning i et forskningsprosjekt, slik at både forskere og lesere kan vite om det forskningsprosjektet presenterer er nytt og om det presenterer et vitenskapelig grunnlag. Det som har vært utfordrende med tanke på vitenskapelig utgangspunkt og problemstillingen i denne masteroppgaven er at det er jeg som forsker som må vurdere ungdommenes utsagn og hvor vidt det er påvirket av massemediens fremstilling av seksuelle overgrep. Disse vurderingene blir gjort på bakgrunn av hvordan jeg forstår ungdommenes utsagn, mine livserfaringer og forståelse, samt mest sannsynlig også påvirket av andre samtaler jeg har hatt med andre som ikke har deltatt i denne studien. Denne masteroppgaven, samt valget av tema og problemstilling er påvirket av mine livserfaringer, praksisarbeid og teori. Gjennom sosionomstudiet har jeg også tilegnet meg teoretisk kunnskap og gjennom praksiserfaring har jeg lært hvilke temaer jeg anser som aktuelle og viktige. Denne masteroppgaven og valgene jeg har tatt underveis, både problemstillingen, utvalget og resultatene som jeg har valgt ut som relevant, er påvirket av mine personlige erfaringer og mine faglige interesser.

Positivismen er en av hovedretningene i vitenskapsfilosofiens retninger og har vært betydningsfull i samfunnsvitenskapene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 79). Positivismen har fokusert på at kvantitative metoder er den mest hensiktsmessige metoden (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 79) og har fokuserer på to punkter som kilder til kunnskap: Det som kan observeres og det som kan regnes ut med logiske sanser (Dalland, 2014, s. 52).

Hermeneutikken er den andre betydningsfulle retningen som også har vært betydningsfull i samfunnsvitenskapen. Hermeneutikken er opptatt av fortolkning og ønsker å studere og gi mening til fenomener som kan fremstå uklart (Dalland, 2014, s. 57). Da denne masteroppgaven handler om ungdommers holdninger til seksuelle overgrep rettet mot massemedienes fremstilling, vil det være mest hensiktsmessig å ta i bruk en hermeneutisk tilnærming, hvor jeg som forsker kan forholde meg til ungdommene som har deltatt som subjekter – og ikke undersøke svar gjennom målbar data.

3.1.2 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming

Denne masteroppgaven vil ta for seg en *fenomenologisk* tilnærming. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 33) er fenomenologien mest opptatt av å illustrere hvordan mennesker opplever hendelser i sin livsverden, mens *hermeneutikken* er mer opptatt av fortolkning og mening. Det filosofiske grunnlaget for fenomenologien ble gjort kjent av Edmund Husserl rundt år 1900 (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 44). Videre ble den utviklet i eksistensfilosofisk retning av filosofer som Martin Heidegger, Paul Sartre og Maurice Merleau-Ponty (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 44). Til å begynne med handlet fenomenologien om bevissthet og opplevelse (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 44). Husserl og Heidegger utviklet den til å også omhandle menneskets livsverden, mens Merleau-Ponty og Sartre var interessert i at fenomenologien også skulle ta for seg kroppen og menneskers handlinger i historisk sammenheng (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 44). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 45) handler fenomenologi i kvalitativ forskning, om en interesse for å forstå sosiale fenomener ut ifra en persons egne perspektiver og sett fra deres verdensbilde. Forskerens forforståelse, forskningsprosjektets data, samt tidligere forskning vil også være med på å påvirke forskeren (Thagaard, 2011, s. 159). Dette vil kreve at man som forsker er forhåndsinntilt på at denne virkeligheten er virkelig fra informantens perspektiv. Ifølge Thagaard (2011, s. 38) konsentrerer fenomenologien seg om den subjektive opplevelsen, samt søke etter en dypere forståelse i enkeltindividets erfaringer.

Ifølge Thagaard (2011, s. 39) vil en hermeneutisk tilnæringsmåte legge vekt på at det ikke finnes en sannhet, men at interessen som studeres kan tolkes på flere måter. Hermeneutikken fokuserer også på den dypere meningen enn det som er umiddelbart tydelig (Thagaard, 2011, s. 39). *Samtale* og *tekst* er begrep som spiller en sentral rolle innenfor hermeneutisk tilnærming (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 73). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 73) vil en person som tolker en tekst sin forhåndskunnskap om temaet være betydningsfullt. Formålet med denne fortolkningsmåten er å oppnå gyldig og allmenn forståelse for hva en tekst betyr. I denne masteroppgaven vil jeg ta i bruk en hermeneutisk tilnæringsmåte for å forstå og tolke informantenes meninger, erfaringer og holdninger.

3.1.3 Kvalitative metoder

I denne masteroppgaven har jeg valgt å ta i bruk en kvalitativ forskningsmetode. Ifølge Malterud (2012, s. 18) er fokusgruppe en kvalitativ forskningsmetode, hvor materialet er basert på samtaler og samhandling mellom individer. Kvalitative forskningsmetoder en god metode i forskning for å få innsyn erfaringer og meninger (Malterud, 2012, s. 18). Denne forskningsmetoden vil også gjøre det mulig å stille oppfølgingsspørsmål om det skulle være nødvendig, noe som ikke ville vært mulig med en kvantitativ forskningsmetode. Valget om å ta i bruk en kvalitativ forskningsmetode har vært på bakgrunn av at dette virket å være mer hensiktsmessig både på grunn av oppgavens tema og problemstilling, samt informantene og deres alder. Likevel har valget om det vil være mest hensiktsmessig å ta i bruk *fokusgruppe* eller *individuelle intervju* vært utfordrende.

3.1.4 Individuelle intervju eller fokusgruppe

Fokusgruppe er en rasjonell metode å innhente data på som kan kreve mindre ressurser og kan være mindre tidkrevende enn individuelle intervju (Malterud, 2012, s. 22). Likevel kan svarene man får gjennom fokusgrupper være annerledes enn individuelle intervju fordi settingen er annerledes (Malterud, 2012, s. 22). Ifølge Malterud (2012) kan det også være mer utfordrende å rekruttere deltakere til fokusgruppe. Muligens fordi det kan være mer utfordrende å finne et tidspunkt som passer alle som skal delta i fokusgruppen. Ifølge Malterud (2012, s. 22) vil fokusgruppe være en god metode om man skal utforske felles erfaringer, holdninger eller synspunkt i et miljø. I forhold til fokusgruppe og sensitive temaer

refererer Malterud (2012, s. 83) til Zeller (1993) som har erfaring med studier med tenåringer som snakker om seksualitet. I denne sammenheng blir det sagt at det er viktig at deltakerne blir informert om hva det skal snakkes om slik at de får muligheten til å forberede seg mentalt og at tema ikke blir en overraskelse. Ifølge Malterud (2012, s. 83) er det ikke usannsynlig at en eller flere deltakere kan eksponere seg selv eller sine personlige historier, dermed er det viktig at vi, som forskere, tar ansvar for den etiske ivaretagelsen av deltakerne.

Intervjuer med individuelle individer kalles *dybdeintervju* eller *ustrukturerte* intervju, men ifølge Malterud (2011, s. 129) er en bedre betegnelse på dette *semistrukturerte* intervju. Intervjuet skal ha et mål og en mening og hvor dypt i samtalen man kan gå er diskutert (Malterud, 2011, s. 129). Malterud (2011, s. 129) mener at dybden i samtalen vil være avhengig av både prosjektets problemstilling og relasjonen til intervjuer og deltaker. Det skal være en utarbeidet intervjuguide som ikke trenger å følges slavisk, men som en påminnelse om hva det er man er ute etter å finne ut av (Malterud, 2011, s. 129). Ifølge Malterud (2011, s. 129) er dette spesielt viktig når formålet er å få vite noe man ikke vet fra før eller om samtalen skal bidra til å åpne opp for nye spørsmål angående problemstillingen. Forskeren skal være åpen for at intervjuguiden kan forandres på underveis (Malterud, 2011, s. 129). Dette blir mer aktuelt når forskeren lærer mer om hvor fokuset burde være rettet mot, men det bør også tilpasses den enkelte deltakeren (Malterud, 2011, s. 129).

Med den teoretiske kunnskapen beskrevet ovenfor, samt diskusjoner med medstudenter og professorer, ble det bestemt at jeg skulle høre med ungdommene som skulle intervjues om hvordan de ønsket at intervjuet skulle gjennomføres. Alle informantene ga uttrykk for at de ønsket å ha med seg en eller flere venner/klassekamerater under intervjuene. Med unntak fra ett intervju som ble gjennomført individuelt, ble resten av intervjuene gjennomført i form av fokusgruppe.

3.1.5 Forforståelse

Min forforståelse har blitt preget av flere samtaler jeg har vært involvert i eller overhørt. Jeg har utdanningsbakgrunn som sosionom og har jobbet med flere som er blitt utsatt for overgrep. I tillegg har jeg i samtale med venner, kollegaer og bekjente følt at jeg har fått et

innblikk i den generelle befolkningens holdninger mot seksuelle overgrep, noe som ikke nødvendigvis stemmer.

En situasjon jeg husker spesielt godt var fra da jeg var på jobb i en barneverntjeneste. Dette var under Meeto-kampanjen og flere offentlige personer hadde stått frem med at private bilder av dem var blitt spredt på internett. Den profilerte håndballspilleren Nora Mørk⁸ var en av dem som på tidspunktet nylig hadde opplevd dette og jeg overhøre mine kollegaer diskutere bildespredningen. Kommentarene jeg hørte var blant annet: «men hvorfor har man sånne bilder på telefonen», «ja, på mobilen min har jeg for det meste familiebilder», «er man offentlig person så vet man jo at man ikke burde ha sånne bilder på telefonen». Jeg ble overrasket over slike uttalelser, spesielt fra fagpersoner innenfor et omsorgsykke, fordi våre holdninger har så stor betydning for hvordan vi møter mennesker i arbeidet vårt. Dette fikk meg til å undre over hvilke holdninger resten av befolkningen i Norge hadde rundt denne problemstillingen.

Første gangen jeg hørte om at noens private bilder var blitt spredt, gikk jeg på ungdomsskolen. Dette var i 2004, og før smarttelefonens tid. Jeg har skjønnet at dette med å sende private og seksualiserte bilder ikke er unormal i dag, men har heller ikke trodd at det er vanlig. Jeg har tenkt at det vanligste er å sende bilder til en kjæreste, men ingen andre. Årsaken til at min nysgjerrighet vokste var da jeg la merke til at ungdommers bruk av mobiltelefonen er annerledes enn unge voksnes bruk av den. Da sosiale medier og smarttelefonen vokste var den gruppen jeg har valgt å bruke som informanter gamle nok til å ta ha en mobiltelefon, men også unge og sårbare, spesielt på internett.

De siste årene har jeg blitt oppmerksom på at det nesten hver dag er en sak om seksuelle overgrep i media. Det er enten snakk om voldtekt eller videresending/publisering av private seksualiserte bilder eller videoer. Jeg har lenge mistenkt at at det som står i media er noe som påvirker befolkningen i større grad enn folk er klar over. I denne masteroppgaven skal jeg utforske hvordan ungdommer selv oppfatter å bli påvirket av det som står i massemediene om

⁸ Nora Mørk er en profilert norsk håndballspiller som opplevde spredning av private bilder da hennes private mobiltelefon ble hacket i 2017.

seksuelle overgrep. Min innledende forforståelse tilsier at ungdommene i noen grad er bevisst denne påvirkningen.

3.2 Utvalg

Når man skal ta i bruk fokusgruppe i et forskningsprosjekt er det viktig å planlegge på forhånd hvor mange fokusgrupper man skal ha, hvor mange ganger deltakere det skal være i hver gruppe, samt hvor mange ganger gruppene skal møtes (Malterud, 2012, s. 37). Det vanligste er at gruppene møtes en gang, med mindre forskningsprosjektets problemstilling er basert på prosess eller tidsforløp (Malterud, 2012, s. 41). Strukturen av gruppene vil være av betydning for diskusjonen i fokusgruppene (Malterud, 2012). Ifølge Malterud (2012, s. 39) har det i tidlig historie med fokusgruppe vært anbefalt å anvende åtte-tolv deltakere i fokusgruppe, men hun påpeker at flere studier som har benyttet seg av færre deltagere i fokusgruppene sine.

3.2.1 Inklusjonskriterier

Inklusjonskriteriene for å delta i prosjektet har vært at det skal være ungdommer mellom 17 og 19 år. Det har vært ønskelig å ha et heterogent utvalg, det vil si med både kvinnelige og mannlige informanter. Dette for å utforske forskjeller mellom de kvinnelige og mannlige informantene, til tross for at dette ikke er presisert i verken oppgaven problemstilling eller forskningsspørsmål. Faktorer som kjønn trenger ikke nødvendigvis å være av betydningsfull verdi i forhold til hvordan ungdommer mener massemediene er med på å påvirke deres holdninger til seksuelle overgrep. Alle mennesker er forskjellige og opplever ting forskjellig blant annet på bakgrunn av tidligere erfaringer. Når det kommer til valget om å spesifisere aldersgruppen fra 17-19 år var dette på bakgrunn av at det er en aldersgruppe som enten er over myndighetsalder eller nærme myndighetsalderen. Det vil dermed muligens ikke være nødvendig med godkjenning fra foreldre for å delta. Dette var noe jeg tenkte kunne være avgjørende for den enkelte om de ønsket å delta eller ikke, fordi å snakke med foreldre om deltakelse i en studie om seksuelle overgrep muligens ikke er ønskelig for tenåringer flest. Et annet inklusjonskriterie jeg satte var at alle deltagerne skulle beherske det norske språket slik at deltagerne forstod og kunne gjøre seg forstått.

3.2.2 Rekruttering

Før jeg begynte planleggingen av rekruttering av informanter søkte jeg for å få prosjektet mitt godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Forskningsprosjekt må meldes til NSD dersom man skal behandle personopplysninger ved hjelp av datamaskinbasert utstyr som for eksempel i form av dokumentar, lyd eller bildefiler som behandles på PC, minnepenn eller smarttelefon. Tidlig i oktober sendte jeg inn søknaden min til NSD. Jeg fikk svar i slutten av oktober og søknaden min ble avvist. Avslaget på søknaden min ble begrunnet med at det var vanskelig å se en sammenheng ettersom at temaene i intervjuguiden ble for bredt og hva som var formålet med oppgaven ikke var tydelig. Noen dager etter avslaget sendte jeg inn en oppdatert søknad. I november 2016 ble søknaden min godkjent av NSD og jeg kunne begynne datainnsamlingen (vedlegg 1).

Rekrutteringsprosessen tok lengre tid og var mer utfordrende enn forventet. Jeg kontaktet først tre skoler i Trondheim via e-mail med informasjon om meg og forskningsprosjektet mitt og lurte på om de kunne videreformidle dette til elevene og høre om noen var interessert i å delta i prosjektet. Jeg fikk beskjed om at dette var mulig og at de skulle be elevene som eventuelt var interessert i å kontakte meg direkte. Dette var fordi skolene ikke var interessert i å være mellomledd. Fra alle tre skolene, var det kun en jente som kontaktet meg. Det som ble utfordrende var å finne et tidspunkt vi kunne ha intervjuet. Jenta virket mindre interessert og jeg bestemte meg for å ikke kontakte henne mer for å avtale tidspunkt, men heller vente å se om hun kontaktet meg. Hun kontaktet meg ikke og intervjuet ble ikke gjennomført.

Etter denne erfaringen tenkte jeg at det ville være mest hensiktsmessig å møte opp på skolen for å prøve å rekruttere informanter. Jeg tenkte at dette ville være mer effektivt, både fordi det ville gjøre det lettere for meg å presentere meg selv og prosjektet mitt, og fordi kommunikasjon ansikt-til-ansikt ofte er lettere enn over e-post eller telefon. I det første møtet med begge skolene for å få rekruttert informanter kontaktet jeg først ledelsen på skolen. Jeg ble fortalt, på begge skolene, at det var greit at jeg var der og spurte elevene om de ville delta så lenge det ikke gikk utover forelesningene deres, men de ville ikke være et mellomledd mellom meg og elevene. Jeg måtte derfor kontakte elevene selv. Første dagen jeg dro til den første skolen sa de fleste elevene at de ikke ønsket å delta. Det var noen elever som sa de hadde tid der og da, men vi fikk ikke gjennomført da jeg ikke hadde med meg utstyret jeg

trengte for å gjennomføre intervjuene. Jeg manglet en ekstra taleopptager, og samtykkeskjemaet til ungdommene.

Malterud (2012, s. 83) refererer igjen til Zeller (1993) når hun skriver at det er viktig å gi ungdommer tid til å forberede seg mentalt før intervjuet – temaet bør ikke være en overraskelse. Til tross for at jeg er enig i dette, ble min erfaring annerledes. Jeg oppfattet det slik at det ville være vanskelig å avtale tidspunkt for intervju med ungdommene, og at det ville fungere best om jeg kom forberedt til at intervjuet skulle skje på samme dag som henvendelsen. Det viste seg at denne metoden skulle være effektiv. Intervjuene i Trondheim ble gjennomført i slutten av februar og starten av mars 2017. Ingen av informantene som ble rekruttert var planlagt på forhånd, men gjennomført relativt spontant.

I midten av april 2018 forsøkte jeg gjennomføre flere intervju i Oslo. Jeg møtte opp på tre skoler og snakket med ulike personale fra skolene for å få avtalt intervju. I motsetning til den erfaringen jeg hadde med meg fra Trondheim, ønsket ikke de skolene jeg oppsøkte i Oslo at det skulle bli gjennomført intervju hos dem. De begrunnet dette med at det er mange som oppsøker skolen deres for å gjennomføre intervju eller undersøkelser. Det ble derfor ikke gjennomført noe intervju i Oslo.

3.2.3 Beskrivelse av informantene

Det ble gjennomført fem forskjellige intervju på to ulike skoler i Trondheim. På de fem intervjuene var det til sammen 14 deltakere – med åtte jenter og seks gutter. De ulike gruppene bestod av ulike strukturer. Den første gruppen bestod av to jenter. I den andre gruppen var det tre jenter og tre gutter. Det tredje gruppen inkluderte kun en jente. Den tredje gruppen bestod av to jenter og en gutt. I den femte gruppen deltok to gutter. Det kan være viktig å ha i bakhodet at det er ulike strukturer (antall informanter og kjønnsfordeling) i de ulike gruppene, fordi det kan ha påvirket svarene deres.

I neste kapitlet hvor funnene vil bli presentert, vil jeg presentere alle i den første gruppa med navn som begynne på A. I den andre gruppa vil deltagernes navn begynne på B. Den tredje gruppen vil navnet begynne på C, mens i den fjerde gruppen vil navnene begynne på D. Den

fjerde gruppen vil ha navn som begynner på D. Alle navnene er fiktive og vil være navn som presenterer hvilket kjønn utsagnet kommer fra. Dermed ble navnene: Anna, Anine, Bjarne, Benjamin, Bent, Bea, Benedikte, Bente, Celine, Daniel, Dina, Dagny, Erik og Emil.

Det ene intervjuet ble et individuelt intervju, mens to av intervjuene inkluderte kun to deltakere. Ifølge Malterud (2012, s. 40) må samtalene ha inneholdt uttalt interaksjon mellom deltakerne for at det skal kunne kalles en fokusgruppe, og slik at det på samme lydopptak ikke bare blir to individuelle intervjuer. Da jeg i etterkant har lyttet til intervjuene og sett på transkriberingen blir jeg oppmerksom på at deltagerne har vært flinke til å gjennomføre intervjuene på en ønskelig måte, til tross for at svarene på enkelte spørsmål kunne bære preg av individuelle intervju. Da var jeg nødt til å ta grep og inkludere den andre ved å stille oppfølgingsspørsmål slik at det i større grad ble dialog igjen. Fokusgrupper blir ikke alltid slik forskeren ønsker, som for eksempel hvis noen melder frafall (Malterud, 2012, s. 41), eller i mitt tilfelle om rekrutteringen av deltagerne blir mer utfordrende enn forventet.

3.3 Datainnsamling

3.3.1 Utarbeidelse av intervjuguide

Kvale og Brinkman (2015, s. 162) beskriver en intervjuguide som et manuskript som i større eller mindre grad hjelper til med å strukturere intervjuforløpet. Å forholde seg til en intervjuguide er hjelpsomt når man skal utvikle en problemstilling (Malterud, 2012, s. 32). Når en forsker skal gjennomføre et kvalitativt intervju er det viktig med åpne spørsmål, altså å unngå ja/nei- spørsmål (Malterud, 2012, s. 33). Ifølge Kvale og Brinkman (2015, s. 163) kan spørsmålene stilt i et intervju inneholde både tematiske og dynamiske dimensjoner. Med tematiske hensyn menes det «hva»-spørsmål som skal bidra til produksjon av kunnskap (Kvale og Brinkman, 2015, s. 163). Dynamiske hensyn innebærer «hvordan»-spørsmål, hvor forskeren skal bidra til å fremme en positiv atmosfære under intervjuene som gjøre det behagelig for deltagerne å dele sine opplevelser og følelser, samt holde samtalen i gang (Kvale og Brinkman, 2015, 163).

Intervjuguiden for denne masteroppgaven er delt inn i fire temaer eller kategorier. Kategoriene i intervjuguiden heter: «å være ungdom i dag», «sosiale medier», «nudes og hevnporno» og «holdninger og tabu rundt seksuelle overgrep». Dette er gjort på bakgrunn av

at jeg har vurdert det som hensiktsmessig å starte intervjuene med mer nøytrale spørsmål, enn å begynne rett på spørsmål om seksuelle overgrep. Dessuten har det vært ønskelig å få et mer helhetlig bilde av hvordan de opplever sin hverdag, spesielt i forhold til stress og press. Deres forhold til sosiale medier, sending av intime bilder og hevnporno ble spesielt relevant for denne oppgaven ettersom at fenomenet som sending og lekking av intime bilder, fikk stor oppmerksomhet i massemediene underveis da oppgaven ble skrevet. Da flere studier og artikler omhandler sammenhengen mellom sosiale medier og stress, ble dette også interessant å utforske til tross for at det ikke er i direkte sammenheng med oppgaven problemstilling eller forskningsspørsmål.

Jeg forsøkte å stille forståelige spørsmål som ikke inkluderte akademisk språk slik at det ikke skulle bli utfordrende for deltagerne, noe Kvale og Brinkman (2015, s. 163) påpeker er hensiktsmessig under et intervju for å tilfredsstille de dynamiske hensyn. For at deltagerne skulle føle seg komfortable, fortalte jeg at jeg ikke er ute etter et spesielt svar og at jeg heller ikke anser spørsmålene til å ha ett korrekt svar, men at deres tanker rundt spørsmålene som stilles er det som er viktig og interessant.

3.3.2 Gjennomføring av datainnsamling

Ingen av intervjuene var planlagt på forhånd og ettersom at jeg oppsøkte ungdommer på videregående skoler, ble alle intervjuene gjennomført ved skolene deres. De fleste ble gjennomført der de satt da jeg hadde kontaktet dem, som var i kantina eller ved inngangen til skolen i en sofagruppe, med unntak fra to intervju som ble gjennomført på grupperom.

Da jeg oppsøkte ungdommene fortalte jeg først litt om meg selv og forskningsprosjektet mitt. Jeg fortalte deretter at jeg hadde pratet med ledelsen på skolen som hadde gitt samtykke til at jeg spør elever om de ønsker å delta. Deretter spurte jeg om de ønsket og hadde tid til å delta. Før alle intervjuene spurte jeg om dette var noe de ønsket å gjennomføre alene, eller om de ønsket at flere skulle være med. Deretter ble samtykkeskjema (vedlegg 2) nøyte gjennomgått med alle deltagerne slik at jeg kunne være sikker på at de visste at de kunne trekke seg ved enhver tid uten å måtte forklare seg. Til tross for at ungdommene takket ja til å delta, kunne jeg si noen ganger at det er «lov til å si nei uten å måtte forklare seg». Jeg ønsket ikke å sette deltagerne i posisjon til å føle at de måtte si ja, men ettersom at flere ungdommer ved tidligere

anledninger hadde sagt at de ikke ønsket å delta, følte jeg at de ville sagt ifra om de ikke ønsket å delta. Som forsker måtte jeg likevel ta hensyn til at det kan være mer utfordrende for enkelte å si nei enn andre. Jeg sa flere ganger, både før og under intervjuene, at jeg ikke er ute etter et spesielt svar, og at alle deres tanker og følelser rundt spørsmålene er verdifulle. Deltagerne skrev under på samtykkeskjema, og etter det begynte vi intervjuene.

Deltagerne fikk muligheten til å til å ha en kopi av intervjuguiden foran seg under intervjuene. Alle takket ja til dette, og det fungerte godt da ingen av deltagerne så ut til å bli distraheret av intervjuguiden. Kvale og Brinkmann (2015, s. 162) påpeker at en intervjuguide kan, men trenger ikke å følges helt strukturert. En intervjuguide kan også i større grad brukes som en huskeliste under intervjuene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 162). Under de første intervjuene var jeg preget av nervøsitet og usikkerhet. Dermed ble intervjuene i større grad preget av at intervjuguiden ble fulgt. Under de andre intervjuene var jeg mer åpen for å stille oppfølgings spørsmål og se vekk ifra intervjuguiden. To spørsmål ble lagt til i intervjuguiden etter første intervju, derfor vil begge intervjuguidene ligge vedlagt i masteroppgaven (vedlegg 3 og 4). Spørsmålene som ble lagt til var: 1: Tror dere det har blitt flere eller færre tilfeller av seksuelle overgrep? og 2: Hvilken aldergruppe tror dere er mest utsatt for seksuelle overgrep og hvorfor? Dette ble lagt til da jeg underveis tenkte at dette var hensiktsmessig med tanke på studiens tema og problemstilling.

Da intervjuene var over og lydbåndet var skrudd av pratet jeg og deltagerne om studiens tema og hvordan ungdommene opplevde det å delta i den. Flere av deltagerne ga uttrykk for at de synes det var fint å delta i en studie med tema om seksuelle overgrep. Flere mente også at det var et tema som burde vært en del av skolegangen.

Intervjuenes varighet var fra 20 til 45 minutter. Alle intervjuene ble tatt opp på lydbånd med samtykke fra deltagerne. Etter intervjuene ble lydfilen fra lydbåndene overført til en PC, og deretter ble lydfilene slettet fra lydbåndet. Transkripsjonen utgjorde til sammen 77 antall sider. Jeg forsøkte å oversette det deltagerne sa direkte, men det ble gjort noen unntak. Usikkerhet eller ufullstendige setninger ble markert som «...», mens latter ble beskrevet som «haha» eller «hehe». Noen ord deltagerne sa var vanskelig å tyde på opptak. Jeg ble derfor

nødt til å enten prøve å forstå hva ordet betydde basert på setningen og etter minne, eller markere at jeg ikke forstod ordet, noe som gjorde det vanskelig for meg å forstå setningen. Jeg har også valgt å transkribere intervjuene på bokmål, noe som ikke nødvendigvis var deltagerens dialekt. Jeg har likevel forsøkt så godt det lot seg gjøre å ikke ta noe ut av kontekst eller gjøre noe som vil forandre essensen i deltagerens utsagn.

3.3.3 Fordelene og ulempene med datainnsamlingen

Da det til slutt ble fire fokusgruppe-intervju og ett individuelt intervju så jeg fordelene og ulempene med de ulike metodene. Med fokusgrupper, som i mitt tilfelle inkluderte informanter som var gode venner eller klassekamerater, var det gjerne en eller to som tok en mer dominerende rolle. På den ene siden kan det tenkes at det er synd at det er noen tar en større plass enn andre, fordi det kan tenkes at det kan være noen som sitter her som ikke tør å si det de ønsker på grunn av deres mer passive rolle i gjengen og fordi det kan avvike fra majoritetens meninger. Likevel kan det også være godt for de som er mer sjenerte at det er noen som kan ta mer plass og la dem holde seg litt i bakgrunnen. En fordel med fokusgrupper var at jeg fikk et mindre autoritært preg over meg. Da er vi ikke en og en, en intervjuer og et intervjuobjekt. Det kan på mange måter bli mer avslappende for deltakerne, fordi min rolle kan bli både mindre synlig og autoritær. Dessuten kan det være godt for ungdommene å bli intervjuet med venner og/eller klassekamerater, fordi da er de i større grad i sine trygge rammer og jeg er den som ikke kjenner dem og omgivelsene.

Fordelene med å ha individuelle intervju er at det kan være lettere for informanten å dele enkelte ting når det er færre mennesker til stedet. Når det gjelder det individuelle intervjuet jeg hadde, uttrykte jenta at hun helst ville intervjues med en venninne, men fordi venninnen ikke kunne akkurat da gikk det fint at det bare var med henne. Ulempen, i denne sammenheng ble at, i tillegg til at hun ble intervjuet alene og ikke kunne lene seg på noen andre i form av ting å si, hadde hun heller ikke fått muligheten til å forberede seg til intervjuet. Til tross for at intervjuet gikk bra, konkluderte jeg til slutt med at erfaringen jeg hadde fått viste at fokusgruppe var mest hensiktsmessig for denne oppgaven.

3.4 Analyse av data

3.4.1 Fremgangsmåte

Det finnes to ulike prosedyrer for analyse av datamateriale som utmerker seg ved å være detaljert beskrevet og teoretisk forankret – Giorgis fenomenologiske analyse og Grounded Theory (Malterud, 2011, s. 96). Malterud (2011, s. 96) sin analysemetode heter *systematisk tekstkondensering* og er inspirert av Giorgis fenomenologiske analyse. Ifølge Malterud (2011, s. 93) er det anbefalt å bruke *dekontekstualisering* og *rekontekstualisering* når en skal analysere data fra kvalitativ forskning. Dekontekstualisering gir muligheten til å løfte ut deler av teksten for å se dypere på enkelte utsagn som er blitt nevnt av flere informanter. Mens rekontekstualisering skal sørge for at de svarene vi har løftet ut i dekontekstualiseringen fortsatt henger i samsvar med resten av teksten.

Jeg har valgt å bruke Malterud (2011, s. 98-107) sin systematisk tekstkondensering i min analyse. Denne metoden har Malterud (2011, s. 98-107) delt inn i fire trinn:

1. Helhetsinntrykk – fra villnis til temaer
2. Meningsbærende enheter – fra temaer til koder
3. Kondensering – fra kode til mening
4. Sammenfatning – fra kondensering til beskrivelser og begreper

Trinn 1

I denne delen av prosessen skulle jeg bli kjent med materialet. Jeg leste gjennom alle de transkriberte intervjuene og forsøkte å sette min forforståelse til side. Dette krevde at jeg etter beste evne måtte sette alle inntrykk og tanker fra da jeg gjennomførte intervjuene til side. Etter å ha lest gjennom intervjuene noen ganger, satt jeg igjen med ni foreløpige temaer.

På dette tidspunktet var temaene:

- Venner og nettverks betydning
- Press og dets betydning for ungdommene
- Ungdommers tanker om forebygging av seksuelle overgrep

- Fest og alkohols medvirkning til seksuelle overgrep
- Hvem er overgriper? rettet mot kjønn
- Sårbarhet rundt internett og sosiale medier
- Konsekvenser av seksuelle overgrep sett fra ungdommenes perspektiv
- Forskjeller mellom voldtekt og seksuelle overgrep
- Ungdommenes bekymring for henleggelse og oppblåsing av seksuelle overgrep

Noen av disse temaene var temaer alle de fem gruppene tok opp, likevel var det enkelte temaer alle ikke nevnte. Jeg valgte likevel å ta med temaer som ikke nødvendigvis var en stor del av alle intervjuene men fordi det tok en stor del av noen av intervjuene, følte det nødvendig å ta med. Ungdommene har også tolket samme spørsmål til en viss grad ulikt, og ettersom at jeg prøvde å i minst mulig grad å påvirke svarene deres, valgte jeg å ikke prøve å lede svarene deres en viss vei.

Trinn 2

Etter en lang prosess med å identifisere *meningsbærende enheter*, som Malterud (2011, s. 100) beskriver som tekst som på en eller annen måte bærer kunnskap om temaene som er valgt ut i første trinn, kunne jeg begynne prosessen med å systematisere de meningsbærende enhetene, som kalles koding (Malterud, 2011, s. 101). Under kodingen ble jeg nødt til å forandre temaene jeg hadde. Under denne prosessen la jeg merke til at noen av temaene mine fra trinn 1 var for brede og ikke var relevant for å kunne besvare oppgavens problemstilling. For å kunne belyse min problemstilling ble jeg nødt til å innsnevre temaene i større grad.

Etter å ha lest gjennom de meningsbærende enhetene enda en gang lagde jeg nye, oppdaterte temaer som i større grad ville kunne belyse oppgavens problemstilling. Temaene ble da:

- Ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep
- Ungdommers forståelse av hvem som er overgriper og hvem som er utsatt og konsekvenser av seksuelle overgrep

- Ungdommers forståelse av håndteringen av anmeldte saker
- Ungdommers tanker rundt forebyggingstiltak mot seksuelle overgrep

Jeg ble dermed nødt til å kode de nye temaene. Her gjorde jeg det samme som jeg hadde gjort i trinn 1, altså lage et dokument for hvert tema og skrive ned de meningsbærende enhetene.

Trinn 3

I trinn 3 leste jeg igjennom det jeg hadde av meningsbærende enheter i de nye temaene for å se om jeg fant noen subgrupper. Her fant jeg ut at teamet «ungdommers forståelse av hvem som er overgriper og hvem som er utsatt og konsekvenser av seksuelle overgrep» måtte deles opp. Ungdommers forståelse av hvem som er overgriper og hvem som er utsatt blir en subgruppe under «ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep» - og «konsekvenser av seksuelle overgrep fra ungdommenes perspektiv» blir et eget tema. Etter mye frem og tilbake mellom trinnene og gjennomlesning av de meningsbærende enhetene så temaene mine slik ut:

- Ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep
 - Hvem er overgriper og hvem er mest utsatt
- Ungdommers tanker om konsekvensene av seksuelle overgrep
- Ungdommers forståelse av håndteringen av anmeldte saker
- Ungdommers tanker rundt forebyggingstiltak mot seksuelle overgrep

Trinn 4

Jeg lærte at det ble vanskelig å følge Malterud (2011) sin metode slavisk. Etter mye frem og tilbake mellom de ulike trinnene, samt gjennomlesning av de transkriberte intervjuene, ble til slutt temaene og undertemaene mine seende ut slik:

- **Ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep**

I hvilke sammenhenger skjer seksuelle overgrep

Hookup-kulturens påvirkning og alkoholens medvirkning til seksuelle overgrep

- **Voldtektsmyter og hevnporno**

Ansvar rettet mot deling eller publisering av intime bilder

Opplevelsen av å få et intimt bilde spredt eller publisert

- **Konsekvensene av seksuelle overgrep**

- **Forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep**

- **Ungdommers forståelse av håndteringen av anmeldte saker**

Konsekvensene av å anmelde, oppmerksomheten og rykte

- **Ungdommers tanker rundt forebygging av seksuelle overgrep**

Med Malterud (2011) sin systematiske tekstkondensering som utgangspunkt, har det blitt gjort noen unntak slik at ungdommenes utsagn blir presentert på best mulig måte. Ifølge Malterud (2011, s. 107) skal det i trinn 4 rekontekstualiseres. Som tidligere nevnt skal rekontekstualisering kunne vise til at teksten som er tatt ut, være i sammenheng med det informanten har sagt. Dette vil for min del være unødvendig i og med at jeg i liten grad har tatt noe ut av kontekst, men både spørsmål og svar har vært relativt konkret. Likevel vil jeg, i utsagn som kan se ut til å være tatt ut av kontekst, forklare hvorfor jeg har valgt å plassere det der det er plassert. Dette vil jeg gjøre i kapittel 4 hvor jeg presenterer mine funn.

3.5 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

3.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om at ha et kritisk blikk på om forskeren har fullført prosjektet på en pålitelig måte som leseren kan ha tillit til (Thagaard, 2011, 198). Ifølge Dalland (2014, s. 52) handler reliabilitet i et forskningsprosjekt om påliteligheten, at målingene må gjennomføres korrekt og nøyaktig, og at eventuelle feilmålinger må påpekes av forskeren. Ifølge Thagaard (2011, s. 199) er en forsker nødt til å argumentere for at prosjektets resultater er reliabelt – dette ved å forklare hvordan dataen er blitt til i løpet av prosessen. Dette innebærer at forskeren tydelig må skille mellom hva som er forskerens tanker og vurderinger og hva som er informantenes utsagn. For å fremme dette har jeg blant annet valgt å presentere resultatene og diskusjonen i ulike kapitler. På denne måten vil det bli tydeligere hva som er informantenes utsagn og hva som er mine tolkninger av deres utsagn. Jeg har forsøkt å

forklare på en god og beskrivende måte hvorfor jeg har tatt de valgene jeg har tatt, eller forklare hvorfor jeg ble nødt til å ta de valgene som ble gjort. Jeg har også flere ganger lest gjennom de opprinnelige transkriberingene under presentasjonen av resultatene for å sikre at det jeg beskriver som funn, ikke blir tatt ut av kontekst.

En metode en forsker kan anvende for å vurdere reliabiliteten av et forskningsprosjekt er å utforske andre lignende forskningsprosjekter, og sammenligne resultater (Thagaard, 2011, s. 199). Jeg har derfor undersøkt og presentert det jeg mener er relevant teori som kan knyttes til problemstillingen for denne masteroppgaven. Det har vært utfordrende fordi det er ikke er mye forskning vedrørende ungdommers holdninger til seksuelle overgrep påvirkes av massemediene. Derfor har jeg valgt å blant annet presentere teori som omhandler voldtektsmyter og voldtekstmyter som presenteres i massemediene, og sammenligne dette med informantenes utsagn. Hvorvidt dette er en hensiktsmessig og god metode kan være diskutert.

3.5.2 Validitet

Ifølge Dalland (2014, s. 52) handler validiteten av et forskningsprosjekt om at det må være relevant og gyldig. Ifølge Thagaard (2011, 201) handler validitet om hvordan forskeren tolker dataen i sitt forskningsprosjekt og gyldigheten av den tolkningen. Validiteten kan vurderes ved å stille seg kritisk til om dataen er tolket sett ut ifra informantenes virkelighet (Thagaard, 2011, s. 201 refererer til Silverman, 2006). For å kunne vurdere hvordan ungdommenes holdninger til seksuelle overgrep påvirkes av massemediene har jeg måttet jobbe lenge med analysen. Jeg har også flere ganger sett på og forandret problemstillingen, sett på teorien, intervjuene og resultatene. Jeg har i etterkant lært at jeg i større grad kunne utnyttet det at jeg hadde muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. Jeg kunne stilt flere spørsmål eller oppfølgingsspørsmål rundt hvordan ungdommene tenker at massemediene fremstiller seksuelle overgrep og hvordan dette påvirker deres holdninger. Jeg kunne også stilt spørsmål vedrørende hvorfor de tror massemediene enten påvirker deres holdninger eller hvorfor de tror massemediene ikke påvirker deres holdninger.

Det er flere faktorer som er viktig å understreke i forhold til intervjuene mine. Intervjuene var med alt fra en informant til seks informanter. To intervjuer var med kun jenter eller gutter,

mens to intervjuer var med både jenter og gutter. Dette er faktorer som er viktig å understreke da det kan ha påvirket resultatene i studien. Det at informantene ikke fikk mulighet til å forberede seg til intervjuene er også en faktor som kan ha spilt en rolle for resultatene. Det kan vurderes at resultatene ville vært noe annerledes om informantene hadde fått vite studiens tema i noen dager før intervjuene ble gjennomført.

3.5.3 Overførbarhet

Overførbarhet handler om at den tolkningen innenfor rammen av et prosjekt, kan være relevant i andre sammenhenger (Thagaard, 2011, s. 207). Hensikten med denne studien har ikke vært å produsere generalisert kunnskap om hvordan massemediene påvirker ungdommers forståelse av seksuelle overgrep. Hensikten har vært å undersøke hvordan informantene som har deltatt i denne studien føler at massemediene påvirker deres holdninger til seksuelle overgrep. Som beskrevet tidligere i oppgaven er informantene i denne studien er tilfeldig valgt ut. Hvorvidt de har ønsket å delta på bakgrunn av tidligere erfaringer med studiens tema er uvisst. Kriteriene har vært jenter og gutter mellom 17-19 år, og det har ikke vært stilt noen andre krav for å delta annet enn at de selv ønsker å delta og språklig kompetanse. Om de 14 antall ungdommene som har deltatt er representative for ungdommer generelt er lite sannsynlig, men det gir et innblikk i holdningene vedrørende seksuelle overgrep til ungdommene som har blitt intervjuet. Om de holdningene er forankret i massemedienes fremstilling er noe jeg som forsker har måttet vurdere både i forhold til teorien som er presentert i studien, samt min forståelse av ungdommenes utsagn.

I Trondheim hadde jeg de tre første intervjuene på en skole og deretter de to andre intervjuene på en annen skole. Den siste skolen fikk jeg anbefalt av en informant som mente at elevene på denne siste skolen i Trondheim hadde generelt mer samfunnsengasjerte elever. Etter at intervjuene og transkriberingen i Trondheim var fullført, kunne jeg se trekk som stemte overens med det informanten hadde sagt. Elevene ved den andre skolen kunne fremstå mer spørrende eller nysgjerrige rundt spørsmålene som ble stilt. Dette kan være i sammenheng med at det finnes ulike kulturer på de ulike videregående skolene, og/eller relatert til at skolene har ulike karaktergjennomsnitt for å komme inn. Skolekarakterer trenger ikke nødvendigvis å ha noe å gjøre med refleksjoner rundt seksuelle overgrep, likevel var det noe høyere engasjement og mer diskusjon blant elevene på den ene skolen i forhold til den andre.

Hva dette kom av er uvisst. Med dette i bakhodet har jeg tenkt at resultatene i denne studien kunne ha vært noe annerledes om jeg hadde gjennomført alle intervjuer på en skole.

3.6 Forskningsetiske hensyn

Det finnes flere etiske hensyn man må ta når man er i en forskerrolle. Det handler blant annet om at alle som har deltatt skal føle seg rettferdig behandlet og trygge på at informasjon om dem ikke kommer ut i offentligheten. Malterud (2012, s. 60) beskriver respekt, velgjørenhet og rettferdighet som tre grunnleggende prinsipper en forsker på forholde seg til. Jeg har tatt for meg tre punkter som har vært viktig i mitt forskningsprosjekt.

3.6.1 Informert samtykke

Informert samtykke er sentralt når det gjelder å ivareta de tre grunnleggende prinsippene som forsker, samt informantenes trygghet (Malterud, 2012, s. 141). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 104) handler informert samtykke om at informantene får informasjon om hva prosjektets overordnede mål er, og om fordelene og ulempene ved å delta. Det innebærer også at forskeren er sikker på at informantene frivillig har valgt å delta og at informantene informeres om at de kan trekke seg fra prosjektet når som helst uten å måtte begrunne årsaken (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 104). Informert samtykke handler også om å gi informasjon til informantene om hvem som kommer til å ha tilgang til intervjuene og deres tilgang til de transkriberte intervjuene og analysen av dataen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 104-105). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 105) pleier det sistnevnte punktet sjeldent å være av betydning for informantene.

Alle informantene som har deltatt i dette prosjektet har samtykket til å delta. De har også fått muntlig og skriftlig beskjed om at de kan trekke seg fra prosjektet uten å oppgi grunn og uten konsekvenser. Alle informantene fikk noen opplysninger som ville gjøre det mulig for dem å ta kontakt med meg om de ville trekke seg fra prosjektet, eller ville ta kontakt med meg av andre årsaker.

3.6.2 Konfidensialitet

Ifølge Thagaard (2011, s. 224) innebærer prinsippet om konfidensialitet at forsker må behandle informasjon om informantene slik at det ikke avslører identitet eller blir skadelig.

Om data som kan avsløre identitet skal offentliggjøres, må informantene informeres og samtykke til dette (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106). Problemstillingene som kan dukke opp i kvalitative prosjekt og kvantitative prosjekt, er ulike ettersom at kvantitative prosjekter blir mer sikret gjennom tabeller og gjennomsnittsberegninger (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106). Dilemmaer om konfidensialitet som kan dukke opp spesielt i kvalitativ forskning omhandler *hvem* som skal ha tilgang til informasjonen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106). Dette er spesielt i tilfeller hvor barn, skilte eller gifte par, eller individer i en organisasjon er informanter (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106).

Ut i fra mine inklusjonskriterier for informanter og informasjonen jeg er ute etter å finne, er det vurdert at det ikke er lett å avsløre identitet. Informantene som har deltatt i studien er informert om at deres identitet vil bli anonymisert og at det kun er jeg som vil ha tilgang til opptakene av intervjuene. De er også informert om at navn de har nevnt under intervjuene vil bli anonymisert både i forskningsprosjektet og i transkriberingen.

3.6.3 Konsekvenser

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 107) er det viktig at forskeren forholder seg til konsekvensene av å delta i kvalitativ forskning, både i form av mulig skade det kan påføre informanten, så vel som fordelene de kan forvente ved å delta. Det er viktig å unngå at forskningen bidrar til negative konsekvenser for de som deltar (Thagaard, 2011, s 229). Det positive med å delta i forskningen bør veie tyngre enn de eventuelle konsekvensene for den enkelte informanten, slik at forskningsprosjektet gjennomføres på et trygt og hensiktsmessig grunnlag (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106). En forsker som bruker kvalitativ metode bør være klar over og oppmerksom på at denne metoden kan føre til at en informant deler informasjon vedkommende kan komme til å angre på ved senere tid (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 106).

Da flestparten av intervjuene ble fokusgruppe og informantene var venner og/eller klassekamerater, var det viktig for meg å ikke stille spørsmål som kunne lede til ubehagelig stemning mellom informantene. Da det er rimelig å tro at informantene kommer til å ha en relasjon til hverandre i etterkant av intervjuene, vil det være viktig å sørge for at intervjuene ikke utløser noe ubehagelig for dem eller mellom noen av dem under eller i etterkant av

intervjuene. Det som ble noe utfordrende var å stille spørsmål som fikk i gang samtale og diskusjon, uten at det skulle skape ubehag på noen som helst måte. Dette ble spesielt utfordrende da jeg i tillegg ikke visste noe om ungdommene, men måtte stole på deres vurdering om å delta i forskningsprosjektet. Etter intervjuene fikk alle informantene beskjed om at jeg som forsker har et ansvar for at det går bra med dem i etterkant av intervjuene og at de må ta kontakt om det er noe de ville diskutere eller trengte hjelp med i forbindelse med intervjuene. Dette valgte jeg å gjøre fordi jeg mener det ville være etisk forsvarlig med tanke på ungdommenes alder og forskningsprosjektets tema.

3.6.4 Min rolle som forsker

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 108) vil forskeren i forskerrollen, som person og dens integritet være med på å forme den kvalitative kunnskapen og de etiske beslutningene som tas gjennom et forskningsprosjekt. Kvale og Brinkmann (2015, s. 108) beskriver *moralsk ansvarlig forskningsadferd* som noe mer abstrakt enn etisk kunnskap og kognitive valg, noe som også assosieres med forskeres moralske integritet, empati, sensitivitet og engasjement i både moralske spørsmål og handling. Som forsker i denne masteroppgaven har jeg hatt en fordel etter å ha jobbet med ungdommer som bor på institusjoner og i omsorgsboliger. Fordelen har vært at jeg gjennom jobb har fått muligheter til å prate med ungdommer, få innsikt i deres hverdag og vært tettere innpå ungdommer og deres utfordringer knyttet til å være ungdom i dag, samt vært i flere samtaler med ungdommer om tunge temaer. Denne erfaringen har vært med på å gjøre meg noe mer forberedt til intervjuene med ungdommene i dette forskningsprosjektet, til tross for at jeg også har innsikt i at man aldri kan være helt forberedt og vet at alt ikke er forutsigbart.

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 108) stilles det etiske krav til en forsker vedrørende den vitenskapelige kvaliteten på funnene som skal fremlegges. Her vektlegges det at funn som skal presenteres, blir presentert på et nøyaktig og representativt grunnlag. Jeg har forsøkt på best mulig måte å møte informantene med respekt og hensyn. Både ved å fortelle dem at det er lov til å ikke ha lyst til å svare på enkelte spørsmål uten å måtte gi en begrunnelse på hvorfor, og jeg har forsøkt å behandle alle tanker og meninger på en respektfull og hensynsfull måte. Min intensjon vil være å presentere alle funn på en hensynsfull måte

ovenfor de som har tatt seg tid til å delta i prosjektet, samt være nøyaktig og overholde forskningsetiske prinsipper.

4 Presentasjon av funn

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene som er identifisert fra intervjuene med ungdommene. Hensikten vil være å få frem ungdommenes utsagn rettet mot oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Noen av utsagnene er noe redigert, dette på grunn av at flere av ungdommene brukte «tilleggsord» som «liksom» opptil flere ganger i en setning. I noen av utsagnene står det «...», noe som betyr at ungdommen tok en lengre tenkepause i utsagnet. Årsaken til dette kan være fordi de var litt usikre på svarene sine og «kjøpte» seg litt tid eller ikke ville være for bastante i sine utsagn, eller det kan være fordi det er sånn ungdommer i dag uttrykker seg. Til tross for at jeg velger å redigere noe på utsagnene, vil jeg fortsatt bevare utsagnene slik ungdommene selv uttrykte det, for å unnlate å endre på selve innholdet i utsagnene. I noen av temaene diskuterte ungdommene seg imellom og samtalene i de ulike gruppene var ulike. Jeg vil derfor presentere noen av utsagnene gruppevis og i rekkefølgen det ble sagt.

4. 1 Ungdommers forståelse av alkohols medvirkning til seksuelle overgrep

Alkohol og fest er tydelig et viktig moment i ungdommenes holdninger til seksuelle overgrep. Dette var noe alle gruppene tok opp, både jenter og gutter, uten at jeg hadde nevnt verken alkohol eller fest i noen av intervjuene. I gruppe 1 ble alkohol først nevnt i sammenheng med spørsmål om hvor grensa går til at noe kan blir kalt et seksuelt overgrep. Da svarte Anna:

«Altså, gjør man noe som den andre personen ikke er med på så, ja, så er det et seksuelt overgrep. Eller bare det at personen ikke er i stand da, til å si nei. Hvis det for eksempel er for mye alkohol innabords og. I mitt hode er det ganske lavterskel på hva jeg anser som et seksuelt overgrep da.»

Videre etter dette utsagnet handlet store deler av det første intervjuet om alkohol og fester og dets medvirkning til seksuelle overgrep. Likhetsstrekket i alle intervjuene var at da alkohol først ble tatt opp, ble det en stor del av resten av intervjuet. Flere av ungdommene kom med eksempler på ting de selv har vært vitne til og eksempler på ulike hendelser vennene deres har opplevd. Ingen av ungdommene kom med eksempler på hendelser de har opplevd selv.

4.1.1 I hvilken sammenheng skjer seksuelle overgrep

Ut ifra ungdommenes utsagn ser det ut til at det er en sammenheng mellom alkohol/ og/eller fest og seksuelle overgrep. Alle ungdommene er enig i at dette er en arena hvor mange seksuelle overgrep skjer.

«Jeg tror ofte at det skjer når alkohol er involvert enn ellers» - Anine

«Som oftest skjer jo seksuelle overgrep på fester også» - Bjarne

«Jeg tror det er i sammenheng med sånn... fester, hjemmefester og når man drar liksom på nach eller sånne ting. Når man liksom allerede er ganske full og man drar hjem til noen, så kan det liksom skje noe sånt» - Dina

«Ja, jeg tror kanskje nach» - Daniel

«Alkohol innblanda» - Anna

«Igjen, på fest» - Celine

Alle ungdommene påpeker fest og alkohol i sammenheng hvor det er sannsynlig at seksuelle overgrep vil kunne skje. Daniel og Dina spesifiserer noe ved å påpeke hjemmefester eller nachspiel. Dette begrunnet de med at man er hjemme hos noen og at senger er mer tilgjengelig, eller at de tenker at det er sannsynlig at en er mer beruset på et nachspiel.

At ungdommene anser alkohol som en risikofaktor for å oppleve et seksuelt overgrep fremkom også da de fikk spørsmål om hvilken aldergruppe de tenker er mest utsatt.

«18 til 20. Eller sånn mellom... nei, rundt russe og høgskolealderen. På grunn av at da er man mer ute og fester og sånt i helgene» - Emil

«16 til kanskje sånn 20... Det er jo på grunn av fest også da» - Celine

«Hm, jeg tror barn. Fordi de.. dem kan ikke beskytte seg selv. Jeg tenker kanskje sånn, seksuelle overgrep i sånn familiesammenheng er det jo barn. Men sånn, det er jo som regel ungdommer og unge voksne, sånn 16 og oppover til sånn 25 liksom, som er ute og sånn» - Dagny

«Ja, ute på byen, også liksom ikke nødvendigvis har helt kontroll på hvor grensene går og som kanskje kan havne i en sånn situasjon» - Dina

Med unntak fra Dagny som først sa at barn er de som er mest utsatt for seksuelle overgrep, mente de andre at det måtte være ungdommer eller unge voksne mellom 15-25 år gamle. Dagny som mente barn er mest utsatt som seksuelle overgrep argumenterte for det er fordi barn ikke har samme mulighet til å beskytte seg selv. Dagny påpekte fort at de som er ute også er sårbare for overgrep. Med de «som er ute og sånn» antar jeg at hun mener de som er ute på byen, drikker alkohol og er på fest.

De andre ungdommene som mente at ungdommer og unge voksne er mest utsatt argumenterte for at det handler om fest og alkohol, hvor grensene for hva som er greit blir mindre tydelige. Til tross for at en Dagny sitt svar avviket fra de andre ungdommenes tanker og umiddelbart mente at barn er mest utsatt for seksuelle overgrep, var det likevel ett likhetstrekk. Dagny som mente barn kan være mest utsatt argumenterte for at det er fordi de ikke har like gode muligheter til å beskytte seg selv, mens de ungdommene som mente det var ungdommer og unge voksne som er mest utsatt, ga også uttrykk for at det handler om det å ikke kunne beskytte seg selv når en er beruset.

Flere av ungdommene mener at det som oftest er venner eller bekjente som er forgriper i festsammenheng.

«Jeg tror det er venner og sånt kanskje. Mest folk man kjenner» - Anna

«Det er jo ofte venner på fest da. Eller sånn, berusa gutter som utnytter berusa jenter» - Benedikte

«På fest da, så blir det folk som kjenner hverandre ofte» - Dina

Anna, Benedikte og Dina påpeker at det som oftest er venner eller bekjente på fest som utøver overgrepet. Benedikte understreker også at både den utsatte og overgriperen er beruset – og i utsagnet hennes fremkommer det også at gutten er overgriper, mens jenta er den utsatte. Ingen av de andre ungdommene understreker hvilket kjønn som er den utsatte og overgriper i sine utsagn i dette tilfelle. Likevel fremkommer det at ungdommene mener at overgrep oftest skjer mellom mennesker som enten er venner eller har kjennskap til hverandre når overgrepet skjer på fest.

«Foreldre skal liksom alltid vite at du kommer deg trygt hjem, når det egentlig er mer fare på festen» - Anna

Det kommer tydelig frem i Anna sitt utsagn at det «reelle» faren er når man er på festen og ikke på vei hjem.

4.1.2 Hookup-kulturens påvirkning og alkohols medvirkning til seksuelle overgrep
Hookup-kulturen kan være en faktor som påvirker til seksuelle overgrep. Svarene til ungdommene kan tyde på at det finnes grad av sårbarhet i det å være beruset, noe som kan være en årsak til at det skjer seksuelle overgrep. Samtidig er flere av beskrivelsene til ungdommene slik at et seksuelt overgrep kan forvekslet med et hookup for unge og berusede.

«Når det er lett liksom, når offeret er lett å ta på en måte. «NAVN» hadde jo ikke voldtatt meg her liksom, fordi her er det jo mange som ser det og det blir flaut og sånn der. Men hvis det hadde vært på en fest da og jeg hadde vært helt dritings og «NAVN» er en støgg fyr og sånn der, så er det mye lettere å... da kan man jo dra til steder der folk ikke ser det og sånn der og det ikke blir vitner til det»

Dette utsagnet fra Bente kan tyde på at hun mener at seksuelle overgrep gjerne skjer i sammenheng hvor det ikke er lett å bli tatt for overgrepet, og dermed vil det bli «lettere» i en sammenheng hvor alkohol er involvert. Ut ifra det hun sier kan det tolkes som at hun mener at menneskene som er til stedet på en fest, er mindre oppmerksomme (passer i mindre grad på hverandre) og blir derfor mer sårbar for å bli utsatt for seksuelle overgrep. Spesielt om man er veldig beruset og ikke har muligheten til å beskytte seg selv mot uønskede seksuelle handlinger. Ut ifra denne beskrivelsen kan forvekslingen mellom en hookup mellom to berusede på fest og et seksuelt overgrep være utydelig.

Det sistnevnte utsagt fra gruppe 2 blir oppfulgt med:

«Også er det mye lettere å tenke sånn at hvis det er på en fest og hvis begge er berusa, så er det mye lettere å tenke sånn at begge var med på det og det er liksom sånn som skjer, men hvis det er liksom edru tilstand og bare sånn ikke fest da, så er det jo... jaa, lettere å tenke at det er voldtekt da» - Benedikte

Med tanke på det Bente og Benedikte sier, kan det tyde på at det er utfordrende for ungdommer som er blitt utsatt for seksuelle overgrep i sammenheng med fest og alkohol å

faktisk forstå om det var et seksuelt overgrep eller om det er frivillig hookup. Dette spesielt om begge parter er beruset, noe som underbygges av neste utsagn fra Bea, som sier:

«Og hvis man er full, på en måte, så kan man liksom ikke si sånn, eller jo, man kan jo det, det er jo ikke greit å ha sex med en som er full, men da er det kanskje litt vanskeligere for den personen som ble overgrepet og si «nei, jeg var ikke med på det og sånn der, fordi plutselig når du var full, så kunne du ha vært gira på sånn der, uten at du husker noe av det»

I utsagnet til Bea kan det forstås som at alkohol kan lede til uforutsigbare situasjoner. Dette gjør hun når hun påpeker at man kan være full, «gira» og ikke huske noe av det senere. Med det Bea, Bente og Benedikte sier kan det tyde på at det kan være utfordrende for ungdommer å vite hva som er grensen til et seksuelt overgrep og hva som er en hookup. Med tanke på utsagnet til Bea kan også være spesielt utfordrende å stå frem med overgrep om det har skjedd i alkoholsammenheng, ettersom at man kan bli usikker på om man uttrykte at man ikke var interessert i å delta i seksuelle samhandling eller ikke.

Erik påpeker også at alkohol kan gjøre en mer sårbar i forhold til seksuelle overgrep, da han sier:

«Man blir mer full og man... da blir man et lett... men du blir jo et lettere offer for eksempel, for overgrep, som regel da» - Emil

Flere av ungdommene påpeker at det er lettere å utsettes for seksuelle overgrep dersom man er påvirket av alkohol. De begrunner at alkohol kan være en risikofaktor for å oppleve seksuelle overgrep fordi det kan være vanskeligere å uttrykke at man ikke ønsker å delta, at man kan ha vært «gira» i øyeblikket, men ikke huske noe av akten senere, men at det generelt er utfordrende å vite om det er samtykket sex når man er beruset og det sjeldent er vitner. Flere gir også uttrykk for at det kan være utfordrende å vite forskjellen mellom et seksuelt overgrep og en hookup når alkohol er involvert.

Emil og Erik tror at en av årsakene til at seksuelle overgrep skjer kan være på grunn av mindreverdigetskomplekser og maskulinitet.

«I visse tilfeller tror jeg det er fordi at personen som utøver det føler seg mindre hvis dem ikke gjøre det, på en måte. Og i andre tilfeller så tror jeg det kan være en hvis grad av egoisme. At de føler at de rett og slett har rett til det» - Emil

«Jeg vet ikke, men i menn sitt tilfelle, så tror jeg det er en del folk som muligens føler at dem ikke er maskuline nok. Hvis dem for eksempel ikke har hatt sex eller sånt da» - Erik

Erik og Emil er de eneste ungdommen som påpeker at mindreverdighetskomplekser, egoisme eller maskulinitet kan ha noe med årsaken til seksuelle overgrep skjer. Verken Erik eller Emil påpeker om det noe med alkoholinntak å gjøre eller ikke, likevel er dette interessant og kan tenkes å forsterkes ved alkoholinntak.

4.2 Voldtektsmyter og hevnporno

Ungdommene ulike meninger om hvem som har ansvar for at intime bilder ikke blir sendt og spredt.

4.2.1 Ansvar rettet mot deling eller publisering av intime bilder

Dette var et tema som er viktig å ta med fordi sosiale medier har vokst og er blitt en stor del ungdommer og voksnes hverdag. Deling og publisering av intime bilder er dessuten noe som ikke var ukjent for de fleste ungdommene som deltok i denne studien. Det var kun Celine som trengte hjelp med å forstå hva som mentes med begrepet hevnporno. Mens enkelte nesten utelukkende mener at det er den som har tatt og sendt bildet sitt ansvar, mener andre at situasjon er betydelig for hvem som er ansvarlig. Situasjon, i denne sammenheng, har jeg tolket som at det er i større grad den som sprer bildet sitt ansvar om det har vært snakk om et kjærighetsforhold mellom partene.

I gruppe 2 begynte flere av ungdommene å diskutere rundt hvem som har ansvar når det gjelder sending og deling av intime bilder.

«Det er jo ditt eget ansvar da» - Bente

«Ja, det er jo den som sender» - Bjarne

«Kan jo fort bli pressa og da, men det er jo alltid deres ansvar da» - Benjamin

«Det er jo alltid ditt valg om du vil gjøre det eller ikke. Du kan jo nekte liksom, hvis du ikke har lyst eller blokkere personen som driver og presser deg.» - Benedikte

«Men jeg føler ikke at det er veldig mye sånn at folk presser andre til å sende nakenbilder liksom» - Bente

Den umiddelbare reaksjonen i denne gruppen var at ansvaret ligger hos den som velger å ta og sende bildet. Benedikte la vekt på at man kan nekte å sende bilder og at man har muligheter for å blokkere personer som eventuelt presser for å få tilsendt intime bilder. Bente vektlegger det at folk, spesielt i deres aldersgruppe, klarer å stå opp for seg selv og ikke sende intime bilder av seg selv til noen som ber om det, om de selv ikke ønsker. Benjamin påpeker at det er lite press blant videregående skole elever å sende intime bilder av seg selv, men sier at det kan være yngre mennesker som blir presset og at det vil være vanskeligere for dem å si nei.

I gruppe 1 mente de også at den enkelte har ansvar selv for hva man velger å sende, likevel påpekte både Anna og Anine at situasjon har noe å si for hvem som har ansvar.

«Ja, det er jo litt forskjellig fra situasjoner da. Fordi at, selvfølgelig har man et ansvar sjøl, for å passe på hva man sender» - Anine

«Men så er det litt sånn særskilte situasjoner som jeg syns det er mottakeren som kanskje også har et ansvar, som for eksempel med kjærester og sånt da. Hvis det kommer fra kjærester som har gjort det slutt og sånt, så syns jeg sånn at mottakeren er ganske ansvarlig for at det har kommet ut da» - Anna

Anna og Anine vektla i større grad at om et intimt bilde blir videresendt av en ekskjæreste som en form for hevn, vil mottakeren av bildet være ansvarlig. De utdyper ikke nærmere hvorfor de mener at det er en forskjell i ansvar når det er en ekskjæreste versus når det ikke er en ekskjæreste som videre sender bildet.

De andre gruppene var ikke like strenge mot de som velger å ta og sende bilder, likevel fikk jeg inntrykk av at enkelte mente at det uansett ikke var lurt å sende intime bilder til noen uansett. Dessuten fikk jeg et lite innblikk i hvor normalt det faktisk er blant unge å sende intime bilder og at det finnes «regler» for hva som er greit og ikke greit når gjelder oppbevaring av intime bilder av andre.

«Jeg syns egentlig at selv om det er en dårlig ide å sende nakenbilder i utgangspunktet, så har mottakeren et ansvar for å ikke sende videre, også syns jeg at om det så blir sendt videre, så har alle et ansvar om å ikke vise det til vennene sine og sende det videre til andre, selv om dem har mottatt det fra den som fikk det i utgangspunktet, fordi det blir bare sånn sirkel og

det går veldig utover den som sendte liksom bildet. Så alle har et ansvar om å ikke sende bilder videre da» - Dina

«Jeg synes det blir veldig naivt å tro på det der, fordi alle veit jo at venner viser hverandre alt og forteller hverandre alt. Og det blir bare for dumt å tro det der da. Alle veit jo at det blir vist» - Dagny

«Jeg tror kanskje man kan ikke akkurat forvente at det tas ansvar, men sånn, det er forskjell på om jeg sender det via facebook-melding eller om jeg sender en snap. Hvis jeg sender en snap, så forventer jeg kanskje «Ja, okei, den her var kanskje ikke ment at du skal ha for alltid». Det er bare der og da. Har man vært på fest og man er ikke helt i sin rette sinnstilstand og blir ofte litt mer... Ja, man får ikke, på en måte, hva heter det? Det stopper deg ikke like fort da. Du føler at «Ja, okei, det her tør jeg, det går fint» og fordi hu vil ha det.. Men ja, hvis man sender det på snapchat, så.. og ser at personen screenshotter så tar jeg det ganske negativt da egentlig» - Daniel

Dina, Dagny og Daniel viste større forståelse ovenfor mennesker som opplever å få intime bilder sendt rundt. Ifølge Dina har alle har et ansvar om å ikke videresende intime bilder, noe Dagny virker å være delvis uenig i, fordi det ikke er noe man kan regne med at folk gjør. Hun begrunner det med at venner forteller og vise hverandre alt. Her kommer Daniel med et eksempel hvor han bruker seg selv i den utsattes situasjon, noe som kan tyde på at det også er vanlig at gutter sender intime bilder av seg selv. I samtale mellom ungdommene i denne gruppen fikk jeg innrykket av at det er relativt normalt å sende intime bilder til mennesker man er interessert i eller forelsket i – dette på grunn av en lav kommentar om at «alle har jo sendt et nakenbilde en gang».

Den siste gruppen viste til andre holdninger rundt sending og deling av intime bilder av andre mennesker. Dette kom veldig tydelig frem og de hadde ikke noe diskusjoner eller uenigheter rundt det som ungdommene i de andre gruppene hadde.

«Altså, jeg skal bare si det straight up: Du har folk som sprer nakenbilder av andre folk. Dem er noen av dem jævligste personene jeg vet om noensinne!» - Emil

«Ja! Dem kan brenne i helvete» - Erik

«Ja! Fordi at dem har jo ikke respekt for folk. Dem gjør det mest sannsynlig bare for å vise «jeg fikk nakenbilder av noen», men de er dem jævlige menneskene som fins, syns jeg. De kan jo ikke ha tillit din» - Emil

Emil og Erik viser tydelig forakt mot det å videresende eller vise intime bilder av andre. Erik utdyper ikke sitt utsagn mer enn det som er presentert ovenfor, men Emil sier at de som videresender eller viser intime bilder at andre mennesker ikke har respekt for andre mennesker. Emil legger også til at han tror at det blir gjort fordi man ønsker å vise seg frem eller tøffe seg.

4.2.2 Opplevelsen av å få et intimt bilde spredt eller publisert

Til tross for at det var delte meninger om hvem som hadde ansvar for intime bilder som blir publisert og videresendt, var alle enig om at det ikke må føles bra for en å få intime bilder av seg selv videresendt. Dette var noe de uttrykte på forskjellige måter.

«Da hadde jeg aldri gått ut av huset mitt igjen. Det må virkelig ikke være bra» - Celine

Celine utypet ikke svaret sitt mer enn dette, men det var tydelig at hun mente at det å få intime bilder av en selv spredt må være belastende.

Dina, Bent, Benedikte, Bente og Anine var de som mente at en som opplever å få private bilder av seg videresendt må ha følt seg sviktet.

«Fordi hun sender det bare til han fordi hun stoler jo på han, og hun vet at han ikke kommer til å sende de rundt. Men så blir det slutt da, så blir han kanskje stygg og skal sende det til kompisene sine, fordi han er lei seg og sur» - Anine

Anine gir i utsagnet sitt uttrykk for at det er snakk om et brudd i et forhold som forårsaker at intime bilder blir videresendt til venner. I utsagnet beskriver hun også kvinnen som den utsatte, og mannen som overgriperen.

« Hvis det er en du stod nær. For eksempel, hvis det er du som har slått opp da, så prøver han å ta hevn. Så sprer han bildene. Og da føler man seg svikta da, fordi du gjør det fordi du stoler på personen» - Bente

«Hvis du er glad i personen må du føle deg forrådt, for det første» - Emil

I Bente sitt utsagn gis det ikke direkte uttrykk for at kvinnen er den utsatte, men mannen blir påpekt som den som prøver å ta hevn. Bente påpeker også at man kan føle seg sviktet om intime bilder av en selv blir videresendt. I både Anine og Bente sine utsagn gis det uttrykk for at bilder blir videresendt spesielt hvis det er snakk om et brudd i et forhold, og at det er fordi den ene parten ønsker å såre den andre. Emil gir også uttrykk for at en form for svikt er til stedet om det intime bildet blir videresendt av en personen er glad i.

Dagny, Erik og Emil forteller om skam og skamrelaterte konsekvenser i sine utsagn.

«Føler seg sikkert.. føler skam» - Dagny

«Også må du jo føle skam over seg selv. Det er jo sånn, du viser frem hele kroppen din som de folk egentlig ikke skal se. Så jeg tenker at jeg ville følt skam. Og jeg vet om tilfeller hvor folk har tatt selvmord på grunn av det» - Emil

«Jeg skjønner dem egentlig litt da. Hvordan skal du bygge opp image ditt igjen etter det» - Erik

Både Dagny og Emil påpeker at skam som en konsekvens individer som opplever å få intime bilder videresendt eller publisert. Ingen av dem påpeker om det gjelder et brudd, men Emil påpeker at det kan være mer belastende om det blir gjort av en person individet bryr seg om. I utsagnet til Emil bruker han seg selv som et eksempel på hvordan han ville følt det, og Emil var den eneste mannlige ungdommen som brukte seg selv som en potensiell utsatt. Det var kun Celine som også påpekte hvordan hun selv ville opplevd det om det var hun som var utsatt, mens de fleste utsagnene påpekte mannen som overgriper og kvinnen som den utsatte. Emil fikk spørsmål om hvor han har hørt om folk som tar livet sitt etter å ha opplevd dette, og han svarte:

«Det er bare folk jeg har hørt om da. Venner av venner og sånt» - Emil

Ut ifra Erik sitt utsagn viser han forståelse ovenfor de som tar livet sitt i etterkant av å oppleve at et intimt bilde blir videresendt. Han begrunner forståelsen med at det vil være vanskelig å bygge opp et «image» i etterkant. Dette kan henge sammen med det Dagny og spesielt Emil sier om skam og at folk har sett noe de ikke skulle ha sett, som også er privat.

4.3 Konsekvensene av seksuelle overgrep

Ungdommene hadde flere gode refleksjoner rundt konsekvensene av å opplevd seksuelle overgrep. Flere av ungdommene påpeke at seksuelle overgrep kunne lede til psykiske utfordringer. Dette fortalte de på svært ulike måte. Noen var korte i svarene sine, men andre utdyper i større grad.

«Psykiske lidelser. Jeg vet ikke jeg» - Bent

«Kan slite litt psykisk ja. Kan slite med å snakke om det med folk og sånt» - Benjamin

Både Bent og Benjamin er inne på noe i svarene sine, men de utdyper ikke mer enn dette. Celine og Dina utdyper i større grad.

«Det er jo veldig mye da. Det er, eh, ganske mye sånn paranoia, tror jeg, redsel og en slags følelse av å bli brukt og det tror jeg er en veldig slitsom følelse å bære på. Fordi at, man kan ikke akkurat si det til så mange heller. Fordi man føler ikke den åpenheten, tror jeg ikke. Så man holder det inne og bare kjenner på den tunge følelsen da, så konsekvensene kan jo bli ganske store, man kan jo oppleve mye redsel og angst om dagene som man egentlig aldri før har følt.» - Celine

«Jeg vet ikke, sånn for det første, så føler man jo veldig skam liksom, som man har inni seg. Også hvis man går ut med det er det lett at man liksom får skylda... Og uansett om man er jente eller gutt liksom, for, enten så har man drukket for mye ellerså har man på seg for lite, ellerså ba man om det og det er liksom veldig... det er mye forskjellige holdninger rundt det og litt forskjellig hvor seriøst man bli tatt...» - Dina

Celine og Dina bruker ulike og relevante begrep for å beskrive mulige konsekvenser av seksuelle overgrep. Celine sier også noe om at disse følelsene må være slitsomt å bære på, spesielt med tanke på at man ikke snakker om det med noen og mangel på åpenhet rundt det. Dina sier at det er lett å få skylda for det om man «går ut med det», noe jeg har antatt at hun mener om man forteller det til noen. Hun sier videre tre punkter om holdninger rundt seksuelle overgrep som er veldig interessant hvor hun poengterer det som heter voldtektsmyter eller «victim-blaming». Ut ifra det Dina sier kan det virke som at en som utsettes for seksuelle overgrep kan være redd for å fortelle det til noe på grunn av holdninger som gjør at det kan ende opp med at den utsatte får skylden.

Det er kun Anna som sier at noe om at en konsekvens kan handle om det fysiske aspektet rundt seksualitet i etterkant av et seksuelt overgrep.

«Også tror jeg det er med å ødelegge da. Hvordan tanker og hva man føler rundt det å ha sex, fordi sex skal jo være en fin ting. Men jeg tror man får det ganske ødelagt hvis man har blitt utsatt for noe sånt.» - Anna

Ifølge Anna skal sex være noe fint, men som kan ødelegges dersom man opplever seksuelle overgrep. Hun sier likevel ikke noe om hvor mange ganger en person må oppleve overgrep for at det skal påvirke ens sexliv videre, om alder da overgrepet skjedde har noe å si, eller om relasjonen mellom den som ble utsatt for overgrepet og overgriperen er relevant for dette. Det kan derfor være utfordrende å tolke mer konkret.

Andre ungdommer la større vekt på relasjonen mellom den utsatte og overgriperen. Både Emil og Erik snakker om emosjonelle vansker spesielt rettet mot tillit. De legger vekt på at om det seksuelle overgrepet blir utført av noen man kjenner, kan det være utfordrende å vite hvem man kan stole på, men Emil legger også til at tillit også kan være vanskelig for de som opplever overgrep fra noen ukjente.

*«Emosjonelle vansker... I hvert fall hvis det kommer fra en person du stoler på. Der kan du sitte igjen med tanker på at du ikke.. nei, eller hvem skal du stole på da *retorisk. Hvem er der for deg og hvem er der ikke for deg *retorisk. Men hvis det er en tilfeldig person, da er det også tillit til å være ute i det frie, igjen da. Hvis man... tør man å gå seg en tur *retorisk. Tør man å være ute på kveldene mer *retorisk» - Emil*

*«Og igjen, i mitt hode, så er jo det *litenpause, «mildere enn voldtekt» da. Utifra mine definisjoner, men jeg tenker fremdeles at det er en sånn ting som kan få en person til å undre seg, liksom, *nølende. Kan jeg stole på den her personen igjen *retorisk, liksom, er det noe jeg gjør som forårsaker det her *retorisk. Og, det er mye tanker som kommer fram, rett og slett, og, jeg tror det er en del tanker som, ikke nødvendigvis, bare forsvinner, men som sitter igjen, i lengre tid. Fordi at, det er såpass stor innovasjon av privatliv... eller ditt private da.» - Erik*

Ifølge Erik er et seksuelt overgrep mildere enn voldtekt, men at det likevel er nok til at tillit kan bli vanskelig i etterkant av et seksuelt overgrep. Han sier også at det kan være lett å tenke «er det noe jeg gjør som forårsaker det her» blant de som har opplevd overgrep, noe som kan tyde på at han tenker at det kan være lett å skyldes på seg selv dersom man blir utsatt for et seksuelt overgrep. Han sier til slutt at en kan sitte med mange tanker som er utfordrende å bli kvitt, men utdyper ikke nærmere hva slags tanker han mener i dette tilfelle.

Bente og Benjamin vektlegger i større grad at hvem det er som er overgriper og hvordan det blir utført er av betydning for konsekvensene i etterkant av overgrepet. Benedikte utdyper ikke noe mer enn at hvem og hvordan det utføres er av betydning, noe som gjør det noe utfordrende å tolke helt konkret hva hun mener.

«Det spørres jo hvem det er da og hvordan det blir utført liksom da» - Bente

«Tror det er lettere.. å komme seg over lettere grader av seksuelle overgrep enn sånn, hvis det er sånn, virkelig er sex da. Hvis gutten.. ja, voldtar da» - Benjamin

Til tross for at det kan være utfordrende å vite helt konkret hva Bente mener med sitt utsagn i og med at hun ikke utdyper, kan utsagnet til Benjamin bety at han mener at gjennomføringen av overgrep i form av penetrering vil ha større konsekvenser for den utsatte enn andre seksuelle overgrep som ikke involverer penetrering.

I dette utsagnet fra Daniel kan det virke som at han først mener at et seksuelt overgrep kan ha store konsekvenser, men at det er avhengig av overgrepet. Heller ikke Daniel utdyper noe om relasjonen mellom den utsatte og overgriperen, varighet av overgrepet/overgrepene eller type overgrep, men han sier noe om at det kan få større konsekvenser om den som har blitt utsatt for overgrepet ikke snakker med noen om det og ikke får oppfølging på noen som helst måte etter overgrepet.

«Jeg tenker kanskje, personlig, så kan det jo ha store konsekvenser, litt avhengig av hvordan man ser på overgrepet da, men at kanskje det å snakke om det med andre, når man ikke vet hvor alvorlig det er. Sånn, det er ikke godt fulgt ut da, da føler jeg kanskje det får større konsekvenser. Enn hvis man bare holder det inni seg da og for eksempel da ta med de to

involverte partene da at det får bli mellom dem, at det blir mindre konsekvenser, men kanskje man går rundt og tenker mer på det selv da og har det verre med seg selv.» - Daniel

Hva Daniel mener når han sier «de to involverte partene» antar jeg er den utsatte og overgriperen. Det kan tolkes som at han mener at konsekvensene for den usatte vil bli mindre om han eller hun får pratet med overgriperen om det som skjedde, enn om vedkommende holder det for seg selv. Her kan det tenkes at Daniel har tenkt at den utsatte og overgriperen kjenner hverandre og muligens har en relasjon til hverandre som gjør at de kommer til å ha med hverandre å gjøre i etterkant av overgrepet. Og at han dermed tenker at konsekvensene av overgrepet ville minnet om den utsatte fikk pratet med overgriperen.

4.4 Forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep

Et av spørsmålene i intervjuguiden er direkte knyttet til dette punktet. Til tross for at flere av ungdommene kommer med gode poeng og refleksjoner, merket jeg generelt en stor usikkerhet på dette området. Spesielt i intervjuet med Anna og Anine fremkom det stor usikkerhet.

«Er det noe forskjell? Jeg ble litt usikker jeg nå, på forskjellen. Eeh, er det ikke det samme? – Anine

«Jeg anser det som det samme jeg altså» - Anna

Mens Anine og Anna ga uttrykk for stor usikkerhet rundt forskjellen mellom et seksuelt overgrep og voldtekt, uttrykte ungdommene i gruppe 2 noe annet. Nedenfor viser jeg til samtalen de hadde da jeg spurte:

«Jeg tenker at voldtekt er litt mer sånn, eller jeg... jeg vet ikke jeg..» - Bea

«Litt mer vold?» - Bent

«Ja, det er liksom sånn, seksuelle overgrep, da tenker jeg sånn at du skjenker en jente også på en måte sånn, og liksom blir hun litt mer sånn, eller sånn at du utnytter det da, men sånn voldtekt er litt mer sånn at hun faktisk ikke klarer å gjøre fysisk motstand da, på en måte. Eller det er i hvert fall det jeg tenker, men jeg vet ikke jeg» - Bente

Samtalen ovenfor mellom Bea, Bent og Bente viser at i dette tilfelle reflekterer disse ungdommene at voldtekt involverer mer fysisk vold og at en ikke klarer å gjøre fysisk motstand. Likevel blir seksuelle overgrep beskrevet som en utnyttelse av en som, i dette

eksempelet, er blitt tilbudt og tar imot alkohol og dermed blir mer villig til å delta i seksuelle handlinger. Bea, Bent og Bente viser også til usikkerhet rundt spørsmål om forskjellene mellom seksuelle overgrep og voldtekt.

I utsagnet under påpeker også Benedikte at voldtekt gjerne involverer mer vold og er mer fysisk, mens seksuelle overgrep beskrives som uønsket berøring, ubehagelige meldinger og ekle blikk – altså handlinger som ikke inkluderer penetrering, men som likevel er ubehagelig for en som opplever det.

«Seksuelt overgrep kan være at du tar på og sånn der da uten at det trenger å være at du har sex. Mens voldtekt er liksom at du prøver å gjøre imot og han liksom, eller han eller hu da, tar å overfaller deg da. Det er i hvert fall, jeg tenker... og at det kan være litt mer sånn voldelig da, litt for mer sånn fysisk, mens seksuelt overgrep kan være mer sånn psykisk, sende meldinger. Blikk og alt sånn der, kanskje litt mindre skala kanskje... Jeg vet ikke» - Benedikte

Benedikte sier at voldtekt inkluderer at den som utsettes prøver å gjøre imot, men at overgriperen overfaller. Det kan forstås som at den utsatte har måttet prøve å fysisk stritte imot uten å ha lykkes for at det skal kunne kalles en voldtekt. Seksuelle overgrep beskriver hun som mindre fysisk alvorlig enn voldtekt. Og at det inkluderer meldinger og blikk, uten at hun utdyper hva som skal stå i meldingene for at det skal kunne defineres som overgrep.

Til tross for at ungdommene oppleves som usikre når det kommer til forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep, er det likevel flere som kommer med gode poeng. Det er viktig å ta hensyn til at noe av usikkerheten kan komme av at de ikke har reflektert rundt spørsmålene jeg stiller, men det kan også være fordi alle intervjuene er tatt på sparket og at de ikke har fått muligheten til å forberede seg.

«Nei, men jeg tror.. Altså, voldtekt er jo faktisk samleie liksom, som er ufrivillig til den ene parten og seksuelle overgrep er jo samme bare at det ikke er samleie da, er det ikke det? At det er bare, på en måte, seksuelle handlinger som er ufrivillig til den andre parten» - Celine

«Jeg tenker vold... jeg føler voldtekt går under seksuelle overgrep liksom. At seksuelle overgrep, da tenker jeg på uønska seksuell oppmerksomhet som gjør deg ukomfortabel. Mens voldtekt er jo liksom å forgripe seg på noen fysisk mer, tenker jeg. Men jeg føler det er sånn uklare definisjoner, det er litt vanskelig å vite hva som er hva» - Dina

«Ja, og voldtekt er ofte kanskje litt mer fysiske bevis og sånn der, så grensene til seksuelle overgrep er kanskje litt mer sånn uklart» - Dagny

Dina er en av flere som sier at det er vanskelig å vite hva som er forskjellen mellom seksuelle overgrep og voldtekt. Men også hun tenker at voldtekt er mer fysisk enn overgrep. Det som er interessant med sistnevnte utsagn er det at gir uttrykk for at voldtekt muligens har mer fysiske bevis i motsetning til seksuelle overgrep. En slik holdning kan være med på å hindre utsatte fra å anmelde voldtekt og seksuelle overgrep, ettersom at man muligens føler det må være sterke fysiske bevis. Celine er den eneste som påpeker at den eneste forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep er at voldtekt inkluderer penetrering. Hun ser ut til å være den eneste som ikke synes det er store forskjeller mellom seksuelle overgrep og voldtekt i form av fysisk vold.

Til tross for at sending og publisering av private bilder var et tema i alle intervjuene var det kun en gutt som nevnte det da det var snakk om forskjeller mellom voldtekt og seksuelle overgrep.

«Seksuelle overgrep tror jeg er mer sånn gjennom nettbasert porno eller noe sånt hevnporno. Det er det jeg tenker nå, men jeg er veldig usikker sjøl da men, så har du voldtekt da. Som er generelt at man har seg med noen.. ei eller en han som ikke har lyst til det.» - Erik

«Så det man definerer som et seksuelt overgrep kan være at ting, for eksempel da, man går bak og begynner å grope dem liksom. Sånne ting som ikke er direkte sex. Fordi at det..., jeg kan ikke definisjonene på det her, men det er det som jeg får ut av det da» - Emil

Både Erik og Emil sier i utsagnene ovenfor at de er usikre rundt de ulike definisjonene. Det var kun Erik som påpekte at hevnporno kunne anses å være et seksuelt overgrep. Emil bruker begrepet «gripe». I denne sammenheng har jeg forstått groping som å for eksempel uoppfordret slå noen på rumpa. Dette er noe han bruker som et eksempel på seksuelle overgrep uten å komme med andre utdype eller komme med flere eksempler. Han vektlegger likevel at det er handlinger som ikke er samleie.

4.5 Ungdommers forståelse av håndteringen av anmeldte saker

Henleggelse av voldtektssaker så ut til å være noe flere av ungdommene hadde reflektert rundt. Dette ble synlig ettersom at flere av ungdommene snakket om henleggelse av saker som omhandler seksuelle overgrep.

«I tillegg så er det jo ganske kjent case det at, voldtektssaker er jo veldig vanskelig å håndtere når det blir anmeldt. Og det er jo ekstremt mange saker som er blitt avvist» - Anna

Ifølge Anna er det en «ganske kjent case» at voldtektssaker ofte blir henlagt, noe jeg får inntrykk av at er noe som er påvirket av massemediens fremstilling. Dette på bakgrunn av at hun sier det er en kjent sak, og til tross for at det kan hende hun kjenner noen som har fått en voldtektssak henlagt, er det rimelig å tro at dette ikke har hendt med så mange hun kjenner at hun baserer dette svaret på kun personlige eller indirekte personlige hendelser.

«Også er det så mange tilfeller av det. Så jeg tror folk er litt redd for å anmelde fordi de er redd for at det skal bli henlagt. Også tror jeg også at det er med på å skape en slags redsel da, blant spesielt jenter. Det at man ser i media at det er så mange tilfeller av det » - Anine

Ifølge Anine er det også mange tilfeller av overgrepssaker som blir henlagt. Hun påpeker også at henleggelse av saker kan være med på å skape frykt blant jenter, fordi massemediene presenterer flere saker som viser at overgrepssaker henlegges. Ut ifra det Anine og Anna sier kan det tenkes at det foreligger en frykt for henleggelse av anmeldte overgrepssaker, noe som gjør at færre ønsker å anmelde.

I det neste utsagnet kommer Anna med et konkret eksempel på hvordan massemediene kan påvirke.

«Det er jo mye, sånn for eksempel, jeg husker ikke helt når denne saken her var. Men det var en ganske stor case om at det var sånn en stor gruppevoldtekt på en jente, der det var helt soleklart at hu var blitt voldtatt og saken ble henlagt. Når sånne ting kommer opp, så tror jeg sånne ting påvirker sinnet til både fremtidige voldtektsfolk og fremtidige ofre. Med tanke på ofrene da, så tør dem ikke å anmelde og for dem som voldtar, så veit dem av sjansene er egentlig ganske lav for at man blir tatt for det» - Anna

I og med at hun sier «husker ikke helt når denne saken her var», er det rimelig å tro at dette eksempelet er noe hun har fått med seg gjennom massemedier. Hun sier også noe om at henleggelse av saker er med på å påvirke, både fordi det gjør det vanskeligere for folk å anmelde når sjansen for at saken henlegges er stor, og fordi mange vet at sannsynligheten for at man får straff er liten.

4.5.1 Konsekvensene av å anmelde, oppmerksomheten og rykte

Ut ifra det første utsagnet som blir presentert nedenfor kan det virke som at anmeldelser og henleggelse av saker som omhandler seksuelle overgrep ikke er ukjent blant ungdommene. Alle informantene viser både forståelse overfor hvor vanskelig det er å anmelde og hvor tungt det vil være å oppleve henleggelse.

«Og det tror jeg liksom de fleste veit om noen som har anmeldt også har de fått saken sin avvist, og jeg tenker litt sånn at når du først har anmeldt så har du samla opp ganske mye mot for å gjøre det og det at du får saken henlagt må jo være verste mareritt» - Anna

I motsetning til noen av de andre utsagnene til Anna hvor hun i større grad gir uttrykk for at massemediene kan ha spilt en rolle, gir hun her uttrykk for at de fleste kjenner noen som har anmeldt og fått saken henlagt. Ut ifra dette utsagnet kan det virke som at massemediene muligens ikke har stor, eller så stor innflytelse vedrørende anmeldelse.

I de tre neste utsagnene i intervjuet med Dagny, Dina og Daniel kan man se noen tanker rundt konsekvensene av å anmelde voldtekt. Til tross for at det er mye tanker rundt at det at det krever veldig mye for en person å anmelde, er det også en viss grad av sympati for overgriperen.

«Jeg tror det har en del med at, for det første så vet ikke så mange hvor grensa går, fordi det er en ganske alvorlig anklage å si at liksom «den personen har voldtatt meg», også er det jo ofte sånn at det blir bare henlagt og at, man kommer ikke noen vei med det annen enn at man har gått igjennom hele den emosjonelle byrden med å liksom anmelde og snakke med folk og fortelle til folk, som er vanskelig nok i seg selv, så blir man ikke tatt alvorlig, fordi det fins ingen bevis og man blir liksom på en måte, man får skylda sjøl kanskje» - Dagny

«Da har du bare hengt ut en person, også så er det for ingen nytte da. Kanskje det bare var en misforståelse, men du ser ikke på det som en misforståelse, men det ender opp som en

misforståelse, fordi det ikke blir gjort noe mer med det. Og derfor har du bare på en måte ødelagt ryktet ditt litt da.. kanskje» - Daniel

«Jeg skjønner hvorfor mange velger å ikke stå fram med det liksom, fordi det er jo store konsekvenser og det er jo veldig store konsekvenser for å bli anklaga for å ha overgrepet seg på noen, men dem som er ofte må som regel liksom stå fram med noe som er veldig ubehagelig og liksom... nei, jeg.. det er bare... de må liksom takle hele det med å få den negative oppmerksomheten» - Dina

Utsagnene ovenfor viser en grad av forståelse for mennesker som er blitt utsatt for seksuelle overgrep og vanskelighetene rundt dette, spesielt knyttet til anmeldelse. Som tidligere nevnt, kan det også oppleves som at de har noe sympati for overgriperen. Med sympati, i denne sammenheng, er det snakk om at det kan være vanskelig i enkelte situasjoner å vite hva det er som faktisk har skjedd. Dagny gir uttrykk for det kan være vanskelig å vite grenser til hva som er greit og hva som ikke er greit, spesielt i sammenhenger hvor alkohol er involvert. Daniel sier at det kan ha vært en misforståelse. Ut ifra sammenhengen han sa det i, kan også dette tyde på at det er utfordringer rundt det å vite hva som er grensene til seksuelle overgrep. I utsagnene over gir ungdommene både uttrykk for at det kan være vanskelig å anmelde seksuelle overgrep når man kjenner personen. Fordi man setter både seg selv og en annen person, som man muligens kjenner, i en lite ønskelig posisjon. Ungdommene påpeker at det både kan bidra til å ødelegge eget rykte, man må takle mye negativ oppmerksomhet, og alvorlighetsgraden av å anklage noen for voldtekt. Det er interressant at ungdommene i såpass stor grad påpeker alvorlighetsgraden av å anklage noen for overgrep, hvor det kan tolkes som at det er større villighet til å lide i stillhet enn å faktisk ville anmelde et overgrep.

I utsagnet under forklarer Bente i korte trekk vanskeligheten av å anmeldte spesielt i tilfeller hvor overgriperen er en den utsatte kjenner. Hun påpeker også videre at en som har blitt utsatt for overgrep fra en han eller hun kjenner (Bente sier ingenting om kjønn), muligens ikke ønsker at overgriperen skal få negative konsekvenser.

«Det kan jo være hvis det er noen du kjenner da, som har voldtatt deg for eksempel, så vil du kanskje ikke at den personen skal få negative konsekvenser da» - Bente

«Eller at jenta kanskje ikke tør å si ifra at hun er redd, ikke tør å si det» - Bjarne

«Kanskje de ikke vil dele det med noen, bare holde det for seg sjøl» - Benedikte

Ungdommene i denne gruppa tar opp flere årsaker til at en velger å ikke anmelde seksuelle overgrep. Bjarne sier at dette kan handle om at den utsatte muligens er redd og ikke tør å si det, mens Benedikte sier den utsatte ikke ønsker å dele det med noen, men ønsker å bare holde det for seg selv.

Både Emil, Anna og Benedikte gir uttrykk for at stort oppstyr rundt anmeldelse av seksuelle overgrep og ubehageligheter rundt anmeldelse også kan være årsaker til at noen velger å ikke anmelde.

«Man er for redd. Hvis saken faktisk blir kjent. Fordi politiet vil jo undersøke det selvfølgelig og hvis man faktisk finner ut at det er deg som har overfalt hun og sånn der, det er jo det at det kanskje sprer seg rykter igjen. Og i og med at politiet er så avhengig av sosiale media, så sprer det seg fort om personen faktisk får høre om det» - Emil

«Fordi det blir jo veldig blåst opp når det skjer» - Anna

«Eller at dem ikke vil lage noe styr eller lage noe veldig mye oppstyr rundt det da» - Benedikte

Det kan oppleves som at noe av ungdommenes bekymring ligger i det at det skal bli en stor sak ut av overgrepssaker og at bare det er en god grunn til å ikke dele det med noen. Denne holdningen kan tenkes å være påvirket av enkelte overgrepssaker som har fått mye oppmerksomhet i massemediene. Flere av ungdommene påpeker at en årsak til at utsatte muligens ikke ønsker å anmelde er på grunn av frykten for at saken skal blåses opp og at det skal bli mye oppstyr rundt det. Dette er også en holdning som kan ha blitt påvirket av massemediene. Slik Anna beskriver det virker det som at hun tenker at overgrepssaker blir en stor sak når det først anmeldes. Om hun mener at det blåses opp i massemediene eller om det er i nærmiljøet, er usikkert.

4.6 Ungdommers tanker rundt forebygging av seksuelle overgrep

Ungdommenes tanker rundt forebygging av seksuelle overgrep var veldig varierende. Flere av ungdommene mente at det å ta ansvar for venner spesielt i situasjoner hvor alkohol er involvert ville være en god måte å forebygge seksuelle overgrep på.

«Som for eksempel i de tilfellene, når det skjer fordi folk har drukket for mye, det at venner og folk rundt deg på en måte tar ansvar, fordi det ser det er på vei til å skje da. Si at du er ute på byen da også ser du at venninna di er på vei til å bli med en hjem også er hun helt kanon, så tror jeg det er viktig at folk har en litt sånn felles tanke om hva som ikke er greit da» - Anna

I utsagnet over påpeker Anna at i tillegg til at det å passe på venner er viktig, er det også viktig at det å ha en felles forståelse for hva som er greit og hva som ikke er greit. Både Anna og Benjamin i utsagnet under, gir uttrykk for at det gjelder i seksuelle overgrep som skjer i fest- og alkoholsammenheng.

«Som oftest skjer jo seksuelle overgrep på fester også. Og det skjer ofte at hvis en gutt tar med en jente på et rom, så hvis folk følger med mer, jeg veit ikke jeg. Men altså, ja, passe på venner da» - Benjamin

«Og at det er lov å si ifra liksom. Hvis du ser at venninna di drar bort eller drar bort med en gutt da, så kan du spørre «vil du det her?» liksom, enn å liksom bare tro at hun er med på det før du veit det» - Bea

Anna, Benjamin og Bea understreker viktigheten av at venner følger med og passer på hverandre. Alle tre gir uttrykk for at det er snakk om i sammenhenger hvor alkohol er involvert.

Mens flere av ungdommene påpekte at det er viktig at venner passer på hverandre, var Bente den eneste som påpekte et kjønnsaspekt i forhold til venner som passer på hverandre.

«Og på fest da, så hvis en jente går bort og sier til en gutt og venninna «nei, du må slutte, hun er full» og sånn der liksom «du kan ikke gjøre det», så gutter bare overkjører det venninna sier og sånn der da, men hvis det liksom er gutter eller kompiser som kommer bort og sier det, da respekterer den personen som har tenkt til å forgripe det mer da liksom. Hvis venner går bort og sier det og sånn der da, det føler i hvert fall jeg da» - Bente

En måte å tolke det hun sier er at hun tenker at spesielt gutter burde ta mer ansvar i slike sammenhenger. Ut ifra utsagnet hennes kan det virke som at hun opplever at gutters ord blir mer respektert enn jenters i slike situasjoner.

Åpenhet og grenser var også viktige punkt ungdommene vektla når det gjelder forebygging v seksuelle overgrep. Det gis uttrykk for at åpenhet både i skolesammenheng og hjemme er noe som er ønskelig når det gjelder forebygging av seksuelle overgrep.

«Tror jeg åpenhet er et ganske viktig nøkkelord. At man er mer åpen og enig om hvor grensa går og at folk er med å ta ansvar for at det ikke skjer» - Anna

«Hvis man liksom ikke har blitt oppdratt til å respektere grensene til folk og hvis man ikke gjør det, da kommer det jo til å skje. Så jeg tror liksom folk må snakke med ungene sine og det må snakkes om på skoler også, for å unngå sånne situasjoner» - Dagny

I utsagnene overfor understreker Anna og Dagny viktigheten av å prate sammen om problematikken rundt seksuelle overgrep. Anna påpeker at åpenhet er viktig og at en større felles enighet vedrørende grenser også vil være avgjørende. Dagny er inne på det samme, men påpeker at det er viktig å respektere andres grenser. Hun vektlegger også viktigheten av at det tas tak i både på skolen og i hjemmet.

Celine og Dina er enig om at det er viktig å prate med unge mennesker om grenser for å unngå at seksuelle overgrep skjer.

«Jeg tenker jo at det er, på en måte, viktig å lære dette fra den yngste alderen.. Og kanskje ikke sånn til førsteklasinger, fordi jeg tror ikke de forstår det helt. Men sånn folk som voldtar har jo sikkert andre voldelige tanker i hodet fra før av, så hvis barn lærer hvordan de skal oppføre seg og grenser fra tidlig av, på en måte» - Celine

«Jeg tenker at man må snakke mye om det med alle og lære, liksom særlig yngre ungdommer, hvor grensene går og man må bare få folk til å snakke om det og ikke være så veldig sånn, skambelagt når folk gjennom noe sånt» - Dina

Mens begge er enig i at dialog om grenser bør skje tidlig, påpeker Celine at det burde være skje så tidlig som mulig. Dina mener det er viktig å begynne med unge ungdommer, uten å spesifisere dypere hvilken aldergruppe hun mener. Det Dina foreslår som forebyggingstiltak kan forstås som at hun mener dialog om grenser og åpenhet vil bidra til mindre tabu rundt seksuelle overgrep.

Som nevnt tidligere sier flere av ungdommene at skolen er en arena hvor slike temaer kan og bør tas opp. I utsagnet under forteller Dina om hvordan hun opplever at skolen tar opp temaer som sex og hvordan det burde tas opp.

«Og jeg synes det er veldig skuffende seksualundervisning på skolen. For seksualundervisninga handler hovedsakelig om liksom «det gjør man for å bli gravid og sånn unngår man å bli gravid». Det handler veldig lite om grensesetting og personlig forhold til sex liksom» - Dina

Dina påpeker at seksualundervisningen på skolen er mangelfull med tanke på de temaene hun tenker er viktig. Hun mener at det burde vært rom for å prate om både grensesetting og sex på et mer personlignivå, i stedet for praktisk informasjon om prevensjon. I gruppe 4 ble det, i tillegg til mangelfull seksualundervisning på skolen, påpekt at det burde vært undervisning om alkohol og andre rusmidler i skoler.

Mens de andre gruppene i stor grad mente at faktorer som dialog og grenser var viktig for forebygging, hadde Erik og Emil tenkt at mer praktiske strategier ville bidra til å færre seksuelle overgrep.

«Det er jo en veldig simpelt svar igjen da, det er jo å sette ut mer politi i gatene om kvelden. Men det krever jo ressurser av dem. Og det har vi ikke alltid tilgang til. Jeg tror det har litt med egeninnsats, natravnen finns jo for eksempel. Det er sånne grupper som faktisk hjelper mot overgrep. Jeg tenker at sånne grupper ville hjulpet» - Emil

«Ja, antakelig. Fordi alle andre sånne faktorer som sånn «åh, vi må endre de sosiale omstendighetene rundt det», Nei, fordi det er allerede, forhatelig og forkastelig adferd. Og i noen tilfeller så tenker vi kanskje at vi klarer å sette noen begrensninger på festen ogsånt: Nei, fordi at ingen kommer til å følge dem, og sånt. Det er mange faktorer du kan ta til betraktning, men så tilslutt så er det sånne svar som, rett og slett, er mest praktiske» - Erik

Både Emil og Erik mener at mer politi i gatene om kvelden vil være et godt forebyggende tiltak. Emil påpeker at ulike organisasjoner som for eksempel natravnen også vil hjelpe mot seksuelle overgrep. Erik gir uttrykk for å ikke være helt enig i det mange av de andre ungdommene sier, når han sier at ingen kommer til å følge begrensninger på fester. Han utdyper ikke hva han mener med begrensninger på fester, så hva han mener med dette er uvisst. Både Emil og Erik er likevel i større grad opptatt av mer praktiske tiltak. Tiltak om

mer politi i gatene er likevel noe som ikke stemmer overens med hva ungdommene, inkludert Erik og Emil, stort sett har uttrykt om hvor og under hvilket omstendigheter seksuelle overgrep stort sett skjer.

Daniel påpekte medias virkning vedrørende forebygging av seksuelle overgrep.

«Jeg føler det har blitt sånn, i hvert fall den tanken jeg sitter med da, er jo at det har blitt veldig mye snakk om det, også i media så kommer jeg ofte over at «nei er et nei og her er en konsekvens av at et nei ikke blir tatt som et nei», så jeg tror ordet nei da, har blitt mer tydelig da, for ganske mange. Jeg syns det i hvert fall» - Daniel

I utsagnet gir han uttrykk for at han ofte i media ser kampanjer som prøver å fremme at man skal ta nei som et nei, noe han føler at dette blir tatt på alvor av de fleste. Han konkretiserer ikke hvor i massemediene han har sett kampanjene, eller noe utover det som presenteres i utsagnet. Daniel gir uttrykk for at kampanjer om at nei betyr nei, er et godt forebyggende tiltak som gjør det mer tydelig for mange at et nei må tas på alvor.

5 Diskusjon

I dette kapitlet vil mine funn bli sett opp mot tidligere forskning og relevant teori. For å belyse problemstillingen og forskningsspørsmålene, blir drøftingen delt inn i flere underoverskrifter.

5.1 Alkohols medvirkning til seksuelle overgrep

Alkohol og seksuelle overgrep er noe som flere forskere mener kan assosieres med hverandre. I Abbey (et.al, 2002) sin studie fremkom det at over 50 prosent av bekjentskapsvoldtektene og date-relaterte voldtekter skjedde mens enten overgriperen, den utsatte eller begge partene var påvirket av alkohol. Beson Gohm og Gross (2007) påpeker at sammenhengen mellom seksuelle overgrep er spesielt utbredt blant unge voksne i universitetsalder, noe som begrunnes med at alkoholforbruket også øker. Dette var noe ungdommene også beskriver i sine utsagn. Alle ungdommene, med unntak fra en, beskriver alkohol og fester som situasjoner hvor folk er mest sårbare for seksuelle overgrep. Aldersgruppen ungdommene beskriver som mest utsatt var fra 15-25 år, noe de begrunnet med at var fordi dette var tidspunkt hvor mange konsumerer ofte og mye alkohol. Både russetid og høgskole/universitetsalder ble påpekt. Flere av ungdommene påpekte at overgriper som oftest er venner eller bekjente på fest. Ifølge Abbey og Harnish (1995) blir kvinner som er påvirket av alkohol mer vennlige, noe som oppfattes som seksuell interesse av menn. Ifølge en av ungdommene handler det om berusa gutter som utnytter berusa jenter.

Ifølge Abbey og Harnish (1995) kan konsumering av alkohol oppfattes som seksuelle antydninger – da kvinner kan bli mer vennlige etter å ha drukket alkohol, kan dette oppfattes som seksuell interesse for menn. Også ifølge Testa og Parks (1996) har menn en tendens til å se på kvinner som har konsumert alkohol som mer tilgjengelige. Flere av ungdommene påpekte at noe av årsaken til at seksuelle overgrep skjer i forbindelse med alkohol kan være fordi grensene for hva som er greit og hva som ikke er greit, blir utydelige. Noen av ungdommene påpeker også at det blir lettere å «ta» den utsatte ettersom vedkommende er påvirket av alkohol, noe som kan assosieres med det Testa og Parks (1996) sier om alkohol og tilgjengelighet.

I tilfeller hvor den utsatte er hemmet av alkohol eller andre rusmidler er overgriperen oftest den utsatte kjenner (Gross, Winslett, Roberts og Gohm, 2006). I tilfeller hvor den utsatte er påvirket av alkohol er det også mindre sannsynlighet for anmeldelse (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003; Du Mont, Miller og Myhr, 2003). En av ungdommene kom med et eksempel på hva som er forskjellen mellom voldtekt og seksuelt overgrep. Eksempel hun kom med var at et seksuelt overgrep kunne være om overgriperen skjenker en jente og deretter utnytter dette, mens et voldtekt innebærer at den utsatte faktisk ikke klarer å gjøre fysisk motstand. Alkohol er middel som gjør det vanskeligere eller umulig å gjøre motstand, noe Abbey og Harnish (1995) påpeker når de beskriver alkohol som et middel som fremmer kognitiv svekkelse. Ettersom at alkohol og andre rusmidler fremmer kognitiv svekkelser og gjør det mer utfordrende å gjøre fysisk motstand og verbal motstand, er beskrivelsen til denne ungdommen bekymringsverdig. I Romero- Sánches og Magaís (2010) sin studie fremkom det at er menn mer tilbøyelige til å tilby kvinner alkohol eller andre rusmidler i håp om å oppnå seksuell kontakt, enn kvinner.

5.1.1 Hookup-kultur og alkohols medvirkning til seksuelle overgrep

Flere påpeker at hookup-kulturen påvirker hyppigheten av seksuelle overgrep (Heldman og Wade, 2010; Sutton og Simons, 2014) og at hookups ofte skjer mellom venner eller bekjente. Mange av ungdommene beskriver seksuelle overgrep som noe som skjer på fest, under påvirkning av alkohol og som ofte skjer mellom folk som kjenner hverandre fra før. Ut ifra ungdommenes beskrivelser av situasjoner hvor seksuelle overgrep skjer, samt likhetene mellom seksuelle overgrep og hookups som beskrives av Heldman og Wade (2010) og Sutton og Simons (2014), er det ikke rart at grenser er uklare og vanskelig for mange å skille mellom.

Ut ifra ungdommenes beskrivelser kan det fremstå som at det kan være utfordrende å skille mellom et seksuelt overgrep og en hookup når alkohol er involvert. Ifølge noen av ungdommene kan det være lett å tenke at begge partene var med på de seksuelle handlingene om begge parter er beruset. Ifølge Abbey og Harnish (1995) er alkohol ofte en betingelse for seksuell samhandling. Ut ifra ungdommenes beskrivelser av utfordringene knyttet til hookups og alkohol, kan det tyde på at gråsoner, som Cahill (2016) beskriver, er problematisk. Cahill (2016) beskriver forskjeller mellom etisk forsvarlig sex, etisk uforsvarlig sex og voldtekt, noe som er kompliserte begrep og vil være vanskelig å forvente at ungdommer vil kunne skille

mellom, spesielt når alkohol er involvert. En av ungdommene påpeker at om overgrepet har skjedd på fest og begge var beruset, kan det være lettere å tro at begge parter var med på det, i motsetning til hvis det ikke er på fest og alkohol ikke er involvert. I Abbey og Harnish (1995) sin studie fremkom det at begge kjønn er mer tilbøyelige til å inngå seksuell samhandling om begge har konsumert alkohol. Ut ifra det Abbey og Harnish (1995) fant i sin studie og det en av ungdommene påpeker, fremheves utfordringene knyttet til seksuelle overgrep og hookup-kultur.

Ifølge Testa og Parks (1996) har menn større tendenser til å se på kvinner som har konsumert alkohol som seksuelt tilgjengelige, eller som seksuelt promiskuøse (Abbey og Harnish, 1995). To av ungdommene påpekte at mindreverdighetskomplekser, egoisme og maskulinitet kan være årsaker til at seksuelle overgrep skjer, uten at de påpekte om alkohol er av betydning. Ifølge Wegner og Abbey (2016) er det større sannsynlighet for at menn misforstår kvinners seksuelle interesse, enn at kvinner misforstår menns. Personlighetstrekk er en viktig faktor når det gjelder misforståelser rundt seksuell interesse – hvorav fiendtlig maskulinitet og hyppigheten av upersonlig seksuell aktivitet blir ansett som viktige faktorer (Wegner og Abbey, 2016). Mens Wegner og Abbey (2016) ikke fant noen signifikant sammenheng mellom alkoholinntak og misforståelser, mener flere at alkoholkonsumet til menn vil forårsake svekket sensitivitetsevne, og at det dermed vil være høyere risiko for å forveksle vennlighet med seksuell interesse (Fisher, Daigle og Cullen, 2008; Faris, Viken og Treat, 2010).

5.2 Voldtektsmyter og hevnporno

Disse temaene ble slått sammen på bakgrunn av at noen av ungdommenes utsagn om hevnporno kunne identifiseres som voldtektsmyter. Det var også andre faktorer som kunne identifiseres med det Ryan (2011) og Skilbrei og Stefansen (2018) beskriver som seksuelle scripts. På spørsmål om hva som er forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep uttrykte flere av ungdommene usikkerhet. Noen av ungdommene påpekte at voldtekt muligens inkluderer mer vold, og at voldtekter kanskje etterlater seg mer fysiske bevis. Dette kan tyde på at noen av ungdommene er blitt påvirket av seksuelle scripts, som ifølge Skilbrei og Stefansen (2018, s. 31) i utgangspunktet er hentet fra teater og film, viser særskilte voldelige seksuelle overgrep, samt gir uttrykk for hva en «ekte» voldtekt er. Ungdommenes

utsagn om at voldtekt muligens er mer voldelig stemmer også overens med det Bondurant (2001) påpeker om at over halvparten av kvinner som opplever voldtekt ofte ikke erkjenner det som voldtekt, med mindre det involverte fysisk vold - men understreker også at ungdommer som ikke har opplevd voldtekt også er mer tilbøyelige til å kalle voldtekt noe annet med mindre det inkluderer fysisk vold. I forbindelse med et spørsmål som angikk konsekvensene av seksuelle overgrep påpekte en av ungdommene at det er mange forskjellige holdninger om at man enten hadde drukket for mye, hadde på seg for lite klær eller ba om det, noe som gjøre det vanskeligere å dele med andre om overgrepet, fordi man er redd for å få skylda. Det denne ungdommen beskriver stemmer overens med noen av voldtektsmytene Franuik (et.al, 2008) og Edwards (et.al. 2011) beskriver.

5.2.1 Ansvar rettet mot deling og publisering av intime bilder

Hevnporno, som noen mener er et dårlig begrep (Citron og Franks, 2014), blir identifisert som et form for vold og overgrep (Hall og Hearn, 2017). Voldtektsmyter er usanne myter som rettferdiggjør seksuell vold (Edwards, 2011). Alle bortsett fra en av ungdommene hadde god innsikt i hva begrepet hevnporno innebærer. På spørsmål om hvem som har ansvaret for at intime bilder ikke blir spredt eller publisert svarte flere av ungdommene at det er den som utgangspunktet sender et intimt bilde av seg selv som står ansvarlig når bilder spredt, mens andre mente at man har et ansvar selv, men at det også er situasjonsbetinget – er bildet sendt til en mens man er i et forhold, er det i større grad den som sprer bildet sitt ansvar. En av ungdommene påpekte at «alle vet at venner viser hverandre alt», noe som kan tolkes som at «man ber om det», eller burde skjønt at det ville skje når man sender et intimt bilde av seg selv. Dette utsagnet kan minne om Franiuk et.al (2008) og Edwards (2011) sine voldtektsmyter om at den utsatte ba om det. Litt under halvparten av ungdommene mente at det er den som mottar bildet/bildene som har et ansvar om å ikke videresende intime bilder. Ifølge flere (Navarro og Tewksbury, 2017; Franiuk, et.al, 2008) er menn nesten alltid mer «aksepterende» overfor voldtektsmyter, enn kvinner. Blant ungdommene som deltok i denne studien var det noen av guttene som tydelig uttrykte forakt mot de som velger å videresende intime bilder av andre, enn jentene.

5.2.2 Opplevelsen av å få et intimt bilde spredt eller publisert

Formålet med hevnporno er å ydmyke, trakassere eller straffe en (Branch, Hilinski-Rosick, Johnson og Solano, 2017). Ifølge Citron og Franks (2014) er noen konsekvenser av å få

intime bilder spredt offentlig skam, ydmykelse, utfordringer knyttet til å finne ny partner, forfølgelse, og/eller psykologiske utfordringer som depresjon og angst. Ifølge Waldman (2017) kan det forårsake store psykologiske og sosiale konsekvenser, spesielt i form av svekket tillit, noe som er essensielt i alle relasjoner. Ungdommene som deltok i denne studien fikk ikke spørsmål direkte rettet mot konsekvensene en kan oppleve av å få et intimt bilde av seg selv spredt eller videresendt, men alle ga uttrykk for at dette kan være ødeleggende for en som opplever det. En ungdom påpekte at hun aldri hadde gått ut av huset sitt igjen om hun opplevde noe sånt, noe som understreker hvor tungt hun mener det ville vært å oppleve dette – noe som kan relateres til Citron og Franks (2014) som påpeker at ydmykelse kan være en konsekvens. Skam og svikt var gjennomgående svar som ungdommene ga. En ungdom påpekte at det vil være vanskelig å bygge opp sitt image igjen etter å ha opplevd dette, noe som kan relateres til Citron og Franks (2014) sin nevnte konsekvens om offentlig skam. Waldman (2017) sin svekket tillit var også noe ungdommene påpekte, spesielt om bildet ble videresendt av en vedkommende var glad i.

De som er i et forhold har større sannsynlighet for å oppleve å få intime bilder av seg selv videresendt eller publisert og kvinner er mer utsatt (Branch, Hilinski-Rosick, Johnson og Solano, 2017). Majoriteten av de som sprer intime bilder er menn som sprer bilder av en eks-partner (Hall og Hearn, 2017). Flere av ungdommene refererte kvinnen som den som opplever å få bildene videresendt, og mannen som den som videre sender. Det var kun en ungdom som var gutt som brukte seg selv som et eksempel som en som kan oppleve å få intime bilder av seg selv videresendt. Ifølge Stanley et.al (2016) er sending av intime bilder blitt normalisert spesielt blant unge mennesker. Dette var også noe noen av ungdommene uttrykte i sine utsagn.

Ifølge Citron og Franks (2014) kan hevnporno være et uheldig begrep å bruke i massemediene, ettersom at det ikke avdekker alvorlighetsgraden eller konsekvensene av det handlingene innebærer. Under prosessen av denne masteroppgaven har jeg reflektert over at det også kan ha vært uheldig å bruke begrepet hevnporno i intervjuguiden, samt intervjuene med ungdommene. McGlynn, Rackley og Houghton (2017) bruker begrepet bilde-basert seksuell vold (image-based sexual abuse), og beskriver det som kjønnsbasert og kvinnefiendtlig form for vold. McGlynn, Rackley og Houghton (2017) beskriver ulike tilfeller

av ikke-samtykket pornografi hvor de refererer til andre. Det første tilfellet omhandler en ung mann som tok livet sitt etter at en video av han i seksuell omgang med en annen mann, ble filmet og opplastet på internett (McGlynn, Rackley og Houghton, 2017; referer til Pilkington, 2010). Det andre tilfellet omhandler en kvinne hadde samtykket sex, men som ble livestrømmet på internett uten hennes samtykke eller viten (McGlynn, Rackley og Houghton, 2017; referer til Richardson, 2012). En ungdom fortalte om tilfeller hvor han visste om individer som hadde tatt livet sitt på grunn av opplevd hevnporno, noe en annen ungdom mente var forståelig.

5.3 Konsekvensene av seksuelle overgrep

Ifølge Fisher, Daigle, Cullen og Turner (2003) er kvinnelige studenter i større risiko for å oppleve seksuelle overgrep. Ungdommene som har deltatt i denne studien påpeker at det er individer i studie- og russetidaler som er mest utsatt for overgrep. Ungdommene sier ingenting om hvilket kjønn de tror er mest utsatt, men begrunner svarene sine med alkoholforbruk. Ut ifra ungdommenes utsagn omtaler de som oftest kvinner som den utsatte og menn som overgriperen, men det noen unntak hvor menn også inkluderes som individer som kan utsetter for seksuelle overgrep. I Sutton og Simons (2014), samt Abbey, Jacques-Tiura og LeBreton (2011) sine studier velger de å fokusere på kvinner som utsatte og menn som overgripere. Dette ble studien til Sutton og Simons (2014) begrunnet med størrelsen og styrken til menn i forhold til kvinner. Tsopelas et.al (2012) fremhever at det i dag er kunnskap om at seksuelle overgrep ikke nødvendigvis krever fysisk styrke eller vold, spesielt i overgrep utført at en autoritetsfigur på et barn.

Når det gjelder konsekvensene en som opplever seksuelle overgrep kan oppleve, påpekte alle ungdommene psykiske plager, noe de beskrev på ulike måter. Konsekvensene av seksuelle overgrep er avhengig av flere faktorer, hvor intensitet, varighet og karakteristiske trekk ved den utsatte, er avgjørende faktorer (Tsopelas, et.al, 2012). Få av ungdommene la vekt på verken intensitet, varighet eller karakteristiske trekk som faktorer som kunne være avgjørende for konsekvensene av seksuelle overgrep. Likevel var det en som påpekte at hvem som utfører og hvordan det utføres, kan være faktorer som spiller en rolle for konsekvensene – noe som kan assosieres med Tsopelas (et.al, 2012) sin faktor om at intensitet kan være avgjørende. Det var også en ungdom som mente at det ville være lettere å komme over lettere grader av

seksuelle overgrep enn grovere grader av seksuelle overgrep, noe som stemmer overens med det Mossige og Stefansen (2007) mener. Mossige og Stefansen (2007) påpeker også at både milde og grove overgrep kan resultere i konsekvenser som selvdestruktiv adferd i form av selvmordsforsøk, hvor grove overgrep resulterer i større risiko. Selvmord og selvmordsforsøk var noe ingen av ungdommene sa noe om når det gjaldt seksuelle overgrep, men det ble nevnt av en ungdom i forbindelse med hevnporno, som er nevnt ovenfor.

Emosjonelle vansker ble også nevnt av en ungdom, samt tillit om overgrepet ble gjennomført av noen den utsatte kjente, samt en annen som påpekte at det kunne føre til at det ble utfordrende å ha sex. Disse utsagnene fra ungdommene ble ikke utdypet, men kan assosieres med Tsopelas (et.al, 2012) som påpeker at seksuelle overgrep kan lede til utfordringer knyttet til det å innlede gode kjærlighetsforhold.

Tsopelas (et.al, 2012) påpeker at alkoholproblemer, rusproblematikk, selvskading, spiseforstyrrelser og sosial isolasjon også er mulige konsekvenser av seksuelle overgrep. Ingen av ungdommene påpekte rusproblematikk, selvskading eller spiseforstyrrelser. Sosial isolasjon ble heller ikke nevnt, men to av ungdommene påpekte at hvis man blir utsatt for et seksuelt overgrep er det letteste å ikke si det til noen. Dette begrunnes med at det er lite åpenhet rundt det og at det er lett å få skylda for det selv. Tre av ungdommene påpeker at det vil være tungt å bære på alene, men det gis uttrykk for at det ikke er rart at utsatte ikke ønsker å fortelle det til noen, men at den utsatte ønsker å holde det for seg selv. Utsagnene til ungdommene kan muligens ikke sammenlignes med sosial isolasjon, men konsekvensene av å ikke fortelle det til noen kan ha noen likhetstrekk med sosial isolasjon.

Ifølge Sutton og Simons (2014) opplever kvinner i større grad negative fysiske og psykiske konsekvenser av seksuelle overgrep, mens Tsopelas et.al (2012) påpeker at overgrep hvor kvinnen er overgriper kan være like skadelig som i overgrep hvor menn er overgriper – i noen tilfeller kan også overgrep med kvinnelig overgriper være mer skadelig om det er en mor, søster eller annen tillitsperson er overgriperen. I Tsopelas et.al (2012) sin studie fremkom det at kvinner som rapporterer om overgrep, rapporterer om nesten kun mannlige overgripere – mens menn som rapporterer om overgrep, rapporterer om nesten utelukkede kvinnelige

overgripere. Ingen av ungdommene påpekte forskjeller i overgrep mot kvinner eller menn, hvor overgriperen enten var kvinne eller mann. De påpekte heller ingen forskjeller mellom kvinner eller menn når det gjelder konsekvensene av å oppleve seksuelle overgrep. Dette kan ha vært fordi de ikke anser at det er noen forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder konsekvenser av seksuelle overgrep, eller fordi de har antatt at det gjelder kvinnelige utsatte og mannlige overgripere.

5.4 Håndteringen av anmeldte saker

Seksuelle overgrep er den mest underrapporterte kriminelle handlingen på verdensbasis (Fisher, Daigle og Cullen, 2008). Flere av ungdommene påpeker at saker som gjelder spesielt voldtekt ofte blir henlagt, og en ungdom sa også at henleggelse av overgrepssaker er en kjentsak. En av ungdommene sa også media viser såpass mange tilfeller av henlagte overgrepssaker, noe som hun tror kan være årsaken til at spesielt jenter er redd for å anmelde. Basert på flere utsagn er det ikke urimelig å tro at flere av ungdommene som har deltatt i denne studien er påvirket av massemediene når det gjelder møte med rettssystemer i overgrepssaker. Alle ungdommene har forståelse for at det krever mye å anmelde et seksuelt overgrep. Noen av ungdommene uttrykte noe sympati ovenfor overgriperen. Uten at de påpekte at de var sympatiske ovenfor overgriperen, uttrykte de dette og begrunnet det med at det i enkelte hendelser er vanskelig å vite hva som har skjedd, spesielt når alkohol er involvert, grenser for hva som er greit og hva som ikke er greit er utydelig, samt en ungdom som sa at det hele kan ha vært en misforståelse.

Relasjonen mellom den utsatte og overgriperen er en faktor som påvirker om hendelsen blir anmeldt eller ikke (Fisher, Daigle og Cullen, 2008). Ifølge Ullmann (2007) er det større sannsynlighet for at overgrepet blir anmeldt om det er blitt gjennomført av en ukjent person som har utøvd fysisk tvang. En av ungdommene påpekte at om overgriperen og den utsatte kjenner hverandre, så kan det hende at den utsatte ikke ønsker at overgriperen skal få negative konsekvenser. Som tidligere nevnt var det en ungdom som sa at det er spesielt utfordrende å vite hva som er greit og hva som ikke er greit spesielt når alkohol er involvert. Flere mener at det er mindre sannsynlig at et seksuelt overgrep bli anmeldt om den utsatte er påvirket av alkohol eller andre rusmidler under overgrepet (Fisher, Daigle, Cullen og Turner, 2003; Du Mont, Miller og Myhr, 2003).

Om overgrepet inkluderte vaginal penetrering og eventuelt ejakulasjon er det større sannsynlighet for at den utsatte anmelder overgrepet, noe som mest sannsynlig er på grunn av bevis (Melo, Beauregard og Andresen, 2016). Som tidligere nevnt, var det noen av ungdommene som assosierte voldtekt som muligens mer fysisk voldelig, og med mer fysiske bevis. Om det Melo, Beauregard og Andresen (2016) påpeker stemmer, kan også dette være en av flere årsaker som bidrar til at mange ikke anmelder seksuelle overgrep.

5.4.1 Konsekvensene av å anmelde

Stereotypen om at falske overgrepsanklager er vanlig, er en misforståelse i både samfunnet og politiet, som er direkte årsak og konsekvens til at få anmelder seksuelle overgrep (Lisak, Gardinier, Nicksa og Cote, 2010). Ingen av ungdommene sa noe om falske overgrepsanklager, men noen fortalte om misforståelser som kan oppstå i alkoholsammenheng, spesielt knyttet til at det kan være vanskelig å vite hvor grensene går. Dette kan ses i sammenheng med situasjoner hvor den utsatte forteller noen om overgrepet, og den utsatte får spørsmål om hendelsen kan ha vært en misforståelse, spesielt om en eller begge partene var påvirket av alkohol. Noen av ungdommene påpekte også at det å anklage noen for voldtekt er alvorlig, og om saken bare blir henlagt så er det unødvendig fordi «da har du bare hengt ut noen». Ungdommene som har deltatt i denne studien sa ingenting om falske anklager, men fokuserte i større grad på at det er utfordrende å vite om hverandres grenser, noe som forsterkes under påvirkningen av alkohol. Dette så ut til å være ungdommenes tanker rundt hovedårsaken til overgrep, spesielt i seksuelle overgrep som skjer på fester.

I Spencer (et.al, 2017) sin studie undersøkes årsakene til hvorfor kvinnelige studenter ikke melder ifra om seksuelle overgrep til universitetene de går på. I studien fremkom det at det var åtte punkter som ble fremtredende i forhold til å ikke si ifra. Det var: 1) Det var ikke en stor nok deal, 2) jeg visste ikke hvem jeg skulle rapportere til eller at jeg kunne rapportere, 3) det skjedde ikke i sammenheng med universitetet, 4) jeg var redd, 5) jeg var full, 6) jeg skammer meg for mye til å rapportere, 7) jeg ville ikke få han i trøbbel, 8) jeg tror jeg ville fått skylden for at jeg satte meg selv i situasjonen. Flere av de åtte punktene kan relateres til svarene fra ungdommene, til tross for at spørsmålene ungdommene fikk omhandlet anmeldelse og ikke om å melde ifra til universiteter. En av ungdommene sa at det kan være

fordi man er redd. En annen sa at det kan være fordi man ikke ønsker å dele det med noen, men bare holde det for seg selv, noe som stemmer overens med det Lisak, Gardinier, Nicksa og Cote (2010) fant i sin studie. Flere av ungdommene påpekte at det kan handle om at man ikke ønsker at overgriperen skal få problemer, spesielt hvis man kjenner overgriperen. Ingen av ungdommene tar opp at påvirkning av alkohol kan være en årsak til at enkelte ikke anmelder til tross for at alkohol er en stor del av alle intervjuene.

Ungdommene forteller mest om at det kan føles ut som at det er unødvendig å anmelde når sannsynligheten for at det henlegges er såpass stor, noe som ikke vil være verdt det, spesielt fordi hele rettsprosessen vil bli belastende. Flere påpeker også at en anmeldelse kan føre til at den utsatte ødelegger sitt rykte. Flere av ungdommene sier også at årsaken til at noen ikke anmelder er på grunn av frykten for at det skal bli en stor sak. Dette er også et punkt som kan tenkes å være påvirket av massemediene da noen overgrepssaker har fått mye oppmerksomhet i massemediene.

5.5 Forebyggende tiltak

Skilbrei og Stefansen (2018, s. 154) deler forebyggende tiltak i tre kategorier:

primærforebyggende, sekundærforebyggende og tertiærforebyggende. Innenfor primærforebyggende tiltak beskriver Skilbrei og Stefansen (2018, s. 154) holdning- og opplysningskampanjer, samt undervisningsopplegg for barn og ungdommer. Flere av ungdommene som deltok påpekte at et forebyggende tiltak ville vært om alle hadde en felles forståelse for hva som er greit og hva som ikke er greit, samt respektere hverandres grenser, noe de mente måtte læres opp fra tidlig alder både i hjemmet og på skolen. Flere påpekte misnøye rundt seksualundervisningen de selv fikk på skolen og mente at det i stor grad handler om prevensjon, og i liten grad om grensesetting og det personlige forholdet individet har til sex. Vedrørende holdningskampanjer var det en ungdom som påpekte at han følte at «nei er nei»-kampanjen fungerte godt. Skilbrei og Stefansen (2018, s. 154) tar opp kampanjen Kjernekar som er et initiativ fra Kripos, som omhandler gutter som kan fungere som beskyttere, i stedet for at gutter kun skal presenteres som overgripere. Nesten alle ungdommene påpekte at venner som passer på hverandre i festsammenheng ville vært et godt tiltak – og en ungdom påpekte at gutter i større grad kunne ta ansvar for å passe på vennene sine, noe hun begrunnet med at gutters ord blir mer respektert enn jenters.

Sekundærforebyggingen og tertiærforebyggingen som Skilbrei og Stefansen (2018) beskriver sa ingen av ungdommene noe om. I studien av Ellickson, McCaffrey og Klein (2009) fremkom det at ungdommer som hadde deltatt i et forebyggende rusprogram hadde mindre risikofylt seksuell adferd, enn de som ikke hadde deltatt i rusprogrammet. Ifølge to av ungdommene var det beste tiltaket for å forebygge seksuelle overgrep å ha mer politi i gatene, samt frivillige som Nattravnene også et godt alternativ for forebyggende arbeid. En av de to ungdommene påpekte at tiltak som begrensninger på fester ikke ville fungere, fordi det ikke kom til å bli fulgt av festdeltagerne. Han mente også at å endre de sosiale omstendighetene rundt seksuelle overgrep ikke ville fungere, men at mer praktiske tiltak som mer politi er det som vil fungere. Disse praktiske forebyggende tiltakene som beskrives av to av ungdommene stemmer ikke overens med det alle ungdommene har sagt om hvor og i hvilke situasjoner folk er mest utsatt for seksuelle overgrep.

6 Avslutning

Problemstillingen i denne masteroppgaven har vært hvordan blir ungdommers holdninger til seksuelle overgrep påvirkes av massemediene, inkludert forskningsspørsmål for å belyse problemstillingen. Forskningsspørsmålene har vært: 1) i hvilke situasjoner ungdommene tenker at en vil være mest sårbar for å oppleve et seksuelt overgrep, 2) om ungdommene vet forskjellen mellom et seksuelt overgrep og voldtekt, 3) hvilke tanker ungdommer har rundt det å anmelde et seksuelt overgrep. Jeg presenterte også i metodedelene at jeg ville inkludere både mannlige og kvinnelige informanter for å se om det er noen forskjeller mellom dem. Jeg kan kort si at basert på min forståelse var det ingen merkbare forskjeller mellom de kvinnelige og mannlige ungdommene som har blitt intervjuet. Jeg vil i denne delen av oppgaven presentere konklusjonen av forskningsspørsmålene hver for seg, noe som vil gjøres i den rekkefølgen som er presentert ovenfor. Deretter vil konklusjonen av studiens problemstilling presenteres.

Samlet sett viser studiens funn at ungdommene mener at alkohol er hovedårsaken til at seksuelle overgrep skjer i såpass stor grad – samt at seksuelle overgrep ofte skjer i fest- eller nachspielsammenheng og at det er i sammenheng med alkohol en er mest sårbar for å oppleve seksuelle overgrep. Ungdommene har flere begrunnelser for at seksuelle overgrep som oftest skjer under påvirkningen av alkohol. Først og fremst mente noen at det er større sannsynlighet for at det skjer på hjemmefester eller nachspiel, fordi man gjerne er hjemme hos noen og senger er mer tilgjengelig. Noen mente også at det er mindre sannsynlighet for at man blir tatt for overgrep som har skjedd under påvirkningen av alkohol, fordi venner er mindre oppmerksomme og det sjeldent er vitner til stedet.

Andre begrunnelser gjaldt det at det er utfordrende å uttrykke at man ikke ønsker å delta i seksuell aktivitet når man er overstadig beruset og at det ikke er mulig å beskytte seg selv når man er veldig beruset. Få, men noen påpekte at mindreverdighetskomplekser, egoisme og maskulinitet kan være årsaken til at seksuelle overgrep skjer. Til tross for at dette ikke er relatert til alkoholforbruk som det var stort fokus på, velger jeg å ta med dette på bakgrunn av at det er interessante utsagn fra et par av ungdommene.

Funnene viser at ungdommene opplever at alkohol er med på å gjøre grensene for hva som er greit og hva som ikke er greit, utydelig. Funnene viser også at det kan være utfordrende å vite forskjellen mellom hookup og overgrep, spesielt når man er påvirket av alkohol. Ut ifra Cahill (2016) sine definisjoner på etisk forsvarlig sex og etisk uforsvarlig sex, er det rimelig å tro at dette kan være utfordrende for ungdommer, spesielt med alkoholinntak i tillegg.

Funnene viser at de fleste av ungdommene uttrykte usikkerhet når det gjelder forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep. Funnene viser at flere av ungdommene beskriver voldtekt som mer fysisk voldelig enn seksuelle overgrep, og en påpekte at voldtekt muligens har mer fysiske bevis. En påpekte at hun anser voldtekt og seksuelle overgrep som det samme. To av ungdommene beskrev voldtekt som ufrivillig samleie uten å påpeke om vold måtte være inkludert for at det skulle defineres som vold. Og det var kun en som beskrev hevnporno som en form for seksuelt overgrep. Funnene viser at det var utfordrende for ungdommene å beskrive forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep, noe som kan ha vært fordi alle intervjuene ble gjort uten at de fikk forberede seg i forkant.

Når det gjelder anmeldelse av overgrepssaker hadde ungdommene flere forskjellige synspunkt, men med noen fellestrekk. Dette tema var noe som jeg fikk inntrykket av at de fleste av ungdommene hadde reflektert mye over. Funnene viser at ungdommene viste forståelse overfor hvor vanskelig det må være å anmelde et overgrep. Noen påpekte at dette må være spesielt utfordrende om den utsatte kjenner overgriperen. Noen av ungdommene påpekte også at oppstyr rundt anmeldelse kan være en årsak til at flere velger å ikke anmelde overgrep. I utsagn rundt dette kunne det virke som at ungdommene så for seg at alle overgrepssaker som blir anmeldt får store overskrifter i massemediene. Andre mente at årsaker til at overgrep ikke blir anmeldt er fordi den utsatte er redd og ikke ønsker å dele det med noen. Noen av ungdommene viste også en viss grad av sympati ovenfor overgriperen på bakgrunn av at det hele kunne ha vært en misforståelse, spesielt hvis alkohol var blitt konsumert i overgrepssituasjonen.

Å trekke frem helt konkrete funn i dette tilfelle er utfordrende med tanke på de ulike svarene ungdommene ga. Likhetstrekkene i svarene er at ungdommene mener det vil være tungt å

anmelde et overgrep, spesielt hvis overgrepet er gjennomført at noen den utsatte kjenner. Funnene viser også at ungdommene tenker at det vil bli stort oppstyr rundt anmeldelsen, noe som kan være en årsak til at mange ikke anmelder. Disse funnene kan også settes i sammenheng med at flere av ungdommene påpeker at voldtekt er mer voldelig og muligens etterlater mer fysiske bevis.

Ungdommenes selvrapportering vedrørende massemediene påvirkning er at massemediene ikke påvirker dem i stor grad, men at holdningene og tankene deres i større grad er påvirket av hva venner og venner av venner har opplevd. Dette er noe som bør tas til betraktning. Likevel er det enkelte utsagn og holdninger som kan se ut til å være påvirket av massemediene, til tross for at dette ikke kan fastsettes med sikkerhet. Det første funnet er forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep, hvor mange av ungdommene tror at voldtekt inkluderer mer vold. Dette kan settes i sammenheng med hvordan Skilbrei og Stefansen (2018, s. 31) beskriver at voldtektscripts vil være med på å avgjøre hva en «ekte voldtekt er», og at dette i utgangspunktet er påvirket av teater og film.

Det andre funnet gjelder ungdommenes tanker rundt anmeldelse av overgrepssaker hvor de fleste ungdommene er enig om at de fleste overgrepssaker blir henlagt. Grunnen til at holdninger rundt at henleggelse av overgrepssaker er vanlig, kan være påvirket av massemediene. Både på bakgrunn av at en av ungdommene kommer med et konkret eksempel av at hun har sett at en sak hvor en jente helt åpenbart hadde blitt voldtatt, men hvor saken ble henlagt. Men også på bakgrunn av at alle ungdommene påpekte henleggelse av overgrepssaker som det normale. Jeg vurderte at det er urimelig å tro at ungdommene kjenner såpass mange som har anmeldt overgrep og fått saken henlagt at denne holdningen kommer fra indirekte personlige erfaringer. Likevel kan det være både massemediene og tilfeller hvor venner, og venner av venner som har påvirket. Flere av ungdommene påpekte også at saker som blir anmeldt ofte får mye oppmerksomhet i massemediene, noe de mener også kan være en årsak til at mange ikke anmelder. Dette holdningen vurderte jeg var på bakgrunn av at flere overgrepssaker har fått stor plass i nyhetshetsbildet.

6.1 Studiens betydning for praksis

Studiens funn er ikke generaliserbart på vegne av alle ungdommer mellom 17-19 år. Dette blant annet på grunn av et lite utvalg, samt strukturene i gruppene som gjorde at alle ikke kom til ordet i like stor grad.

Funn fra studien antyder at ungdommene anser alkoholforbruk som en risikofaktor når det gjelder seksuelle overgrep. Et tiltak for å redusere antallet seksuelle overgrep og gråsoner sex kan derfor være å gi informasjon om rusmidler eller ha rusforebyggende program i skoler, slik at risikofylt seksuelt adferd reduseres. Dette er noe Ellickson, McCaffrey og Klein (2009) sin studie også viste. Ungdommene antydet at skolene deres enten ikke tilbydde noe som helst seksualundervisning, eller at seksualundervisningen bestod mest av prevensjon. Skoler bør derfor implementere undervisning rettet mot både rus, trygg sex, samt seksuelle overgrep. Begrep som gråsoner sex, etisk ansvarlig sex og etisk uansvarlig sex burde også implementeres.

Funn fra studien antyder også at ungdommene i stor grad er usikre på forskjellen mellom voldtekt og seksuelle overgrep. Her fremkom det fra samtlige av ungdommene at voldtekt muligens innebærer mer vold, og etterlater flere fysiske bevis. På bakgrunn av denne vrangforestillingen om voldtekt hentet fra ungdommens utsagn, ser det ut til at undervisning om seksuelle overgrep ville vært hensiktsmessig. Flere av ungdommene sa i etterkant av intervjuene at de synes temaet var interessant, og at det burde prates mer om. I likhet med Citron og Franks (2014) som mener at hevnporno er et dårlig begrep, kan det også rimelig å tro at voldtekt er et dårlig begrep – mye fordi det inneholder begrepet vold, som kan antyde at overgrepet må innebære vold.

Da oppgavens problemstilling omhandler hvordan ungdommers holdninger til seksuelle overgrep påvirkes av massemediene, fremkom det at ut ifra min vurdering at ungdommers holdninger i størst grad påvirkes av massemediene når det gjelder anmeldelse og spesielt henleggelse av overgrepssaker. Da det vil være urimelig å be massemediene ikke belyse saker som gjelder anmeldte overgrepssaker som blir henlagt, kan det se ut til at rettssystemet og/eller lovverket må forandres, slik at ungdommers holdninger ikke formes til at det ikke er vits i å anmelde ettersom at flest saker uansett blir henlagt. Da intervjuene med ungdommene

ble gjort i starten av 2017, kan det tenkes at funnene i denne studien ville blitt annerledes om intervjuene var blitt avholdt senere på grunn av det store fokuset på seksuelle overgrep og seksuell trakassering i massemediene det siste året. Det er også flere organisasjoner som kjemper for en samtykke-lov, noe som kan bli en viktig faktor i overgrepssaker om loven blir vedtatt.

6.2 Anbefalinger for videre forskning

Denne studien handler om ungdommers holdninger til seksuelle overgrep og hvordan massemediene påvirker holdningene. Hva ungdommene ville legge størst vekt på var for meg usikkert i forkant av intervjuene. To viktige temaer som fremkom var alkohols medvirkning til seksuelle overgrep og henleggelse av overgrepssaker.

Når det gjelder alkohols medvirkning til seksuelle overgrep kunne det vært hensiktsmessig å utforske ungdommers tanker og holdninger rundt seksualitet og alkohol, og hvordan disse påvirker hverandre. Det ville også vært interessant å undersøke hvordan ungdommer forstår gråsoner sex, etisk forsvarlig sex og etisk uforsvarlig sex. Å kartlegge ungdommers holdninger rundt disse temaene kunne også blitt gjennomført ved å beskrive ulike situasjoner med etisk forsvarlig sex og etisk uforsvarlig sex, og spørre ungdommene hva de anså som greit og hva de anså som ikke greit.

Når det gjelder henleggelse av overgrepssaker kunne det vært interessant å kartlegge hvor mange som har anmeldt og hvor mange som har fått saken sin henlagt på for eksempel bevisets stilling. Det kunne også vært interessant å utforske hva og hvordan det har vært for de utsatte som har anmeldt, under rettsprosessen. En slik studie ville mest sannsynlig måtte blitt gjennomført av en anerkjent eller erfaren forsker, ettersom at det kan være re-traumatiserende og/eller ubehagelig for en utsatt å delta i en slik studie. Det kunne også ha vært utfordrende å rekruttere informanter i en studie med et slikt tema.

Denne studiens utvalg består av 14 personer, hvor åtte var jenter og seks var gutter. Det vil mest sannsynlig være hensiktsmessig i fremtidig forskning å ta i bruk et større utvalg, slik at kunnskapen blir mer generaliserbar. Det kan også være mer hensiktsmessig å ta i bruk

individuelle intervju, og se om det er forskjeller mellom jenter og gutter. Forskningen kan også inneholde ungdommers holdninger uten å fokusere på massemediens påvirkning.

Referanser

Aalen, I. (2013). *En kort bok om sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke

AS

Abbey, A., Clinton A. M., McAuslan, P., Zawacki, T. & Buck, P. O. (2002). Alcohol-

Involved Rapes: Are They More Violent? *Psychology of Women Quarterly*, 26(2), 99-109. <https://doi.org/10.1111/1471-6402.00048>.

Abbey, A. & Harnish, R. J. (1995). Perception of Sexual Intent: The Role of Gender, Alcohol Consumption, and Rape Supportive Attitudes. *Sex Roles*, 32(5), 297-313.

Abbey, A., Jacques-Tiura, A. J. & LeBrenton, J. M. (2011). Risk factors for sexual aggression in young men: an expansion of the confluence model. *Aggressive Behavior*, 37(5), 450-464. <https://doi.org/10.1002/ab.20399>.

Amnesty International. Voldtekt i Norge. Hentet fra:

<https://www.amnesty.no/kampanje/voldtekt-i-norge>

Armstrong, E. A., Hamilton, L. T., Armstrong, E. M. & Seeley J. L. (2014). “Good Girls”: Gender, Social Class, and Slut Discourse on Campus. *Social Psychology Quarterly*, 77(2), 100-122. <https://doi.org/10.1177/0190272514521220>.

Bates, S. (2017). Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors. *Feminist Criminology*, 12(1), 22-42. <https://doi.org/10.1177/1557085116654565>.

Benson, B., Gohm, C. & Gross, A. (2007). College Women and Sexual Assault: The Role of Sex-related Alcohol Expectancies. *Journal of Family Violence*, 22(6), 341-351. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9085-z>.

Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I. & Kleppe, L. C. (2015). Hva er sosialt arbeid?. I Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L. C. (Red), *Sosialt arbeid. En grunnbok* (s. 19-35). Oslo: Universitetsforlaget.

Bondurant, B. (2001). University womens` s acknowledgement of rape, Individual, situational,

- and social factors. *Violence Against Women*, 7(3), 294-314.
<https://doi.org/10.1177/1077801201007003004>.
- Boyd, D. M., Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
<https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>.
- Bradshaw, C., Kahn, A. S. & Saville, B. K. (2010). To Hook Up or Date: Which Gender Benefits?. *Sex roles*, 62(9), 661-669. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9765-7>.
- Branch, K., Hilinski-Risick, C. M., Johnson, E. & Solano, G. (2017). Revenge Porn Victimization of College Students in the United States: An Exploratory Analysis. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1), 128-142.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.495777>
- Brown, A. L., Testa, M. & Messman-Moore, T. L. (2009). Psychological Consequences of Sexual Victimization Resulting From Force, Incapacitation, or Verbal Coercion. *Violence Against Women*, 15(8), 898-919. <https://doi.org/10.1177/1077801209335491>.
- Burt, M. R. (1980). Cultural Myths and Supports for Rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(2), 217-230.
- Cahill, A. J. (2016). Unjust Sex vs. Rape. *Hypatia*, 31(4), 746-761.
<https://doi.org/10.1111/hypa.12294>.
- Chen, Y. & Ullman, S. E. (2010). Women's Reporting of Sexual and Physical Assaults to Police in the National Violence Against Women Survey. *Violence Against Women*, 16(3), 262-279. <https://doi.org/10.1177/1077801209360861>.
- Chia, S. C. & Lee, W. (2008). Pluralistic Ignorance About Sex: The Direct and the Indirect Effects of Media Consumption on College Students' Misperception of Sex-Related Peer Norms. *International Journal of Public Opinion Research*, 20(1), 52-73.
<https://doi.org/10.1093/ijpor/edn005>.
- Connolly, J., Friedlander, L., Pepler, D., Craig, M. & Laporte, L. (2010). The Ecology of

- Adolescent Dating Aggression: Attitudes, Relationships, Media Use, and Socio-Demographic Risk Factors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(5), 469-491. <https://doi.org/10.1080/10926771.2010.495028>.
- Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo, Gyldedal Norsk Forlag AS.
- Damsgaard, L. H. (2014). *Den profesjonelle sosialarbeider* (1. utg.). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Dir, A. L. & Cyders, M. A. (2015). Risks, Risk Factors, and Outcomes Associated with Phone and Internet Sexting Among University Students in the United States. *Archives of Sexual Behavior*, 44(6), 1675-1684. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0370-7>.
- Draucker, C. B. & Martsolf, D. S. (2010). The Role of Electronic Communication Technology in Adolescent Dating Violence. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(3), 133-142. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2010.00235.x>.
- Du Mont, J., Miller, M-L. & Myhr, T. L. (2003). The Role of “Real Rape” and “Real Victim” Stereotypes in the Police Reporting Practices of Sexually Assaulted Women. *Violence Against Women*, 9(4), 466-486. <https://doi.org/10.1177/1077801202250960>.
- Döring, N. (2014). Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Cyberpsychology*, 8(1). <http://dx.doi.org/10.5817/CP2014-1-9>.
- Edwards, K. M., Turchik, J. A., Dardis, C. M., Reynolds, N. & Gidycz, C. A. (2011). Rape Myths: History, Individual and Institutional-Level Presence, and Implications for Change. *Sex Roles*, 65(11), 761-773. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-9943-2>.
- Ellickson, P. L., Collins, R. L., Bogart, L. M., Klein, D. J. & Taylor, S. L. (2005). Scope of HIV risk and co-occurring psychosocial health problems among young adults: violence, victimization, and substance use. *Journal of Adolescent Health*, 36(5), 401-409. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2004.06.008>.
- Ellickson, P. L., McCaffrey, D. F. & Klein, D. J. (2009). Long-Term Effects of Drug

- Prevention on Risky Sexual Behavior Among Young Adults. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), 111-117. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2008.12.022>.
- Farris, C., Treat, T. A. & Viken, R. J. (2010). Alcohol Alters Men's Perceptual and Decisional Processing of Women's Sexual Interest. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(2), 427-432. <https://doi.org/10.1037/a0019343>.
- Farris, C., Treat, T. A., Viken, R. J. & Mcfall, R. M. (2008). Sexual coercion and the misperception of sexual intent. *Clinical Psychology Review*, 28(1), 48-66. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.03.002>.
- Fisher, B. S., Daigle, L. E., Cullen, F. T. & Turner, M. G. (2003). Reporting sexual victimization to the police and others . Results From a National-Level Study of College Women. *Criminal Justice and Behavior*, 30(1), 6-38. <https://doi.org/10.1177/0093854802239161>.
- Fisher, B. S., Daigle, L. E. & Francis, T. (2008). Rape Against Women What Can Research Offer to Guide the Development of Prevention Programs and Risk Reduction Interventions? *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 24(2), 163-177. <https://doi.org/10.1177/1043986208315482>.
- Fjær, E. G., Pedersen, W. & Sandberg, S. (2015). «I'm Not One of Those Girls!»: Boundary-Work and the Sexual Double Standard in a Liberal Hookup Context. *Gender and Society*, 29(6), 960-981. <https://doi.org/10.1177/0891243215602107>.
- Grello, C. M., Welsh, D. P. & Harper, M. S. (2006). No strings attached: The nature of casual sex in college students. *Journal of Sex Research*, 43(3), 255-267. <https://doi.org/10.1080/00224490609552324>.
- Gross, A. M., Winslett, A., Roberts, M. & Gohm, C. L. 2006. An Examination of Sexual Violence Against College Women. *Violence Against Women*, 12(3), 288-300. <https://doi.org/10.1177/1077801205277358>.
- Jordan, J. (2004). Beyond belief? Police, rape and women's credibility. *Criminology and Criminal Justice*, 4(1), 29-59. <https://doi.org/10.1177/1466802504042222>.

- Kahn, A. S., Jackson, J., Kully, S., Badger, K. & Halvorser, J. (2003). Calling it rape: Differences in experiences of women who do or do not label their sexual assault as rape. *Psychology of Women Quarterly*, 27(3), 233-242. <https://doi.org/10.1111/1471-6402.00103>.
- Kaysen, D., Neighbors, C., Martell, J., Fossos, N & Larimer, M. E. (2006). Incapacitated rape and alcohol use: A prospective analysis. *Addictive Behaviors*, 31(10), 1820-1832. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2005.12.025>.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Lee, J., Lee, C. & Lee, W. (2012). Attitudes Toward Women, Rape Myths, and Rape Perceptions Among Male Police Officers in South Korea. *Psychology Of Women Quarterly*, 36(3), 365-376. <https://doi.org/10.1177/0361684311427538>.
- Levin, I. (2004). *Hva er sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lisak, D., Gardinier, L., Nicksa, S. C. & Cote, A. M. (2010). False Allegations of Sexual Assault: An Analysis of Ten Years of Reported Cases. *Violence Against Women*, 16(12), 1318-1334. <https://doi.org/10.1177/1077801210387747>.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Marganski, A. & Melander, L. (2018). Intimate Partner Violence Victimization in the Cyber and Real World: Examining the Extent of Cyber Aggression Experiences and Its Association With In-Person Dating Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(7), 1071-1095. <https://doi.org/10.1177/0886260515614283>.
- McCauley, J. L., Calhoun, K. S. & Gidycz, C. A. (2010). Binge Drinking and Rape: A

- Prospective Examination of College Women With a History of Previous Sexual Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(9), 1655-1668.
<https://doi.org/10.1177/0886260509354580>.
- McGlynn, C. & Rackley, E. (2017). Image-Based Sexual Abuse. *Oxford Journal of Legal Studies*, 37(3), 534-561. <https://doi.org/10.1093/ojls/gqw033>.
- McGlynn, C., Rackley, E. & Houghton, R. (2017). Beyond 'Revenge Porn': The Continuum of ImageBased Sexual Abuse. *Feminist Legal Studies*, 25(1), 25-46.
<https://doi.org/10.1007/s10691-017-9343-2>.
- Melo, S. N. D., Beauregard, E. & Andresen, M. A. (2016). Factors Related to Rape Reporting Behavior in Brazil: Examining the Role of Spatio-Temporal Factors. *Journal of interpersonal violence*, 1-21. <https://doi.org/10.1177/0886260516658758>.
- Mossige, S. (2001). *Ungdoms holdninger til seksuelle krenkelser og overgrep* (NOVA-rapport 2001:16). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge* (NOVA-rapport 2007:20). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Navarro, J. C & Tewkabury. (2017). Mythbusters: Examining Rape Myth Acceptance Among U.S. University Students. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, 54(4), 343-356. <https://doi.org/10.1080/19496591.2017.1289094>.
- Newman, N., Fletcher, R., Kalogeropoulos, A., Levy, D. A. L. & Nielsen, R. K. (2017). *Reuters Institute Digital News Report 2017*. Hentet fra https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital%20News%20Report%202017%20web_0.pdf.
- O'Hara, S. (2017). Monsters, playboys, virgins and whores: Rape myths in the news media's coverage of sexual violence. *Language and Literature: Journal of the Poetics and Linguistics Association*, 21(3), 247-259. <https://doi.org/10.1177/0963947012444217>
- Parker, D. A., Harford, T. C. & Rosenstock, I. M. (1994). Alcohol, Other Drugs, and Sexual

- Risk-Taking among Young Adults. *Journal of Substance Abuse*, 6(1), 87-93.
[https://doi.org/10.1016/S0899-3289\(94\)90117-1](https://doi.org/10.1016/S0899-3289(94)90117-1)
- Rodenhizer, K. A. E., Edwards, K. M. (2017). The Impacts of Sexual Media Exposure on Adolescent and Emerging Adults' Dating and Sexual Violence Attitudes and Behaviors: A Critical Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 1-14.
<https://doi.org/10.1177/1524838017717745>.
- Rubington, E. & Weinberg, M. S. (2011). *Social Problems and Sociology*. E. Rubington & M. S. Weinberg (Red.), *The study of social problems – seven perspectives* (s. 3-14). New York: Oxford University Press, Inc.
- Sacks, M., Ackerman, A. R. & Shlosberg, A. (2017). Rape Myths in the Media: A Content Analysis of Local Newspaper Reporting in the United States. *Deviant Behavior*, 39(9), 1237-1246. <https://doi.org/10.1080/01639625.2017.1410608>.
- Santos-Iglesias, P. & Sierra, J. C. (2012). Sexual Victimization among Spanish College Women and Risk Factors for Sexual Revictimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(17), 3468-3485. <https://doi.org/10.1177/0886260512445383>.
- Schwebs, T. & Østbye, H. (2013). *Media i samfunnet* (6. utg.). Oslo: Det Norske Samlaget.
- Skilbrei, M.-L. & Stefansen, K. (2018). *Seksuell vold – en samfunnsvitenskapelig innføring* (utg. 1). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Spencer, S., Mallory, A., Toews M., Stith, S. & Wood, L. (2017). Why Sexual Assault Survivors do Not Report to Universities: A Feminist Analysis. *Family Relations*, 66(1), 166-179. <https://doi.org/10.1111/fare.12241>.
- Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Lanau, A. & Øverlien, C. (2016). Pornography, Sexual Coercion and Abuse and Sexting in Young People's Intimate Relationships: A European Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-26.
<https://doi.org/10.1177/0886260516633204>.
- Testa, M., Parks, K. A. (1996). The role of women's alcohol consumption in sexual

- victimization. *Aggression and Violent Behavior*, 1(3), 217-234.
[https://doi.org/10.1016/1359-1789\(95\)00017-8](https://doi.org/10.1016/1359-1789(95)00017-8).
- Treat, T., Church, E. & Viken, Richard. (2017). Effects of gender, rape-supportive attitudes, and explicit instruction on perceptions of women's momentary sexual interest. *Psychonomic Bulletin & Review*, 24(3), 979-986. <https://doi.org/10.3758/s13423-016-1176-5>.
- Thagaard, T. (2011). *Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Thoresen, S. & Hjemland, O. K. (2014). *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv* (NKVTS-rapport 2014:1). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Tsopelas, C., Tsetsou, S., Ntounas, P & Douzenis, A. (2012). Female perpetrators of sexual abuse of minors: What are the consequences for the victims? *International Journal of Law og Psychiatry*, 35(4), 305-310. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2012.04.003>.
- Ullman, S. E. (2007). A 10-year update of “review and critique of empirical studies of rape avoidance”. *Criminal Justice and Behavior*, 34(3), 411-429.
<https://doi.org/10.1177/0093854806297117>.
- Wegner, R. & Abbey, A. (2016). Individual differences in men's misperception of women's sexual intent: Application and extension of the confluence model. *Personality and Individual Differences*, 94, 16-20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.027>
- Øverlien, C. (2015). *Ungdom, vold og overgrep – skolen som forebygger og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aadland, E. (2010). «Og eg ser på deg...». *Vitenskapsteori i helse og sosialfag* (2.utg). Oslo: Universitetforlaget AS.
- Aasland, M. W. (2009). «...si det til noen...». *En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge* (2.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg 1 NSD godkjenning

Riina Kiik
Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap NTNU

7491 TRONDHEIM

Vår dato: 08.11.2016

Vår ref: 50343 / 3 / BQH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 03.10.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

50343	<i>Ungdommers holdninger til seksuelle overgrep</i>
Behandlingsansvarlig	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Riina Kiik</i>
Student	<i>Bahare Hassarpour Rezayat</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.08.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS Harald Hørfagns gate 29 Tlf: +47-55 58 21 17 nsd@nsd.no Org.nr. 985 321 884
NSD – Norwegian Centre for Research Data NO-5007 Bergen, NORWAY Faks: +47-55 58 96 50 www.nsd.no

Kopi: Bahare Hassarpour Rezayat bahare92@hotmail.com

FORMÅL

Studenten har endret problemstilling fra den som opprinnelig var innmeldt (jf. epost 04.11.16). Nytt tema for studien er "ungdommers holdninger til hvordan media fremstiller seksuelle overgrep". Prosjektet tar sikte på å undersøke hvordan ungdommer forstår den informasjonen de får gjennom media.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget (ungdommer) informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er greit utformet, men prosjektets nye formål må konkretiseres i informasjonsskrivet. Videre må prosjektslutt endres til 01.08.17 siden det er dette som fremgår i prosjektmeldingen.

Revidert informasjonsskriv skal sendes til personvernombudet@nsd.no før utvalget kontaktes.

Personvernombudet er enig i at 16-17 åringene kan samtykke selv i dette prosjektet. Vi har lagt vekt på at det er nødvendig for prosjektets formål å innhente opplysningene fra ungdommene selv. Videre har vi vurdert at prosjektet har kort varighet.

TREDJEPERSONER

I meldeskjemaet var det krysset av for at det skal behandles opplysninger om tredjepersoner. Det er imidlertid avklart i korrespondanse med studenten at det ikke skal samles inn personopplysninger om tredjepersoner. Tredjepersoner kan være venner, bekjente, klassekamerater eller familie.

SÅRBART TEMA

Studenten er oppmerksom på at temaet som skal drøftes med informantene potensielt kan være sårbart for enkelte av ungdommene. Studenten skal sikre at informantene ikke kommer i en ubehagelig situasjon ved at de får tilsendt intervjuguiden på forhånd og at helsesøster ved skolen kan være behjelpelig dersom noen synes det er vanskelig å snakke om temaet. Videre er ikke studenten interessert i ungdommer som har vært utsatt for seksuelle overgrep, men studenten er interessert i ungdommenes holdninger til hvordan media fremstiller seksuelle overgrep. Det er personvernombudets vurdering at studenten har gjort seg gode forskningsetiske refleksjoner i forkant av prosjektstart.

INFORMASJONSSIKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger NTNU sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

PUBLISERING

I meldeskjemaet har dere krysset av for at dere skal publisere personopplysninger i oppgaven. Dersom personopplysninger skal publiseres, må det innhentes et eksplisitt samtykke til dette. Vi kan imidlertid ikke

finne informasjon om dette i informasjonsskrivet. Personvernombudet legger derfor til grunn at dette er feil, og har endret dette punktet til at dere skal publisere anonymt og at ingen informanter vil kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Vi minner om at også enkelthendelser og personers historier også potensielt kan identifisere enkeltpersoner eller tredjepersoner.

PROSJEKTLUTT OG ANONYMISERING

I meldeskjemaet har dere informert om at forventet prosjektlutt er 01.08.2017. Ifølge meldeskjemaet skal dere da anonymisere innsamlede opplysninger. Anonymisering innebærer at dere bearbeider datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjør dere ved å slette direkte personopplysninger, slette eller omskrive indirekte personopplysninger og slette digitale lydopptak.

Vedlegg 2 Samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Ungdommers holdninger til seksuelle overgrep»

Bakgrunn og formål

Hensikten med oppgaven er å sette fokus på et viktig tema. Det har vært mye fokus på seksuelle overgrep i media de siste årene og det ville vært interessant å se hvordan du forstår den informasjonen du får via media. Intervjuguiden tar for seg temaer som blant annet «å være ungdom i dag» og «sosiale medier». Dette er for å undersøke hvordan din hverdag ser ut i forhold til press og stress og hvordan du opplever din hverdag. Prosjektet er en masteroppgave og holder til ved NTNU Dragvoll. Problemstillingen for masteroppgaven er: Ungdommers holdninger til hvordan media fremstiller seksuelle overgrep.

Det er ønskelig at utvalget mitt inkluderer både jenter og gutter som er 17-19 år. Jeg spør derfor deg om du har lyst til å delta i prosjektet mitt. Jeg er veldig interessert i å høre hva du har å si om tema jeg har valgt til min masteroppgave.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Datainnsamlingen krever en aktiv deltagelse i form av individuelle intervju og vil vare i omkring 45 minutter. Spørsmålene jeg skal stille vil handle om hvordan det er å være ungdom i dag i forhold til stress og press, bruk av sosiale medier og holdninger og tabu rundt seksuelle overgrep. Du vil få muligheten til å få intervjuguiden før intervjuet hvis det er ønskelig for deg å vite spørsmålene jeg skal stille i forveien. Intervjuene vil registreres gjennom lydopptak.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det vil være kun meg som har tilgang til personopplysninger. Personopplysninger og opptak vil lagres adskilt fra annen data. Og du vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 1. mai 2017. Personopplysninger og eventuelle opptak vil bli slettet ved prosjektslutt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Bahare Hassanpour på 980 67 436. I studentprosjekt må også kontaktopplysninger til veileder/daglig ansvarlig påføres.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 Intervjuguide

Intervjuguide

Å være ungdom i dag → Hvordan ser en normal dag ut for deg?

- Hva liker du å gjøre? Hobby?
- I media har jeg ofte lest at ungdommer i dag står ovenfor et stort press. Hva føler du om dette? Føler du press? I så fall på hvilken område? Hvor/hvem kommer presset fra?
- Hvorfor tror du det er sånn?
- Hvordan takler du dette presset eventuelt?

Sosiale medier

- Bruker du sosiale medier?
- Hvilken bruker du mest og hva bruker du det til?
- Hva tenker du er fordelene og ulempene med sosiale medier?
- Hva ser du mest når du er på sosiale medier?
- Hvordan påvirker det deg?
- Hvordan tror du det ville vært annerledes hvis vi ikke hadde brukt sosiale medier i forhold til press?

Nudes og hevnporno

- Hva tenker du er grunner til at folk sender nakenbilder?
- Hva tenker du om ansvar i forhold til nakenbilder som blir sendt?
- Hva slags kunnskap har du om hevnporno?
- Hva tror du en som opplever noe sånt føler?

Holdninger og tabu rundt seksuelle overgrep

- Opplever du at det finnes åpenhet rundt tema? Hvorfor ja? Hvorfor nei?
- Hva tenker du er forskjellen mellom voldtekt og et seksuelt overgrep?
- Hva tenker du er grensa til at noe kan bli kalt et seksuelt overgrep?
- Hva tror du konsekvensene for noen som er blitt utsatt for et seksuelt overgrep er?

- Hva tenker du kan være årsaker til at voldtekt og seksuelle overgrep skjer?
- Hvor/i hvilken sammenheng tror du flest overgrep skjer?
- Hva tenker du kan være årsaker til at voldtekt/seksuelle overgrep ikke blir anmeldt?
- Hva tenker du om forebygging i forhold til seksuelle overgrep?
- Er dette er tema dere har om på skolen? Syns du det burde være det? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Vedlegg 4 Intervjuguide – ny versjon

Intervjuguide

Å være ungdom i dag → Hvordan ser en normal dag ut for deg?

- Hva liker du å gjøre? Hobby?
- I media har jeg ofte lest at ungdommer i dag står ovenfor et stort press. Hva føler du om dette? Føler du press? I så fall på hvilken område? Hvor/hvem kommer presset fra?
- Hvorfor tror du det er sånn?
- Hvordan takler du dette presset eventuelt?

Sosiale medier

- Bruker du sosiale medier?
- Hvilken bruker du mest og hva bruker du det til?
- Hva tenker du er fordelene og ulempene med sosiale medier?
- Hva ser du mest når du er på sosiale medier?
- Hvordan påvirker det deg?
- Hvordan tror du det ville vært annerledes hvis vi ikke hadde brukt sosiale medier i forhold til press?

Nudes og hevnporno

- Hva tenker du er grunner til at folk sender nakenbilder?
- Hva tenker du om ansvar i forhold til nakenbilder som blir sendt?
- Hva slags kunnskap har du om hevnporno?
- Hva tror du en som opplever noe sånt føler?

Holdninger og tabu rundt seksuelle overgrep

- Opplever du at det finnes åpenhet rundt tema? Hvorfor ja? Hvorfor nei?
- Hva tenker du er forskjellen mellom voldtekt og et seksuelt overgrep?
- Hva tenker du er grensa til at noe kan bli kalt et seksuelt overgrep?
- Hva tror du konsekvensene for noen som er blitt utsatt for et seksuelt overgrep er?
- Tenk du det har blitt mer eller mindre ^{tilfeller} voldtekt eller seksuelle overgrep?
- Hvilken aldersgruppe tror dere er mest utsatt for overgrep
Hvorfor?

- Hva tenker du kan være årsaker til at voldtekt og seksuelle overgrep skjer?
- Hvor/i hvilken sammenheng tror du flest overgrep skjer?
- Hva tenker du kan være årsaker til at voldtekt/seksuelle overgrep ikke blir anmeldt?
- Hva tenker du om forebygging i forhold til seksuelle overgrep?
- Er dette et tema dere har om på skolen? Syns du det burde være det? Hvorfor? Hvorfor ikke?